



EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020



MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY



MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku

Správa z kvantitatívneho prieskumu 2020

**Bratislava
2020**

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2020

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

ÚVOD	5
1 CHARAKTERISTIKA SKÚMANEJ VZORKY MSP	6
2 NÁZORY NA PODNIKANIE A PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE	9
2.1 Hodnotenie spokojnosti s podmienkami pre podnikanie	9
2.2 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania.....	12
2.3 Zásahy štátu ako prekážky v podnikaní	16
2.4 Povinnosti podnikateľov spojené s vyplňaním častých, rozsiahlych a neprehľadných podaní.....	19
2.5 Skúsenosť s neplnením zmluvných podmienok	25
2.6 Preferované spôsoby riešenia situácie v prípade neplnenia zmluvných podmienok partnera	27
2.7 Zapájanie sa do procesu verejného obstarávania.....	31
2.8 Plánované zmeny vo firme v najbližšom období.....	33
3 ĽUDSKÉ ZDROJE	38
3.1 Spôsoby získavania nových zamestnancov	38
3.2 Legislatívne zmeny v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín.....	42
3.3 Zvyšovanie kvality zamestnancov zo strany štátnej správy.....	45
3.4 Vzdelávanie sa ako predpoklad pre rozvoj podnikania	49
4 LEGISLATÍVNA OBLASŤ	52
4.1 Dodržiavanie platnej legislatívy pri podnikaní.....	52
4.2 Dôvody nedodržiavania zákonov v podnikaní	54
4.3 Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy	60
4.4 Negatívne dopady novoprijatej legislatívy na podnikanie	64
4.5 Negatívne dopady zvýšenia príplatkov za právu cez víkend, sviatky a v noci	67
4.6 Preferované opatrenia pre uľahčenie podnikania	71
METODIKA PRIESKUMU	75
ZHRNUTIE VÝSLEDKOV	76
DOTAZNÍK	78

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Respondenti podľa sídla firmy – regionálna úroveň NUTS 3	7
Tab. č. 2: Respondenti podľa hlavného druhu ekonomickej činnosti.....	7
Tab. č. 3: Respondenti podľa dĺžky podnikania.....	7
Tab. č. 4: Spokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku v súčasnosti.....	10
Tab. č. 5: Spokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku v období začatia podnikania	11
Tab. č. 6: Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania	14
Tab. č. 7: Zásahy štátu v jednotlivých oblastiach ako prekážka v podnikaní na Slovensku	17
Tab. č. 8: Povinnosti podnikateľov vyplňať zbytočné podania podľa jednotlivých inštitúcií.....	22
Tab. č. 9: Skúsenosť MSP s neplnením zmluvných podmienok zo strany partnerov.....	26
Tab. č. 10: Preferované spôsoby riešenia situácie v prípade neplnenia zmluvných podmienok partnera.....	29
Tab. č. 11: Hodnotenie možností zapájania MSP do procesu verejného obstarávania.....	32
Tab. č. 12: Plánované zmeny vo firme.....	35
Tab. č. 13: Spôsoby získavania zamestnancov u MSP.....	40
Tab. č. 14: Hodnotenie legislatívnych zmien v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín	43
Tab. č. 15: Možnosti zvyšovania kvality zamestnancov zo strany štátnej správy.....	47
Tab. č. 16: Možnosti vzdelávania sa pre ďalší rozvoj podnikania	50
Tab. č. 17: Dodržiavanie zákonov pri podnikaní	53
Tab. č. 18: Dôvody náročného dodržiavania zákonov v podnikaní	57
Tab. č. 19: Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy podľa oblastí.....	62
Tab. č. 20: Vedomosť o možnostiach participácie na príprave právnych predpisov	66
Tab. č. 21: Oblasti s negatívnym dopadom zvýšenia príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci.....	69
Tab. č. 22: Dôvody nezapájania sa do prípravy návrhov zmien právnych predpisov	73

Zoznam grafov

Graf č. 1: Oslovené MSP podľa právnej formy	6
Graf č. 2: Oslovené MSP podľa veľkostnej kategórie podnikov	6
Graf č. 3: Skúmané MSP podľa veku a pohlavia respondenta.....	8
Graf č. 4: Hodnotenie spokojnosti s podmienkami pre podnikanie na Slovensku	9
Graf č. 5: Prekážky pre fungovanie a ďalší rast MSP	12
Graf č. 6: Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania na Slovensku, 2010-2020	13
Graf č. 7: Zásahy štátu ako prekážka v podnikaní na Slovensku	16
Graf č. 8: Povinnosti spojené s vyplňaním zbytočne častých, rozsiahlych a neprehľadných podaní štátnym inštitúciám.....	19
Graf č. 9: Povinnosti spojené s vyplňaním zbytočne častých, rozsiahlych a neprehľadných podaní štátnym inštitúciám, 2018 a 2020.....	20
Graf č. 10: Skúsenosť MSP s neplnením zmluvných podmienok zo strany partnerov.....	25
Graf č. 11: Preferované spôsoby riešenia situácie v prípade neplnenia zmluvných podmienok partnera.....	27
Graf č. 12: Hodnotenie možností zapájania MSP do procesu verejného obstarávania.....	31
Graf č. 13: Plánované zmeny vo firme.....	33
Graf č. 14: Spôsoby získavania zamestnancov u MSP.....	38
Graf č. 15: Hodnotenie legislatívnych zmien v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín	42
Graf č. 16: Možnosti zvyšovania kvality zamestnancov zo strany orgánov štátnej správy	45
Graf č. 17: Možnosti vzdelávania podnikateľov pre ďalší rozvoj podnikania	49
Graf č. 18: Dodržiavanie zákonov pri podnikaní	52
Graf č. 19: Dôvody náročného dodržiavania zákonov v podnikaní	55
Graf č. 20: Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy podľa oblastí.....	60
Graf č. 21: Negatívne dopady nových legislatívnych opatrení na podnikanie MSP	64
Graf č. 22: Oblasti s negatívnym dopadom zvýšenia príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci.....	67
Graf č. 23: Preferované opatrenia pre uľahčenie podnikania MSP	71

ÚVOD

Podnikateľské prostredie v najširšom ponímaní reflektuje kvalitu hospodárskych podmienok a predpokladov pre ekonomickú činnosť podnikateľských subjektov. Definovať podnikateľské prostredie je však pomerne zložité, keďže ho ovplyvňuje množstvo faktorov. Tie sú úzko previazané nie len s ekonomickým a politickým prostredím, ale aj s otázkami infraštruktúry, technológií či špecifických potrieb v danom odvetví alebo podnikateľskom subjekte.

Kvalitné podnikateľské prostredie je vo všeobecnosti považované za kľúčovú podmienku, ktorá determinuje zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti a rast každej trhovej ekonomiky. V prípade malých a stredných podnikov je kvalita podnikateľského prostredia vnímaná ešte citlivejšie. Práve MSP zvyčajne disponujú len obmedzenými zdrojmi a vykazujú podstatne vyššiu citlivosť na existenciu rôznych netrhových bariér.

Podľa viacerých špecializovaných medzinárodných hodnotení (napr. Doing Business, World Competitiveness Yearbook alebo Index ekonomickej slobody) sa kvalita podnikateľského prostredia na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami sveta výrazne nezlepšuje. Z dôvodu posúdenia kvality podnikateľského prostredia na Slovensku z inej perspektívy bol zrealizovaný reprezentatívny kvantitatívny prieskum medzi MSP, ktorý sa prioritne zamerával na nasledujúce oblasti:

- posúdenie spokojnosti, resp. nespokojnosti s podmienkami na podnikanie na Slovensku;
- hodnotenie vývoja podnikateľského prostredia;
- zmapovanie najzávažnejších prekážok v podnikaní na Slovensku;
- posúdenie vplyvu častých legislatívnych zmien na podnikanie;
- zmapovanie názorov na hospodársku politiku štátu;
- zozbieranie návrhov a odporúčaní na zlepšovanie podmienok.

Prieskum bol realizovaný formou telefonických rozhovorov **v mesiacoch január až február 2020**, teda ešte v období pred prijatím opatrení Vlády SR proti šíreniu ochorenia Covid-19. Prieskumu sa zúčastnilo 1 000 malých a stredných podnikateľov. Zber údajov realizovala prieskumná agentúra AKO, s.r.o. Respondenti prieskumu boli predstavitelia podnikateľských subjektov s rozhodovacou právomocou, teda majitelia firiem, generálni riaditelia, výkonní riaditelia alebo kompetentní pracovníci poverení odpovedať na otázky zodpovednou osobou vo firme s rozhodovacou právomocou.

1 CHARAKTERISTIKA SKÚMANEJ VZORKY MSP

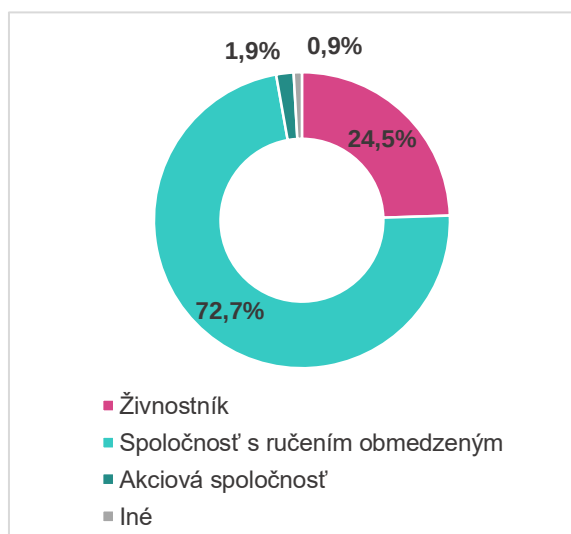
V nasledujúcej časti sú prezentované základné charakteristiky skúmanej vzorky malých a stredných podnikov z hľadiska:

- právnej formy;
- veľkostnej kategórie podniku na základe počtu zamestnancov;
- odvetvia, v ktorom vykonávajú hlavnú činnosť podnikania (podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE);
- regionálnej príslušnosti na úrovni regiónov NUTS 3;
- dĺžky podnikania;
- pohlavia a veku respondenta.

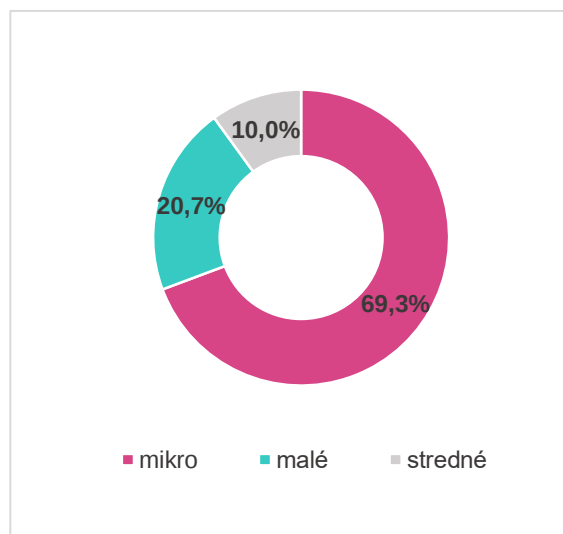
Z celkovej vzorky 1000 malých a stredných podnikov tvorili **tri štvrtiny MSP – právnické osoby**. Ďalšiu štvrtinu skúmanej vzorky doplnili **fyzické osoby – podnikatelia**. V štruktúre oslovených MSP podľa právnych foriem prevažuje zastúpenie spoločností s ručením obmedzeným – s.r.o. (72,7 %). Právna forma FO – podnikatelia je takmer výhradne zastúpená živnostníkmi, ktorí predstavujú 24,5 % všetkých respondentov. Fyzické osoby – podnikateľov dopĺňajú zástupcovia slobodných povolání a samostatne hospodáriacich roľníkov s podielom 0,5 % (započítané v kategórii „Iné“). V menšej miere sú zastúpení aj malí a strední podnikatelia podnikajúci ako akciové spoločnosti (1,9 %). Skúmanú vzorku doplnili MSP s inou právnou formou (0,4 %), do ktorej možno zaradiť napr. družstvá, komanditné spoločnosti, verejno-obchodné spoločnosti, alebo jednoduché spoločnosti na akcie.

Z malých a stredných podnikov boli v prieskume **najpočetnejšie zastúpené podniky s počtom zamestnancov 0 až 9, teda kategória mikropodnikov (69,3 %)**. Približne pätinu oslovených (20,7 %) tvorili malé podniky (10 – 49 zamestnancov). S najnižším podielom (10,0 %) boli v prieskume zastúpené stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami. Respondenti bez zamestnancov tvorili len 6,6 % všetkých oslovených MSP.

Graf č. 1: Oslovené MSP podľa právnej formy



Graf č. 2: Oslovené MSP podľa veľkostnej kategórie podnikov



Z pohľadu **regionálneho zastúpenia malých a stredných podnikov** boli v prieskume oslovení zástupcovia so sídlom vo všetkých ôsmich krajoch Slovenska. Najväčšie zastúpenie (29,2 %) mali malé a stredné podniky so sídlom v Bratislavskom kraji. Zastúpenie MSP z ostatných krajov sa pohybovalo v intervale od 8,6 % v Trenčianskom kraji do 11,5 % v Nitrianskom a Žilinskom.

Tab. č. 1: Respondenti podľa sídla firmy – regionálna úroveň NUTS 3

Kraj	MSP – právnické osoby	FO – podnikatelia	Celá vzorka
Bratislavský kraj	34,0%	14,8%	29,2%
Trnavský kraj	8,8%	10,8%	9,3%
Trenčiansky kraj	7,9%	10,8%	8,6%
Nitriansky kraj	10,9%	13,2%	11,5%
Žilinský kraj	10,3%	15,2%	11,5%
Banskobystrický kraj	8,8%	10,8%	9,3%
Prešovský kraj	9,1%	14,4%	10,4%
Košický kraj	10,3%	10,0%	10,2%
Spolu	100,0%	89,2%	100,0%

Takmer tretinu (29,2 %) skúmanej vzorky malých a stredných podnikov tvorili podnikateľské subjekty, ktoré vykonávali svoju **hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodných služieb**. Vzorku respondentov ďalej doplnili MSP pôsobiace v sektore obchod (25,4 %), stavebníctvo (11,6 %) a priemysel (10,6 %). V prieskume mali najnižšie zastúpenie MSP z odvetvia ubytovanie a stravovanie s podielom 3,3 %. Podrobnejšiu odvetvovú štruktúru prezentuje nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 2: Respondenti podľa hlavného druhu ekonomickej činnosti

Odvetvie	MSP – právnické osoby	FO – podnikatelia	Celá vzorka
Pôdohospodárstvo (sekcia A)	3,2%	5,2%	3,7%
Priemysel (sekcie B, C, D, E)	9,1%	15,2%	10,6%
Stavebníctvo (sekcia F)	8,3%	21,6%	11,6%
Obchod (sekcia G)	26,7%	21,6%	25,4%
Doprava, informácie a komunikácie (sekcia H, J)	9,9%	6,0%	8,9%
Ubytovanie a stravovanie (sekcia I)	3,3%	3,6%	3,3%
Obchodné služby (sekcia K, L, M, N)	32,6%	18,8%	29,2%
Ostatné služby (sekcia O, P, Q, R, S)	7,1%	8,0%	7,3%
Spolu	100,0%	100,0%	100,0%

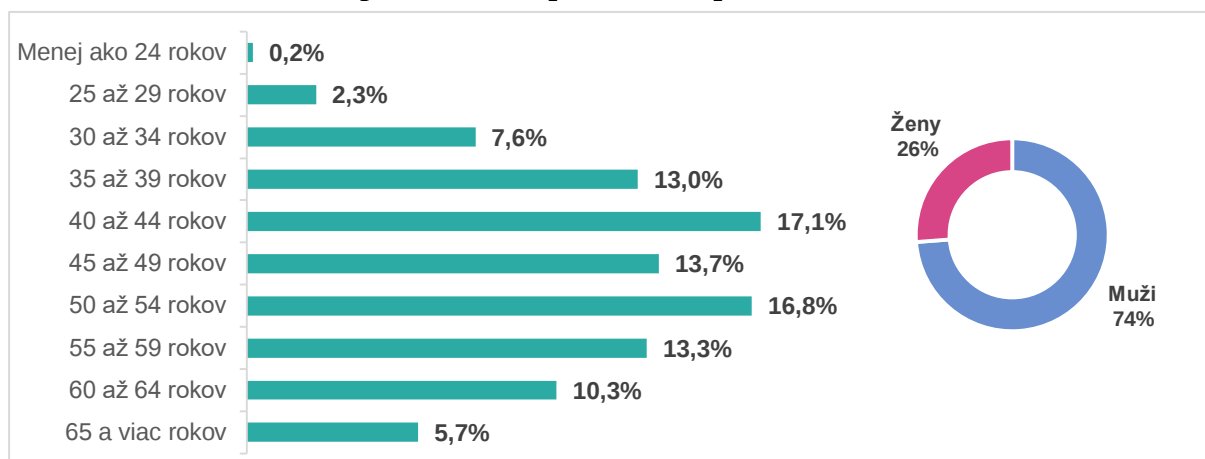
Z pohľadu dĺžky podnikania bola **vzorka MSP zložená prevažne z respondentov s dlhoročnými skúsenosťami s podnikaním**. Viac ako tri štvrtiny respondentov (79,0 %) tvorili MSP pôsobiace na trhu dlhšie ako 10 rokov. Vzorku ďalej doplnili MSP podnikajúce 5 až 10 rokov (11,9 %), resp. 3 až 5 rokov (6,2 %). Najmenší podiel, na úrovni 2,9 %, tvorili začínajúci podnikatelia, ktorí podnikajú kratšie ako 3 roky.

Tab. č. 3: Respondenti podľa dĺžky podnikania

Dĺžka podnikania	MSP – právnické osoby	FO – podnikatelia	Celá vzorka
Menej ako 3 roky	2,8%	3,2%	2,9%
Od 3 do 5 rokov	5,2%	9,2%	6,2%
Od 5 do 10 rokov	12,8%	9,2%	11,9%
10 a viac rokov	79,2%	78,4%	79,0%
Spolu	2,8%	3,2%	2,9%

Medzi zástupcami oslovených MSP prevažovali muži s podielom 74 %. Ženy tvorili ďalších 26 %. Z pohľadu vekového zloženia sa na prieskume zúčastnili respondenti v rôznom veku. Najpočetnejšiu skupinu reprezentovali zástupcovia oslovených MSP vo veku 40 až 44 rokov (17,1 %) nasledovala veková kategória 50 až 54 ročných (16,8 %). Ostatné vekové kategórie podnikateľov boli zastúpené v menšej miere. Najmenej mladý podnikatelia vo veku do 29 rokov, ktorí tvorili len 2,5 % z celej skúmanej vzorky a starší respondenti v dôchodkovom veku.

Graf č. 3: Skúmané MSP podľa veku a pohlavia respondenta



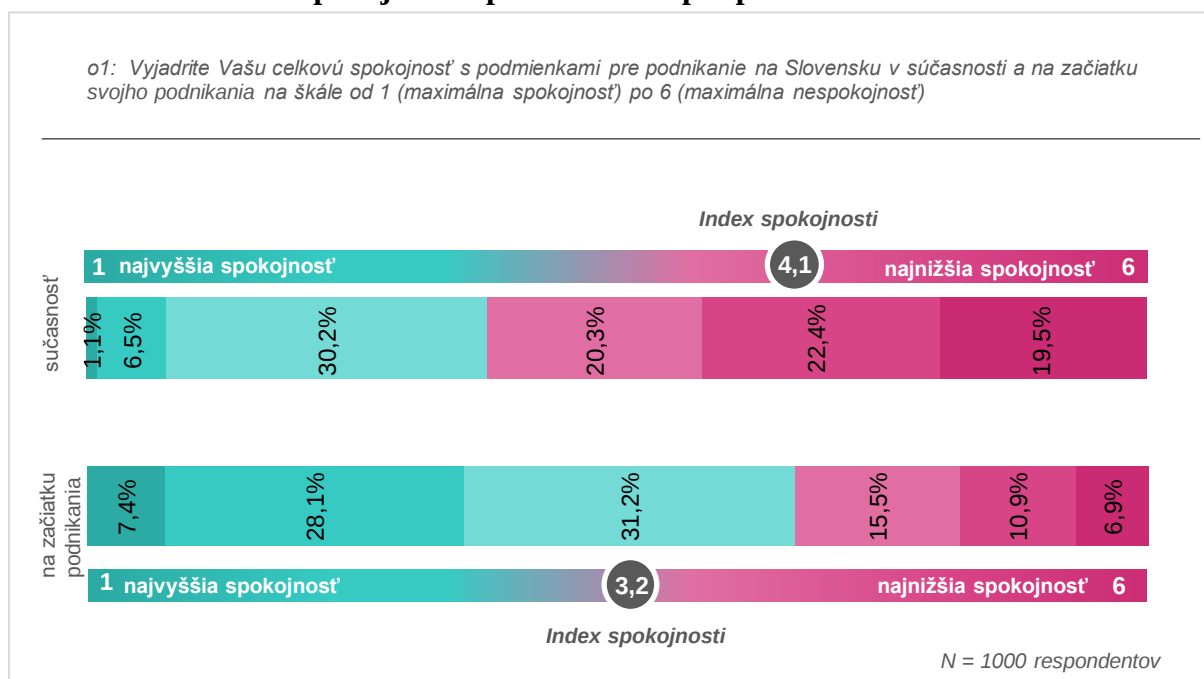
2 NÁZORY NA PODNIKANIE A PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

2.1 Hodnotenie spokojnosti s podmienkami pre podnikanie

Predstavitelia malých a stredných podnikov sa v prieskume vyjadrili k podmienkam pre podnikanie na Slovensku v dvoch obdobiach – v súčasnosti (rok 2019) a v období keď s podnikaním začínali. Medzi oslovenými MSP **prevládala nespokojnosť so súčasnými podmienkami pre podnikanie na Slovensku**. Podľa hodnotenia spokojnosti na stupnici od 1 (najvyššia spokojnosť) po 6 (najnižšia spokojnosť), **spokojnosť so súčasnými podmienkami pre podnikanie prevládala v prípade 37,8 % malých a stredných podnikateľov**. Naopak, nespokojnosť (hodnotenie 4 až 6) prezentovali takmer dve tretiny (62,2 %) respondentov. **Index spokojnosti** malých a stredných podnikateľov so súčasným stavom podnikateľského prostredia dosiahol podľa spracovaných výsledkov prieskumu **4,1 bodu** (na stupnici od 1 po 6)¹.

Rovnakým spôsobom respondenti hodnotili aj podmienky pre podnikanie v začiatkoch ich podnikania na Slovensku. V tomto prípade bolo hodnotenie pozitívnejšie. **Spokojnosť s podmienkami na podnikanie (hodnotenie 1 až 3) prezentovali dve tretiny podnikateľov (66,7 %)**. S podmienkami na začiatku svojho podnikania nebola spokojná (hodnotenie 4 až 6) tretina zástupcov MSP (33,3 %). Index spokojnosti s podmienkami pre podnikanie na začiatku podnikania dosiahol 3,2 bodu.

Graf č. 4: Hodnotenie spokojnosti s podmienkami pre podnikanie na Slovensku



Z porovnania hodnotenia podmienok pre podnikanie na začiatku podnikania a v súčasnosti bolo možné určiť podiel respondentov, ktorí hodnotili súčasné podmienky pozitívnejšie, negatívnejšie alebo bez zmeny v porovnaní s ich hodnotením na začiatku podnikania. **Len 17,6 % zástupcov MSP hodnotilo súčasné podmienky pre podnikanie pozitívnejšie ako v období kedy s podnikaním začínali**. Naopak, viac ako polovica (56,9 %) respondentov hodnotilo súčasné podmienky negatívnejšie ako na začiatku podnikania.

¹ Výpočet indexu vychádza z percentuálneho zastúpenia jednotlivých odpovedí (napr. hodnotu 6 označilo 30 % respondentov, hodnotu 5 označilo 40 %, atď.). Percentá boli následne prenasobené zodpovedajúcim počtom bodov. Prenásobené hodnoty za všetky odpovede boli v ďalšom kroku sčítané, pričom maximálna možná hodnota je 600. Z dôvodu prevedenia bodov na stupnicu od 1 do 6 bol súčet vydelený hodnotou 100.

podnikateľov bola spokojnejšia s podmienkami pre podnikanie v začiatkoch ich podnikania. Približne štvrtina respondentov (25,5 %) pridelila súčasným podmienkam rovnaké hodnotenie ako na začiatku svojho podnikania.

Prevládajúcu spokojnosť s podmienkami na podnikanie na Slovensku deklarovali v prieskume predovšetkým zástupcovia mikropodnikov (40,8 %), podnikatelia z odvetvia obchodných (44,2 %) a ostatných služieb (42,5 %), firmy so sídlom v Trnavskom (47,4 %) a Bratislavskom kraji (45,2 %), začínajúce podniky (62,0 %), a respondenti v nižších vekových kategóriách. Spokojnosť s aktuálnymi podmienkami klesá s nárastom veku respondentov a dĺžkou podnikania. **Medzi najmenej spokojných podnikateľov** možno zaradiť zástupcov stredných podnikov (75,0 %), firiem z odvetvia pôdohospodárstvo (75,6 %), so sídlom v Žilinskom (71,3 %) a Košickom kraji (70,6 %) a skúsenejších podnikateľov vo vyššom veku.

Tab. č. 4: Spokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku v súčasnosti

Riadkové %		Prevládajúca spokojnosť	Prevládajúca nespokojnosť
Celková vzorka	1 000 respondentov	37,8%	62,2%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	40,8%	59,2%
	10 až 49 zamestnancov	33,8%	66,2%
	50 až 249 zamestnancov	25,0%	75,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	24,3%	75,6%
	Priemysel	30,2%	69,9%
	Stavebníctvo	39,7%	60,4%
	Obchod	35,8%	64,2%
	Doprava a informácie	33,7%	66,3%
	Ubytovanie a stravovanie	30,3%	69,7%
	Obchodné služby	44,2%	55,8%
	Ostatné služby	42,5%	57,5%
Kraj sídla	Bratislavský	45,2%	54,8%
	Trnavský	47,4%	52,7%
	Nitriansky	33,1%	66,9%
	Trenčiansky	30,3%	69,8%
	Banskobystrický	36,6%	63,5%
	Žilinský	28,7%	71,3%
	Prešovský	39,4%	60,6%
	Košický	29,4%	70,6%
Právna forma firmy	Živnostník	38,4%	61,7%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	38,0%	62,1%
	Iné	28,6%	71,4%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	62,0%	37,9%
	Od 3 do 5 rokov	51,6%	48,5%
	Od 6 do 9 rokov	47,9%	52,0%
	10 a viac rokov	34,3%	65,7%
Pohlavie	Muž	35,8%	64,2%
	Žena	43,5%	56,5%
Vek	Do 29 rokov	48,0%	52,0%
	30 až 39 rokov	46,1%	53,9%
	40 až 49 rokov	39,2%	60,8%
	50 až 59 rokov	31,2%	68,8%
	60 a viac	35,0%	65,1%

Pozn.: prevládajúca spokojnosť predstavuje hodnotenie 1 až 3 a prevládajúca nespokojnosť hodnotenie 4 až 6.

Prevládajúcu spokojnosť s podmienkami na podnikanie v období začatia podnikania vyjadrili v prieskume predovšetkým zástupcovia firiem pôsobiacich v odvetví ubytovanie a stravovanie (75,8 %) a pôdohospodárstvo (72,9 %), so sídlom v Trenčianskom kraji (71,0 %), iné právne formy (78,5 %) a ženy (71,0 %).

Prevládajúcu nespokojnosť s podmienkami na podnikanie v období začatia podnikania deklarovali v prieskume predovšetkým firmy pôsobiace v doprave a informáciách (42,7 %) a v stavebníctve (38,8 %), podnikatelia pôsobiaci na trhu menej ako 3 roky (41,3 %), resp. 3 až 5 rokov (40,3 %) a podnikatelia vo veku do 29 rokov (64,0 %).

Tab. č. 5: Spokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku v období začatia podnikania

Riadkové %		Prevládajúca spokojnosť	Prevládajúca nespokojnosť
Celková vzorka	1 000 respondentov	66,7%	33,3%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	66,2%	33,8%
	10 až 49 zamestnancov	67,6%	32,4%
	50 až 249 zamestnancov	68,0%	32,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	72,9%	27,0%
	Priemysel	66,0%	34,0%
	Stavebníctvo	61,3%	38,8%
	Obchod	69,7%	30,3%
	Doprava a informácie	57,3%	42,7%
	Ubytovanie a stravovanie	75,8%	24,2%
	Obchodné služby	68,6%	31,5%
	Ostatné služby	63,0%	37,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	66,4%	33,5%
	Trnavský kraj	64,6%	35,5%
	Nitriansky kraj	67,8%	32,1%
	Trenčiansky kraj	71,0%	29,1%
	Banskobystrický kraj	65,7%	34,4%
	Žilinský kraj	66,0%	34,0%
	Prešovský kraj	66,4%	33,6%
	Košický kraj	66,7%	33,4%
Právna forma firmy	Živnostník	65,7%	34,3%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	66,6%	33,4%
	Iné	78,5%	21,4%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	58,6%	41,3%
	Od 3 do 5 rokov	59,7%	40,3%
	Od 6 do 9 rokov	63,0%	37,0%
	10 a viac rokov	68,2%	32,0%
Pohlavie	Muž	65,1%	34,9%
	Žena	71,0%	29,1%
Vek	Do 29 rokov	36,0%	64,0%
	30 až 39 rokov	64,6%	35,5%
	40 až 49 rokov	68,5%	31,5%
	50 až 59 rokov	68,0%	32,0%
	60 a viac	68,1%	31,9%

Pozn.: prevládajúca spokojnosť predstavuje hodnotenie 1 až 3 a prevládajúca nespokojnosť hodnotenie 4 až 6.

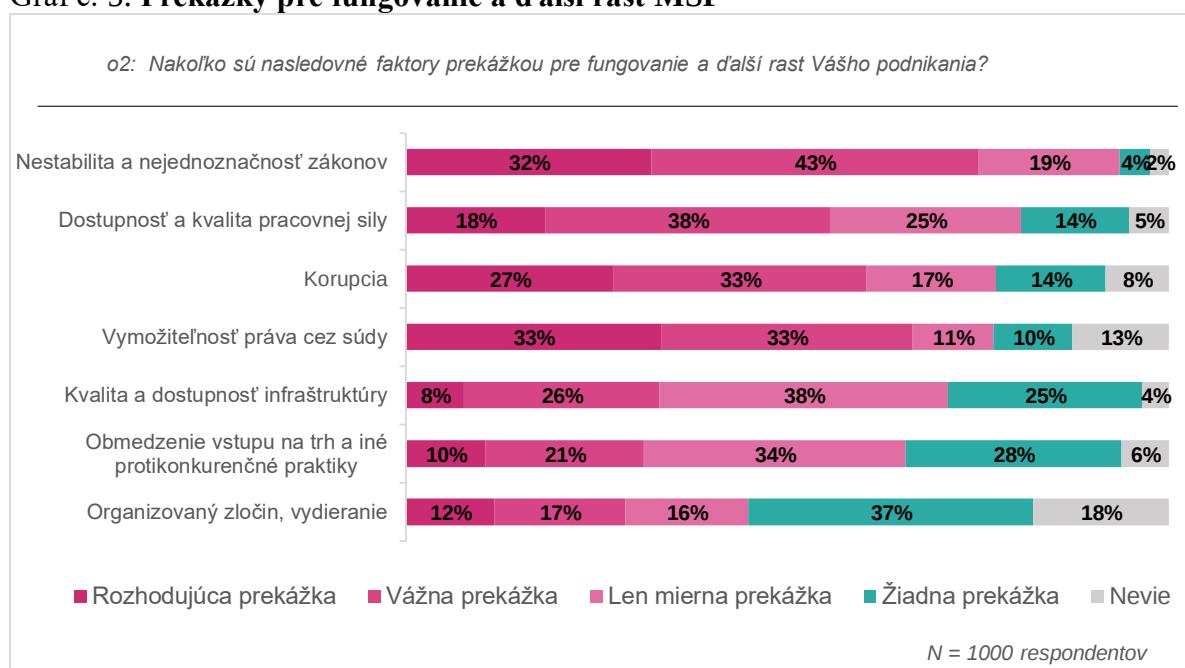
2.2 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania

Pre malých a stredných podnikateľov je pri fungovaní a ďalšom raste podnikania **najvýznamnejšou prekážkou nestabilita a nejednoznačnosť zákonov**. Tento faktor považuje za miernu, vážnu alebo rozhodujúcu prekážku až 93,6 % respondentov. Pre takmer tretinu MSP (32,2 %) sú časte zmeny legislatívy a ich nejednoznačnosť zásadnou prekážkou v podnikaní na Slovensku. O opodstatnenosti týchto postojov hovoria aj štatistiky. Podľa údajov SBA bolo na Slovensku počas roka 2019 evidovaných celkovo 59 noviel desiatich hlavných zákonov priamo súvisiacich s podnikaním.

Z výsledkov ďalej vyplýva, že sektor MSP neustále pociťuje problémy aj na pracovnom trhu. **Problém s dostupnosťou a kvalitou pracovnej sily označilo za prekážku až 80,6 % oslovených MSP**. Medzi významnejšie bariéry v podnikaní na Slovensku respondenti zaradili tiež **korupciu** (77,4 %) a **vymožiteľnosť práva súdnou cestou** (77,0 %). Negatívne vyznieva najmä vyšší podiel respondentov (jedna tretina), ktorí vnímajú vymožiteľnosť práva cez súdy ako rozhodujúcu prekážku podnikania.

Kvalitu a dostupnosť infraštruktúry na Slovensku považuje za prekážku 71,1 % malých a stredných podnikateľov. Pre približne dve tretiny oslovených MSP (65,5 %) predstavuje prekážku v podnikaní obmedzenie vstupu na trh a iné protikonkurenčné praktiky. Z uvedených možností, respondenti vnímajú ako najmenšiu prekážku pri fungovaní a ďalšom raste svojho podnikania organizovaný zločin a vydieranie (44,9 %). K hodnoteniu tohto faktora sa zároveň nevedelo vyjadriť až 17,8 % respondentov.

Graf č. 5: Prekážky pre fungovanie a ďalší rast MSP



V porovnaní s výsledkami prieskumu z roku 2018, resp. obdobného prieskumu z roku 2010 narastá negatívne vnímanie faktorov ako: **dostupnosť a kvalita pracovnej sily** (58,7 % v roku 2010), **kvalita a dostupnosť infraštruktúry** (42,1 % v roku 2010) a **vymožiteľnosť práva cez súdy** (60,6 % v roku 2010). Výsledky zároveň potvrdzujú dlhodobé problémy slovenského podnikateľského prostredia v oblasti častých legislatívnych zmien a nejednoznačnosti zákonov. Napriek opakovaným požiadavkám na prijatie zásadných

opatrení sa situácia v tejto oblasti neustále zhoršuje. Azda aj pod vplyvom celospoločenskej situácie na Slovensku, možno v roku 2019 sledovať nárast podielu MSP, ktoré vnímajú korupciu ako jednu z najzávažnejších prekážok podnikania. V ostatných prípadoch sa vnímanie prekážok medzi rokom 2010 a 2020 takmer nezmenilo.

Graf č. 6: Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania na Slovensku, 2010-2020



Kvalitu a dostupnosť infraštruktúry označili v prieskume ako prekážku pre fungovania a rast podnikania predovšetkým predstavitelia stredných podnikov (79,0 %), firmy pôsobiace v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (79,8 %) a ubytovaní a stravovaní (84,8 %), podnikatelia so sídlom v Banskobystrickom (79,6 %), Žilinskom (78,3 %) a Košickom kraji (77,5 %), čo môže súvisieť s menšou rozvinutosťou a nižšou kvalitou dopravnej siete, najmä v prípade diaľnic a rýchlostných ciest.

Problém s dostupnosťou a kvalitou pracovnej sily narastá s veľkosťou podnikov (najvýznamnejší problém v prípade stredných podnikov (93,0 %)). Dostupnosť a kvalita zamestnancov predstavuje významný problém najmä pre firmy pôsobiace v ubytovaní a v stravovaní (97,0 %), pôdohospodárstve a tiež v doprave a informáciách (86,5 %), podniky so sídlom v Trenčianskom kraji (84,9 %) a spoločnosti s ručením obmedzením (85,7 %).

Nestabilitu a nejednoznačnosť legislatívnych noriem vytvára prekážku pre fungovanie a ďalší rast podnikania predovšetkým medzi strednými podnikmi (96,0 %) podnikateľmi v odvetví pôdohospodárstvo, resp. ubytovanie a stravovanie (100,0 %), v priemysle (91,7 %), so sídlom v Nitrianskom kraji (96,5 %) a podnikajúcimi v právnej forme spoločnosti s ručením obmedzením (95,3 %).

Vymožitelnosť práva cez súdy vnímajú ako problematickú oblasť podnikateľského prostredia hlavne malé (86,5 %) a stredné podniky (88,0 %), podnikatelia z odvetvia pôdohospodárstva (81,1 %), dopravy a informácií, resp. obchodu, so sídlom v Prešovskom kraji (85,6 %) a spoločnosti s ručením obmedzením (82,0 %).

Korupciu považujú za prekážku podnikania predovšetkým zástupcovia stredných podnikov (82,0 %), firmy z odvetvia dopravy, informačných a komunikačných činností (84,3 %), so sídlom v Nitrianskom a Žilinskom kraji (80,0 %), muži (80,4 %) a mladší respondenti vo veku do 29 rokov (80,0 %), resp. 30 až 39 rokov (80,6 %).

Organizovaný zločin a vydieranie ako prekážku pre fungovanie a ďalší rast podnikania vnímajú predovšetkým podnikatelia z odvetvia doprava a informácie (50,6 %) a z obchodných služieb (50,0 %), so sídlom v Bratislavskom kraji (50,3 %), zástupcovia firiem podnikajúcich od 3 do 5 rokov (50,0 %) a podnikatelia vo veku do 29 rokov (52,0 %).

Obmedzenie vstupu na trh a iné protikonkurenčné praktiky považujú ako prekážku podnikania predovšetkým zástupcovia stredných podnikov (75,0 %), firmy pôsobiace v ubytovaní a v stravovaní (72,7 %), v doprave a informáciách (71,9 %) a stavebníctve (69,0 %), podnikatelia so sídlom v Košickom (76,5 %), Banskobystrickom (74,2 %) a v Žilinskom kraji (70,4 %), skúsenejší podnikatelia podnikajúci dlhšie ako 10 rokov (68,9 %) a starší respondenti vo vekovej kategórii 50 až 59 rokov (70,4 %).

Tab. č. 6: Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania

Riadkové %		Kvalita a dostupnosť infraštruktúry	Dostupnosť a kvalita pracovnej sily	Nestabilita a nejednoznačnosť zákonov
Celková vzorka	1 000 respondentov	71,1%	80,6%	93,6%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	68,7%	75,8%	92,8%
	10 až 49 zamestnancov	75,4%	90,8%	95,2%
	50 až 249 zamestnancov	79,0%	93,0%	96,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	73,0%	86,5%	100,0%
	Priemysel	67,0%	83,0%	91,5%
	Stavebníctvo	62,9%	78,4%	87,1%
	Obchod	74,0%	81,5%	93,7%
	Doprava a informácie	79,8%	86,5%	96,6%
	Ubytovanie a stravovanie	84,8%	97,0%	100,0%
	Obchodné služby	71,2%	77,1%	93,8%
	Ostatné služby	61,6%	74,0%	95,9%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	69,5%	82,5%	94,2%
	Trnavský kraj	61,3%	78,5%	91,4%
	Nitriansky kraj	64,3%	72,2%	96,5%
	Trenčiansky kraj	64,0%	84,9%	90,7%
	Banskobystrický kraj	79,6%	83,9%	91,4%
	Žilinský kraj	78,3%	82,6%	95,7%
	Prešovský kraj	76,0%	82,7%	93,3%
	Košický kraj	77,5%	75,5%	93,1%
Právna forma firmy	Živnostník	64,1%	66,1%	88,2%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	73,5%	85,7%	95,3%
	Iné	71,4%	75,0%	96,4%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	65,5%	72,4%	93,1%
	Od 3 do 5 rokov	64,5%	74,2%	90,3%
	Od 6 do 9 rokov	71,4%	74,8%	94,1%
	10 a viac rokov	71,8%	82,3%	93,8%
Pohlavie	Muž	72,6%	80,8%	93,9%
	Žena	66,8%	80,2%	92,7%
Vek	Do 29 rokov	64,0%	76,0%	92,0%
	30 až 39 rokov	70,4%	81,6%	93,2%
	40 až 49 rokov	75,3%	86,0%	95,5%
	50 až 59 rokov	67,4%	79,4%	92,4%
	60 a viac	71,9%	71,9%	93,1%

Pokračovanie tabuľky č. 6

Riadkové %		Vymožiteľnosť práva cez súdy	Korupcia	Organizovaný zločin, vydieranie	Obmedzenie vstupu na trh a iné protikonkurenčné praktiky
Celková vzorka	1 000 respondentov	77,0%	77,4%	44,9%	65,5%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	72,6%	75,6%	42,9%	64,5%
	10 až 49 zamestnancov	86,5%	81,2%	49,8%	64,3%
	50 až 249 zamestnancov	88,0%	82,0%	49,0%	75,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	81,1%	75,7%	27,0%	64,9%
	Priemysel	71,7%	79,2%	42,5%	66,0%
	Stavebníctvo	71,6%	73,3%	33,6%	69,0%
	Obchod	80,3%	81,5%	46,1%	66,5%
	Doprava a informácie	80,9%	84,3%	50,6%	71,9%
	Ubytovanie a stravovanie	60,6%	72,7%	48,5%	72,7%
	Obchodné služby	78,1%	74,0%	50,0%	62,7%
	Ostatné služby	78,1%	75,3%	42,5%	56,2%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	80,5%	77,7%	50,3%	59,2%
	Trnavský kraj	66,7%	71,0%	37,6%	59,1%
	Nitriansky kraj	73,9%	80,0%	40,0%	67,8%
	Trenčiansky kraj	79,1%	73,3%	41,9%	60,5%
	Banskobystrický kraj	71,0%	77,4%	43,0%	74,2%
	Žilinský kraj	76,5%	80,0%	45,2%	70,4%
	Prešovský kraj	85,6%	77,9%	45,2%	66,3%
	Košický kraj	75,5%	79,4%	45,1%	76,5%
Právna forma firmy	Živnostník	62,4%	71,4%	32,2%	61,6%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	82,0%	79,8%	49,7%	67,1%
	Iné	75,0%	67,9%	32,1%	57,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	62,1%	65,5%	27,6%	51,7%
	Od 3 do 5 rokov	69,4%	71,0%	50,0%	62,9%
	Od 6 do 9 rokov	77,3%	76,5%	44,5%	47,9%
	10 a viac rokov	78,1%	78,5%	45,2%	68,9%
Pohlavie	Muž	79,8%	80,4%	44,4%	65,6%
	Žena	69,1%	69,1%	46,2%	65,3%
Vek	Do 29 rokov	64,0%	80,0%	52,0%	52,0%
	30 až 39 rokov	78,2%	80,6%	42,2%	59,7%
	40 až 49 rokov	78,2%	76,9%	45,1%	65,9%
	50 až 59 rokov	74,4%	74,4%	46,8%	70,4%
	60 a viac	80,0%	79,4%	43,1%	65,0%

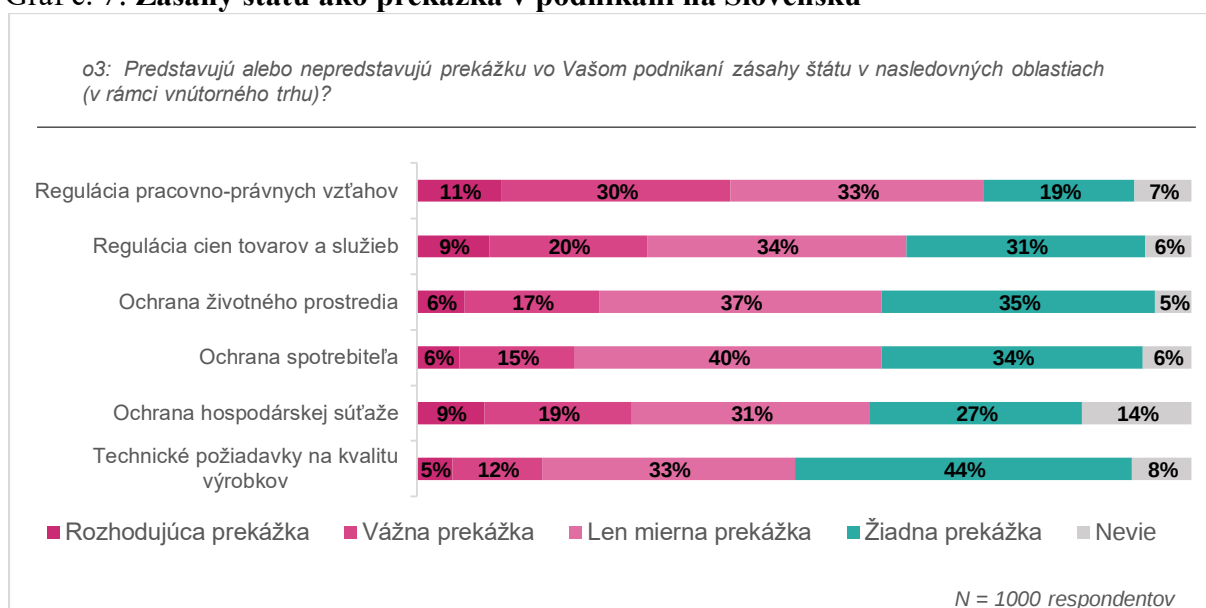
Pozn.: hodnoty predstavujú podiel respondentov, ktorí označili daný faktor ako prekážku: mierna, vážna a rozhodujúca prekážka.

2.3 Zásahy štátu ako prekážky v podnikaní

Na podnikanie malých a stredných podnikateľov na Slovensku nepriaznivo pôsobia aj rôzne zásahy štátu. Pre oslovených zástupcov MSP predstavujú **najväčšiu prekážku v podnikaní zásahy štátu v oblasti regulácie pracovno-právnych vzťahov**, ktorú vníma ako miernu, vážnu alebo rozhodujúcu prekážku 73,2 % respondentov.

Zásahy štátu v oblasti regulácie cien tovarov a služieb predstavujú prekážku pre 63,2 % oslovených MSP. V prípade 60,0 % podnikateľov sú prekážkou **zásahy štátu v oblasti ochrany životného prostredia, resp. ochrany spotrebiteľa**. Menej oslovených malých a stredných podnikateľov vníma ako prekážku v podnikaní **zásahy štátu v oblasti ochrany hospodárskej súťaže** (58,5 %) a **v oblasti technických požiadaviek na kvalitu výrobkov** (48,8 %). Zásahy štátu vo všetkých oblastiach sú u podnikateľov vnímané najmä ako mierne prekážky v ich podnikaní.

Graf č. 7: Zásahy štátu ako prekážka v podnikaní na Slovensku



Reguláciu cien tovarov a služieb zo strany štátu vnímajú ako prekážku v podnikaní predovšetkým malí podnikatelia (67,1 %), zástupcovia firiem z odvetvia ubytovania a stravovania (84,8 %), podnikatelia so sídlom v Prešovskom kraji (67,3 %) a v Košickom kraji (66,7 %), podnikateľské subjekty pôsobiace na trhu do troch rokov (79,3 %) a mladí podnikatelia do 29 rokov (68,0 %).

Reguláciu pracovno-právnych vzťahov zo strany štátu považujú za prekážku vo zvýšenej miere najmä malí (83,1 %) a strední podnikatelia (84,0 %), firmy pôsobiace v doprave a informáciách (82,0 %) alebo v pôdohospodárstve (78,4 %), podniky so sídlom v Prešovskom (78,8 %) a Banskobystrickom kraji (77,4 %) a respondenti vo vekovej kategórii do 29 rokov (84,0 %).

Technické požiadavky na kvalitu výrobkov zo strany štátu vnímajú negatívne predovšetkým strední podnikatelia (55,0 %), firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (60,6 %), podnikatelia so sídlom v Prešovskom (56,7 %) a Banskobystrickom kraji (55,9 %) a respondenti vo veku do 29 rokov (64,0 %).

Zásahy štátu v oblasti ochrany spotrebiteľa vnímajú negatívne predovšetkým podnikatelia z odvetvia ubytovania a stravovania (75,8 %) a dopravy a informácií (71,9 %),

so sídlom v Žilinskom (64,3 %) a Trenčianskom kraji (64,0 %), začínajúci podnikatelia (65,5 %) a respondenti do 29 rokov (76,0 %).

Opatrenia štátu v oblasti ochrany životného prostredia vnímajú ako prekážku predovšetkým stredné firmy (69,0 %), malí a strední podnikatelia z oblasti ubytovania a stravovania (69,7), podniky so sídlom v Banskobystrickom (66,7 %) a Žilinskom kraji (65,2 %).

Zásahy štátu v oblasti ochrany hospodárskej súťaže vnímajú ako prekážku predovšetkým zástupcovia stredných podnikov (71,0 %), podnikatelia pôsobiaci v priemysle (67,0 %), so sídlom v Košickom (66,7 %) a Žilinskom kraji (66,1 %) a mladí respondenti do 29 rokov (64,0 %).

Tab. č. 7: Zásahy štátu v jednotlivých oblastiach ako prekážka v podnikaní na Slovensku

Riadkové %		Regulácia cien tovarov a služieb	Regulácia pracovno- právných vzťahov	Technické požiadavky na kvalitu výrobkov
Celková vzorka	1000 respondentov	63,2%	73,2%	48,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	63,2%	68,7%	47,9%
	10 až 49 zamestnancov	67,1%	83,1%	48,8%
	50 až 249 zamestnancov	55,0%	84,0%	55,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	64,9%	78,4%	51,4%
	Priemysel	53,8%	67,0%	50,0%
	Stavebníctvo	59,5%	65,5%	54,3%
	Obchod	66,1%	76,0%	50,4%
	Doprava a informácie	64,0%	82,0%	55,1%
	Ubytovanie a stravovanie	84,8%	75,8%	60,6%
	Obchodné služby	63,0%	73,6%	45,2%
	Ostatné služby	61,6%	68,5%	32,9%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	64,0%	74,0%	44,2%
	Trnavský kraj	65,6%	65,6%	49,5%
	Nitriansky kraj	57,4%	72,2%	45,2%
	Trenčiansky kraj	53,5%	72,1%	46,5%
	Banskobystrický kraj	65,6%	77,4%	55,9%
	Žilinský kraj	63,5%	67,8%	54,8%
	Prešovský kraj	67,3%	78,8%	56,7%
	Košický kraj	66,7%	76,5%	46,1%
Právna forma firmy	Živnostník	62,0%	58,4%	46,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	64,0%	77,9%	49,7%
	Iné	53,6%	82,1%	50,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	79,3%	69,0%	48,3%
	Od 3 do 5 rokov	64,5%	71,0%	43,5%
	Od 6 do 9 rokov	68,1%	64,7%	39,5%
	10 a viac rokov	61,8%	74,8%	50,6%
Pohlavie	Muž	63,1%	74,9%	51,8%
	Žena	63,4%	68,3%	40,5%
Vek	Do 29 rokov	68,0%	84,0%	64,0%
	30 až 39 rokov	66,0%	70,9%	47,1%
	40 až 49 rokov	64,3%	72,1%	46,4%
	50 až 59 rokov	58,8%	76,7%	49,8%
	60 a viac	65,0%	70,0%	51,2%

Pokračovanie tabuľky č. 7

Riadkové %		Ochrana spotrebiteľa	Ochrana životného prostredia	Ochrana hospodárskej súťaže
Celková vzorka	1000 respondentov	60,0%	60,0%	58,5%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	59,5%	57,0%	55,0%
	10 až 49 zamestnancov	60,4%	65,7%	64,3%
	50 až 249 zamestnancov	63,0%	69,0%	71,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	59,5%	62,2%	62,2%
	Priemysel	58,5%	59,4%	67,0%
	Stavebníctvo	59,5%	60,3%	66,4%
	Obchod	64,2%	65,0%	59,1%
	Doprava a informácie	71,9%	67,4%	64,0%
	Ubytovanie a stravovanie	75,8%	69,7%	54,5%
	Obchodné služby	55,1%	53,1%	53,8%
	Ostatné služby	46,6%	56,2%	43,8%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	56,2%	54,5%	52,1%
	Trnavský kraj	54,8%	57,0%	49,5%
	Nitriansky kraj	63,5%	62,6%	60,9%
	Trenčiansky kraj	64,0%	61,6%	58,1%
	Banskobystrický kraj	63,4%	66,7%	64,5%
	Žilinský kraj	64,3%	65,2%	66,1%
	Prešovský kraj	63,5%	59,6%	60,6%
	Košický kraj	56,9%	62,7%	66,7%
Právna forma firmy	Živnostník	58,4%	53,5%	52,7%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	60,9%	62,0%	60,2%
	Iné	50,0%	64,3%	64,3%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	65,5%	51,7%	62,1%
	Od 3 do 5 rokov	50,0%	48,4%	37,1%
	Od 6 do 9 rokov	57,1%	54,6%	53,8%
	10 a viac rokov	61,0%	62,0%	60,8%
Pohlavie	Muž	59,3%	61,7%	60,6%
	Žena	61,8%	55,3%	52,7%
Vek	Do 29 rokov	76,0%	60,0%	64,0%
	30 až 39 rokov	59,7%	54,4%	50,5%
	40 až 49 rokov	59,1%	62,0%	61,7%
	50 až 59 rokov	60,1%	60,5%	60,8%
	60 a viac	59,4%	62,5%	57,5%

Pozn.: hodnoty predstavujú podiel respondentov, ktorí označili zásahy štátu ako prekážku: mierna, vážna a rozhodujúca prekážka.

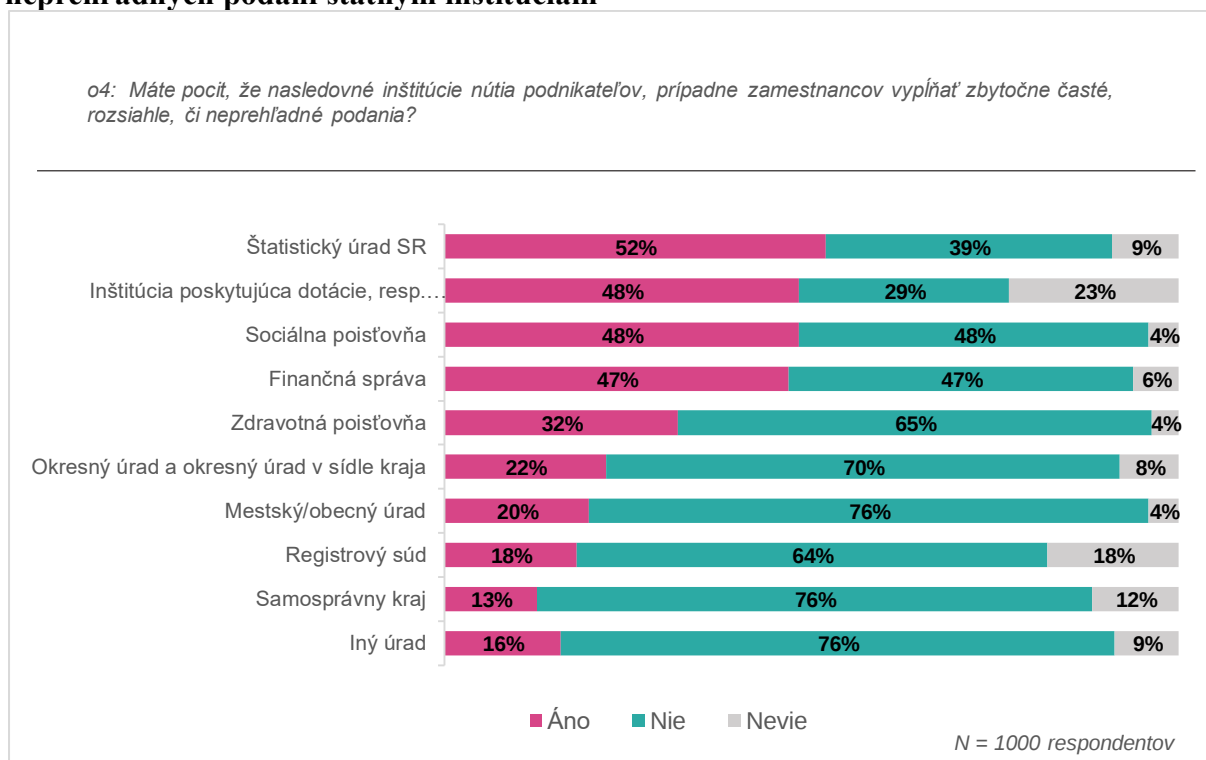
2.4 Povinnosti podnikateľov spojené s vyplňaním častých, rozsiahlych a neprehľadných podaní

Podnikateľské prostredie na Slovensku dlhodobo zápasí s vysokou byrokratickou a administratívnou záťažou, ktorá negatívne ovplyvňuje najmä malé a stredné podniky. Oslovení zástupcovia MSP mali preto v prieskume možnosť vyjadriť svoje skúsenosti s povinným zasielaním častých, rozsiahlych, či neprehľadných podaní vybraným štátnym inštitúciami.

Medzi inštitúcie, ktoré nútia podnikateľov alebo ich zamestnancov vyplňať zbytočné podania respondenti najčastejšie zaradili: Štatistický úrad SR (51,9 %), inštitúcie poskytujúce dotácie, resp. rozhodujúce o eurofondoch (48,3 %), Sociálnu poisťovňu (48,3 %) a Finančnú správu SR (46,9 %). V menšej miere majú podnikatelia pocit, že ich nútí vyplňať zbytočné podania Zdravotná poisťovňa (31,8 %) alebo okresné úrady (22,0 %).

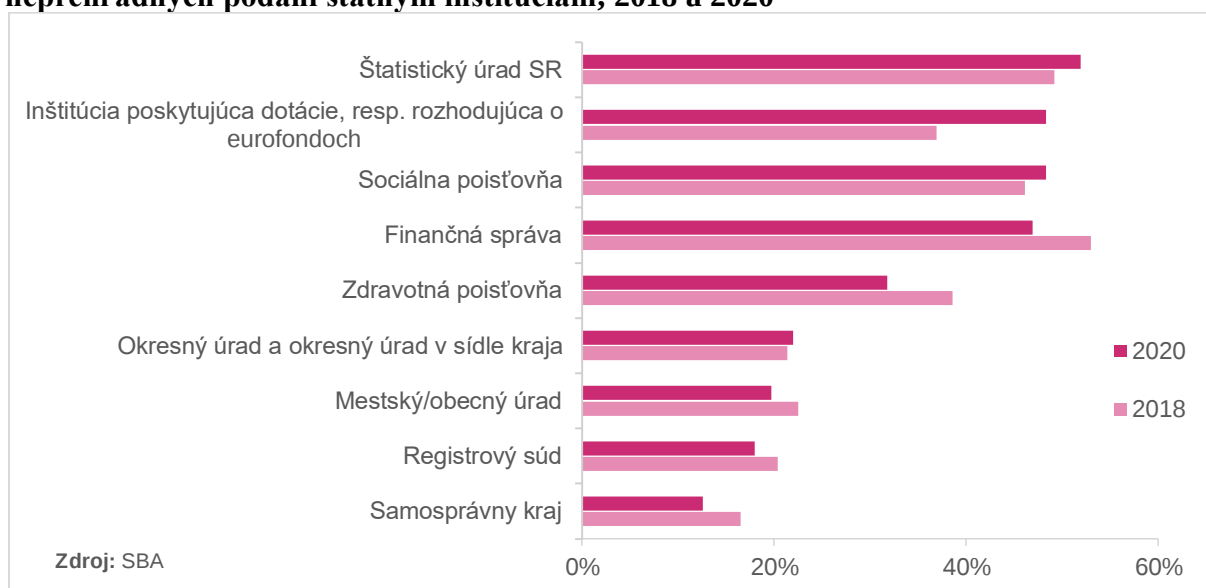
Naopak, najmenej negatívnych skúsenosti majú zástupcovia MSP s povinnosťou vyplňať zbytočné podania pre mestské, resp. obecné úrady (19,7 %), registrové sudy (18,0 %) a samosprávne kraje (12,6 %).

Graf č. 8: Povinnosti spojené s vyplňaním zbytočne častých, rozsiahlych a neprehľadných podaní štátnym inštitúciami



V porovnaní s výsledkami prieskumu z roku 2018 sa znížil podiel MSP, ktoré majú pocit, že ich finančná správa, resp. zdravotná poisťovňa nútia vyplňať zbytočne časté, rozsiahle a neprehľadné podania. Naopak, s vyšším čerpaním finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ sa zvýšil aj podiel MSP s pocitom, že práve inštitúcie poskytujúce dotácie, resp. rozhodujúce o eurofondoch žiadajú vyplňať zbytočné podania. V prípade ďalších štátnych inštitúcií došlo len k minimálnym zmenám.

Graf č. 9: Povinnosti spojené s vyplňaním zbytočne častých, rozsiahlych a neprehľadných podaní štátnym inštitúciám, 2018 a 2020



Povinnosť vyplňať časté, rozsiahle a neprehľadné podania pre Finančnú správu v prieskume deklarovali predovšetkým stredne veľké podniky (53,0 %), podnikatelia pôsobiaci v oblasti ostatných služieb (53,4 %) a pôdohospodárstva (51,4 %), firmy so sídlom v Prešovskom (54,8 %) a Žilinskom kraji (52,2 %) a tiež menej skúsení podnikatelia podnikajúce menej ako 3 roky (58,6 %), resp. mladší respondenti, najmä vo veku do 29 rokov (68,0 %).

Povinnosť predkladať pre Sociálnu poisťovňu zbytočné podania v porovnaní s celoslovenskou hodnotou uvádzali častejšie podnikateľské subjekty z odvetvia stavebníctvo (54,3 %), subjekty so sídlom v Prešovskom kraji (58,7 %), podnikatelia pôsobiaci na trhu kratšie ako 3 roky (62,1 %) a respondenti vo vekovej kategórii do 29 rokov (76,0 %).

Negatívne skúsenosti s vyplňaním zbytočných podaní pre Zdravotnú poisťovňu uvádzali v prieskume najčastejšie stredné podniky (40,0 %), subjekty z oblasti ubytovania a stravovania (36,4 %), so sídlom v Prešovskom kraji (40,4 %), živnostníci (35,1 %) a mladší podnikatelia vo veku do 29 rokov (56,0 %), podnikajúci kratšie ako 3 roky (44,8 %).

Zbytočné podania pre registrový súd v prieskume najčastejšie uvádzali stredné podniky (22,0 %), podnikateľské subjekty z odvetvia doprava a informácie (24,7 %), firmy so sídlom v Prešovskom kraji (24,0 %), subjekty pôsobiace na trhu menej ako 3 roky (31,0 %) a respondenti do 29 rokov (24,0 %).

Problémy s vyplňaním zbytočných podaní pre mestské a obecné úrady uvádzali v porovnaní s celoslovenskou hodnotou častejšie zástupcovia mikropodnikov (21,1 %), firmy z odvetvia ubytovania a stravovania (39,4 %), so sídlom v Košickom (23,5 %) a Prešovskom kraji (22,1 %), začínajúce podnikateľské subjekty pôsobiace na trhu menej ako 3 roky (27,6 %), respondenti vo veku od 40 do 49 rokov (25,3 %).

Samosprávny kraj „obťažuje“ svojimi podaniami najmä podnikateľov a ich zamestnancov z odvetvia doprava a informácií (16,9 %), resp. z ubytovania a stravovania (15,2 %) a mladších respondentov vo vekovej kategórii do 29 rokov (24,0 %).

Negatívne skúsenosti s vyplňaním zbytočných podaní pre okresný úrad v prieskume vyjadrili predovšetkým zástupcovia firiem pôsobiacich v odvetví doprava a informácie (30,3 %) a ostatné služby (27,4 %), so sídlom v Košickom (30,4 %) a Žilinskom kraji (27,8 %), začínajúci podnikatelia vo veku do 29 rokov (44,0 %).

Inštitúcie poskytujúce dotácie, resp. rozhodujúce o eurofondoch obťažujú svojimi zbytočnými podaniami predovšetkým stredne veľké podniky (63,0 %), podnikateľov z odvetvia pôdohospodárstva (62,2 %) a ubytovanie a stravovanie (60,6 %), subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji (57,0 %), iné právne formy (67,9 %) a respondenti vo veku do 29 rokov (64,0 %).

Povinnosť zasielať zbytočné podania Štatistickému úradu SR v prieskume deklarovali predovšetkým zástupcovia malých podnikov (68,6 %), subjekty z odvetvia dopravy, informačných a komunikačných činností (62,9 %) a pôdohospodárstva (62,2 %), so sídlom v Prešovskom kraji (59,6 %), ženy (63,7 %) a respondenti vo vekovej kategórii 40 až 49 rokov (58,1 %).

Tab. č. 8: Povinnosti podnikateľov vyplňať zbytočné podania podľa jednotlivých inštitúcií

Riadkové %		Finančná správa	Sociálna poisťovňa	Zdravotná poisťovňa
Celková vzorka	1 000 respondentov	46,9%	48,3%	31,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	46,3%	48,8%	31,7%
	10 až 49 zamestnancov	45,9%	46,9%	28,0%
	50 až 249 zamestnancov	53,0%	48,0%	40,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	51,4%	48,6%	27,0%
	Priemysel	40,6%	45,3%	34,0%
	Stavebníctvo	42,2%	54,3%	35,3%
	Obchod	49,6%	44,9%	30,3%
	Doprava a informácie	50,6%	52,8%	34,8%
	Ubytovanie a stravovanie	48,5%	48,5%	36,4%
	Obchodné služby	45,2%	48,6%	31,2%
	Ostatné služby	53,4%	47,9%	27,4%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	47,9%	49,0%	31,2%
	Trnavský kraj	37,6%	47,3%	33,3%
	Nitriansky kraj	41,7%	38,3%	24,3%
	Trenčiansky kraj	45,3%	45,3%	34,9%
	Banskobystrický kraj	50,5%	44,1%	29,0%
	Žilinský kraj	52,2%	51,3%	31,3%
	Prešovský kraj	54,8%	58,7%	40,4%
	Košický kraj	42,2%	51,0%	32,4%
Právna forma firmy	Živnostník	46,5%	49,8%	35,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	46,8%	47,6%	30,7%
	Iné	53,6%	53,6%	32,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	58,6%	62,1%	44,8%
	Od 3 do 5 rokov	41,9%	46,8%	21,0%
	Od 6 do 9 rokov	50,4%	47,1%	36,1%
	10 a viac rokov	46,3%	48,1%	31,5%
Pohlavie	Muž	48,0%	50,1%	33,6%
	Žena	43,9%	43,1%	26,7%
Vek	Do 29 rokov	68,0%	76,0%	56,0%
	30 až 39 rokov	50,0%	48,1%	32,5%
	40 až 49 rokov	51,6%	54,2%	38,3%
	50 až 59 rokov	40,9%	43,9%	23,6%
	60 a viac	41,9%	41,3%	30,0%

Pozn.: hodnoty predstavujú podiel respondentov, ktorí uviedli odpoveď „áno“.

Pokračovanie tabuľky č. 8

Riadkové %		Registrový súd	Mestský/obecný úrad	Samosprávny kraj
Celková vzorka	1 000 respondentov	18,0%	19,7%	12,6%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	17,0%	21,1%	13,1%
	10 až 49 zamestnancov	19,3%	16,9%	11,6%
	50 až 249 zamestnancov	22,0%	16,0%	11,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	16,2%	21,6%	10,8%
	Priemysel	17,9%	17,9%	8,5%
	Stavebníctvo	14,7%	16,4%	10,3%
	Obchod	20,9%	18,5%	13,8%
	Doprava a informácie	24,7%	19,1%	16,9%
	Ubytovanie a stravovanie	12,1%	39,4%	15,2%
	Obchodné služby	16,8%	19,9%	12,3%
	Ostatné služby	13,7%	21,9%	13,7%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	19,2%	19,2%	13,7%
	Trnavský kraj	18,3%	17,2%	12,9%
	Nitriansky kraj	10,4%	15,7%	9,6%
	Trenčiansky kraj	19,8%	19,8%	9,3%
	Banskobystrický kraj	16,1%	19,4%	11,8%
	Žilinský kraj	18,3%	21,7%	14,8%
	Prešovský kraj	24,0%	22,1%	14,4%
	Košický kraj	16,7%	23,5%	11,8%
Právna forma firmy	Živnostník	17,1%	21,6%	13,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	18,4%	19,5%	12,7%
	Iné	14,3%	7,1%	7,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	31,0%	27,6%	10,3%
	Od 3 do 5 rokov	19,4%	9,7%	9,7%
	Od 6 do 9 rokov	18,5%	18,5%	14,3%
	10 a viac rokov	17,3%	20,4%	12,7%
Pohlavie	Muž	18,4%	20,2%	12,5%
	Žena	16,8%	18,3%	13,0%
Vek	Do 29 rokov	24,0%	24,0%	24,0%
	30 až 39 rokov	16,0%	18,9%	12,1%
	40 až 49 rokov	21,8%	25,3%	14,9%
	50 až 59 rokov	15,3%	15,9%	10,3%
	60 a viac	17,5%	16,3%	11,3%

Pozn.: hodnoty predstavujú podiel respondentov, ktorí uviedli odpoveď „áno“.

Pokračovanie tabuľky č. 8

Riadkové %		Okresný úrad a okresný úrad v sídle kraja	Inštitúcia poskytujúca dotácie, resp. rozhodujúca o eurofondoch	Štatistický úrad SR	Iný úrad
Celková vzorka	1 000 respondentov	22,0%	48,3%	51,9%	15,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	21,9%	44,4%	44,7%	14,1%
	10 až 49 zamestnancov	21,3%	54,1%	68,6%	16,9%
	50 až 249 zamestnancov	24,0%	63,0%	67,0%	25,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	27,0%	62,2%	62,2%	24,3%
	Priemysel	19,8%	55,7%	48,1%	16,0%
	Stavebníctvo	15,5%	45,7%	36,2%	16,4%
	Obchod	19,7%	47,2%	49,6%	12,6%
	Doprava a informácie	30,3%	37,1%	62,9%	22,5%
	Ubytovanie a stravovanie	24,2%	60,6%	60,6%	12,1%
	Obchodné služby	22,6%	49,3%	58,2%	15,8%
	Ostatné služby	27,4%	42,5%	42,5%	15,1%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	18,5%	46,6%	54,8%	14,0%
	Trnavský kraj	20,4%	39,8%	54,8%	8,6%
	Nitriansky kraj	17,4%	46,1%	50,4%	11,3%
	Trenčiansky kraj	18,6%	51,2%	54,7%	17,4%
	Banskobystrický kraj	26,9%	57,0%	47,3%	26,9%
	Žilinský kraj	27,8%	52,2%	48,7%	16,5%
	Prešovský kraj	22,1%	52,9%	59,6%	18,3%
	Košický kraj	30,4%	44,1%	40,2%	17,6%
Právna forma firmy	Živnostník	21,2%	40,4%	34,3%	14,7%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	21,9%	50,2%	57,2%	15,7%
	Iné	32,1%	67,9%	67,9%	28,6%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	27,6%	37,9%	34,5%	27,6%
	Od 3 do 5 rokov	16,1%	35,5%	41,9%	6,5%
	Od 6 do 9 rokov	20,2%	41,2%	49,6%	13,4%
	10 a viac rokov	22,5%	50,8%	53,7%	16,5%
Pohlavie	Muž	23,6%	48,6%	47,7%	16,4%
	Žena	17,6%	47,3%	63,7%	14,1%
Vek	Do 29 rokov	44,0%	64,0%	56,0%	28,0%
	30 až 39 rokov	20,4%	46,6%	49,0%	13,1%
	40 až 49 rokov	25,0%	51,9%	58,1%	16,9%
	50 až 59 rokov	20,3%	47,2%	47,5%	13,6%
	60 a viac	18,1%	43,1%	51,2%	19,4%

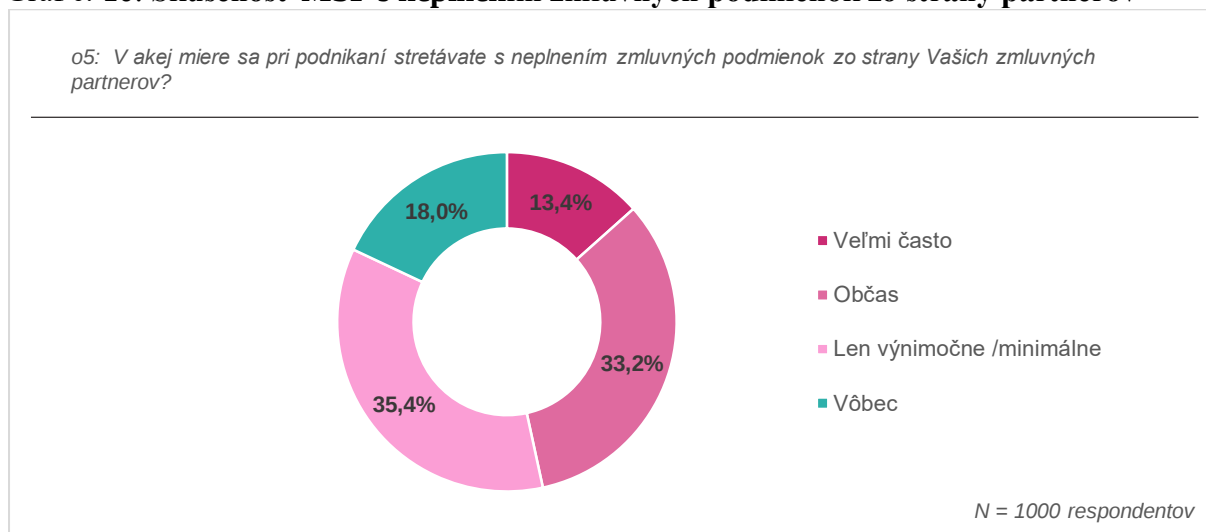
Pozn.: hodnoty predstavujú podiel respondentov, ktorí uviedli odpoveď „áno“.

2.5 Skúsenosť s neplnením zmluvných podmienok

S neplnením si zmluvných podmienok zo strany zmluvných partnerov sa vo svojom podnikaní **vôbec nestretlo 18,0 % oslovených MSP**. Viac ako tretina podnikateľov (35,4 %) deklarovala len výnimočnú, resp. minimálnu skúsenosť s nedodržaným dohodnutých podmienok u ich obchodných partnerov.

Pri svojom podnikaní sa **s problémom neplnenia zmluvných podmienok zo strany zmluvných partnerov už stretlo 82,0 % oslovených MSP**. Veľmi častú skúsenosť má s neplnením zmluvných podmienok zo strany svojich obchodných partnerov 13,4 % oslovených MSP. Jedna tretina (33,2 %) respondentov sa s týmto problémom stretáva občas.

Graf č. 10: Skúsenosť MSP s neplnením zmluvných podmienok zo strany partnerov



Veľmi časté skúsenosti s neplnením si zmluvných podmienok zo strany svojich zmluvných partnerov deklarovali v prieskume predovšetkým zástupcovia malých podnikov (18,4 %) a firmy so sídlom v Žilinskom (20,0 %) a Košickom kraji (18,6 %).

S neplnením si zmluvných podmienok zo strany obchodných partnerov sa pri svojom podnikaní občasne stretávajú najmä stredne veľké podniky (48,0 %), podnikatelia z odvetvia pôdohospodárstvo (54,1 %) a stavebníctvo (41,4 %), podnikateľské subjekty so sídlom v Trenčianskom kraji (36,0 %) a respondenti vo vekovej kategórii 50 až 59 rokov (40,2 %).

Len výnimočnú, resp. minimálnu skúsenosť s problémom neplnenia zmluvných podmienok prezentovali predovšetkým podnikateľské subjekty z odvetvia dopravy, informačných a komunikačných činností (42,7 %) a obchodných služieb (40,4 %), subjekty so sídlom v Žilinskom kraji (40,9 %), podnikatelia pôsobiaci na trhu od 3 do 5 rokov (43,5 %), resp. kratšie ako 3 roky (41,4 %) a mladší respondenti vo vekových kategóriách 30 až 39 rokov (41,3 %) a menej ako 29 rokov (40,0 %).

Žiadnu skúsenosť s neplnením si zmluvných podmienok zo strany obchodných partnerov v prieskume uvádzali predovšetkým mikropodnikatelia (20,8 %), zástupcovia podnikateľov z odvetvia ostatných služieb (32,9 %), firmy so sídlom v Nitrianskom (27,0 %)

a v Trnavskom kraji (25,8 %), živnostníci (30,2 %), subjekty pôsobiace na trhu menej ako 3 roky (31,0 %) a respondenti ženského pohlavia (26,3 %).

Tab. č. 9: Skúsenosť MSP s neplnením zmluvných podmienok zo strany partnerov

Riadkové %		Veľmi často	Občas	Len výnimočne /minimálne	Vôbec
Celková vzorka	1 000 respondentov	13,4%	33,2%	35,4%	18,0%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	11,8%	29,9%	37,5%	20,8%
	10 až 49 zamestnancov	18,4%	37,2%	32,9%	11,6%
	50 až 249 zamestnancov	14,0%	48,0%	26,0%	12,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	5,4%	54,1%	24,3%	16,2%
	Priemysel	14,2%	38,7%	33,0%	14,2%
	Stavebníctvo	12,9%	41,4%	27,6%	18,1%
	Obchod	13,8%	35,0%	32,7%	18,5%
	Doprava a informácie	15,7%	22,5%	42,7%	19,1%
	Ubytovanie a stravovanie	9,1%	33,3%	39,4%	18,2%
	Obchodné služby	15,1%	29,5%	40,4%	15,1%
	Ostatné služby	8,2%	23,3%	35,6%	32,9%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	12,0%	33,9%	38,4%	15,8%
	Trnavský kraj	10,8%	33,3%	30,1%	25,8%
	Nitriansky kraj	7,0%	33,9%	32,2%	27,0%
	Trenčiansky kraj	12,8%	36,0%	32,6%	18,6%
	Banskobystrický kraj	9,7%	35,5%	37,6%	17,2%
	Žilinský kraj	20,0%	30,4%	40,9%	8,7%
	Prešovský kraj	18,3%	33,7%	31,7%	16,3%
	Košický kraj	18,6%	28,4%	33,3%	19,6%
Právna forma firmy	Živnostník	8,2%	26,1%	35,5%	30,2%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	15,1%	35,5%	35,4%	14,0%
	Iné	14,3%	35,7%	35,7%	14,3%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	13,8%	13,8%	41,4%	31,0%
	Od 3 do 5 rokov	9,7%	24,2%	43,5%	22,6%
	Od 6 do 9 rokov	10,1%	30,3%	37,8%	21,8%
	10 a viac rokov	14,2%	35,1%	34,2%	16,6%
Pohlavie	Muž	15,7%	33,7%	35,5%	15,0%
	Žena	6,9%	31,7%	35,1%	26,3%
Vek	Do 29 rokov	12,0%	28,0%	40,0%	20,0%
	30 až 39 rokov	10,7%	28,6%	41,3%	19,4%
	40 až 49 rokov	15,9%	31,2%	35,1%	17,9%
	50 až 59 rokov	14,0%	40,2%	33,2%	12,6%
	60 a viac	11,3%	30,6%	31,9%	26,3%

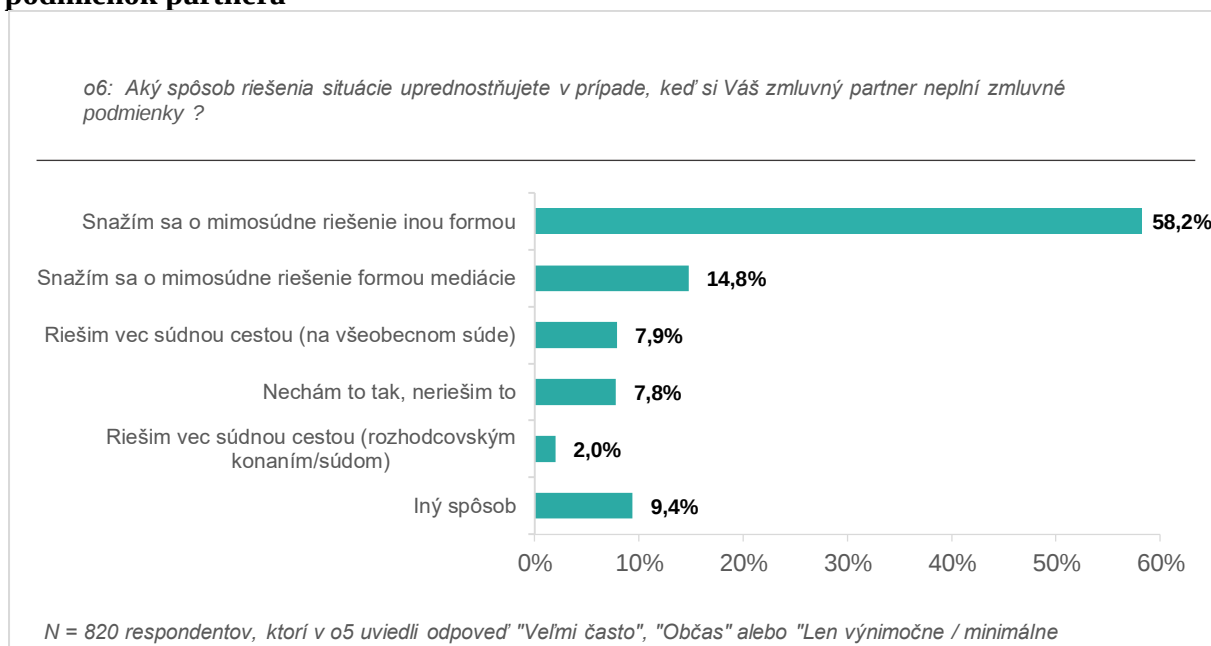
2.6 Preferované spôsoby riešenia situácie v prípade neplnenia zmluvných podmienok partnera

V situáciách kedy dochádza k neplneniu zmluvných podmienok zo strany zmluvného partnera sa **takmer tri štvrtiny (73,0 %) zástupcov oslovených MSP rozhodne pre mimosúdne riešenie vzniknutej situácie**. Mimosúdne riešenie formou mediácie preferuje 14,8 % respondentov, ktorí už mali skúsenosť s neplnením si zmluvných podmienok zo strany obchodného partnera. Mimosúdne riešenie inou formou uprednostňuje viac ako polovica (58,2 %) MSP.

Súdnou cestou pomocou všeobecného súdu rieši neplnenie zmluvných podmienok partnera 7,9 % respondentov. Len 2,0 % zástupcov MSP preferuje pri neplnení zmluvných podmienok svojho zmluvného partnera súd prostredníctvom rozhodcovského konania, resp. súdu.

Ďalších **7,8 % opýtaných MSP takúto situáciu vôbec nerieši**. Iné možnosti riešenia situácie keď si zmluvný partner neplní záväzky vyplývajúce zo zmluvy uviedlo 9,4 % respondentov.

Graf č. 11: Preferované spôsoby riešenia situácie v prípade neplnenia zmluvných podmienok partnera



Neriešenie situácie, v prípadoch ak si partner nesplní zmluvné podmienky uprednostňujú predovšetkým zástupcovia mikropodnikov (9,1 %), firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (18,5 %) a ostatné služby (16,3 %), so sídlom v Žilinskom kraji (10,5 %), živnostníci (15,8 %), podnikateľské subjekty s dĺžkou podnikania menej ako 3 roky (10,0 %), resp. 3 až 5 rokov (10,4 %) a mladí podnikatelia do 29 rokov (10,0 %).

Mimosúdne riešenie situácie formou mediácie v prípade nesplnenia zmluvných podmienok partnera preferujú najmä zástupcovia stredných podnikov (17,0 %), firiem z odvetvia obchodu (17,9 %) a obchodných služieb (16,1 %), so sídlom v Bratislavskom kraji (19,1 %), podnikatelia pôsobiaci na trhu menej ako 3 roky (30,0 %) a mladšie vekové kategórie respondentov do 29 rokov (20,0 %), resp. 30 až 39 rokov (21,7 %).

Mimosúdne riešenie inou formou uprednostňujú hlavne malé podniky (66,1 %), podnikatelia z odvetvia pôdohospodárstvo (77,4 %) a obchodné služby (62,5 %), firmy so sídlom v Trenčianskom (64,3 %) a v Nitrianskom kraji (63,1 %), skúsenejší podnikatelia pôsobiaci na trhu 5 až 10 rokov (62,4 %) a ženy (63,4 %).

Riešenie situácie v prípade neplnenia si zmluvných podmienok obchodného partnera **súdnou cestou na všeobecnom súde** je preferované najmä medzi MSP pôsobiacimi v odvetví stavebníctva (13,7 %) a dopravy a informácii (12,5 %), u firiem so sídlom v Banskobystrickom (11,7 %) a Košickom kraji (11,0 %) a tiež v prípade starších respondentov vo veku 60 a viac rokov (11,0 %).

Súdnou cestou prostredníctvom rozhodcovského konania, resp. súdu riešia neplnenie zmluvných podmienok svojho obchodného partnera predovšetkým stredné podniky (5,7 %), firmy z odvetvia ostatné služby (4,1 %) a pôdohospodárstvo a stavebníctvo (zhodne po 3,2 %), MSP so sídlom v Košickom (3,7 %) a Prešovskom kraji (3,4 %), podnikatelia podnikajúci kratšie ako 3 roky (5,0 %) a starší respondenti vo vekových kategóriách 50 až 59 rokov (3,8 %).

Tab. č. 10: Preferované spôsoby riešenia situácie v prípade neplnenia zmluvných podmienok partnera

Riadkové %		Nechám to tak, neriešim to	Mimosúdne riešenie formou mediácie	Mimosúdne riešenie inou formou
Celková vzorka	820 respondentov	7,8%	14,8%	58,2%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	9,1%	15,7%	56,6%
	10 až 49 zamestnancov	5,5%	10,9%	66,1%
	50 až 249 zamestnancov	4,5%	17,0%	51,1%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	6,5%	9,7%	77,4%
	Priemysel	8,8%	13,2%	52,7%
	Stavebníctvo	9,5%	13,7%	50,5%
	Obchod	4,8%	17,9%	58,0%
	Doprava a informácie	5,6%	11,1%	61,1%
	Ubytovanie a stravovanie	18,5%	14,8%	48,1%
	Obchodné služby	7,3%	16,1%	62,5%
	Ostatné služby	16,3%	8,2%	51,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	6,5%	19,1%	61,8%
	Trnavský kraj	8,7%	15,9%	55,1%
	Nitriansky kraj	6,0%	10,7%	63,1%
	Trenčiansky kraj	7,1%	15,7%	64,3%
	Banskobystrický kraj	6,5%	15,6%	49,4%
	Žilinský kraj	10,5%	8,6%	59,0%
	Prešovský kraj	9,2%	13,8%	49,4%
	Košický kraj	9,8%	12,2%	56,1%
Právna forma firmy	Živnostník	15,8%	14,6%	49,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	5,6%	15,0%	60,5%
	Iné	8,3%	8,3%	62,5%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	10,0%	30,0%	35,0%
	Od 3 do 5 rokov	10,4%	18,8%	54,2%
	Od 6 do 9 rokov	7,5%	15,1%	62,4%
	10 a viac rokov	7,6%	14,0%	58,6%
Pohlavie	Muž	8,0%	14,8%	56,6%
	Žena	7,3%	14,5%	63,2%
Vek	Do 29 rokov	10,0%	20,0%	65,0%
	30 až 39 rokov	9,0%	21,7%	51,8%
	40 až 49 rokov	7,9%	15,0%	62,1%
	50 až 59 rokov	7,6%	9,9%	60,1%
	60 a viac	5,9%	14,4%	53,4%

Pokračovanie tabuľky č. 10

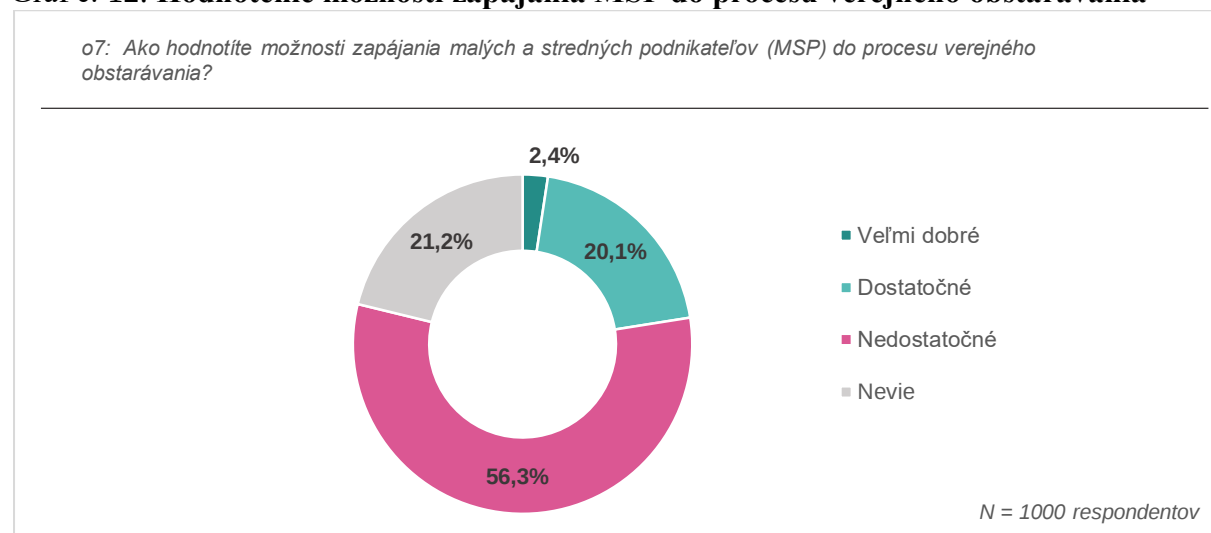
Riadkové %		Súdnou cestou (na všeobecnom súde)	Súdnou cestou (rozhodcovským konaním/súdom)	Iný spôsob
Celková vzorka	820 respondentov	7,9%	2,0%	9,4%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	7,7%	1,5%	9,5%
	10 až 49 zamestnancov	8,2%	1,6%	7,7%
	50 až 249 zamestnancov	9,1%	5,7%	12,5%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	3,2%	3,2%	0,0%
	Priemysel	8,8%	2,2%	14,3%
	Stavebníctvo	13,7%	3,2%	9,5%
	Obchod	6,3%	1,9%	11,1%
	Doprava a informácie	12,5%	1,4%	8,3%
	Ubytovanie a stravovanie	7,4%	0,0%	11,1%
	Obchodné služby	5,6%	1,2%	7,3%
	Ostatné služby	10,2%	4,1%	10,2%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	6,1%	1,2%	5,3%
	Trnavský kraj	10,1%	2,9%	7,2%
	Nitriansky kraj	8,3%	2,4%	9,5%
	Trenčiansky kraj	2,9%	2,9%	7,1%
	Banskobystrický kraj	11,7%	1,3%	15,6%
	Žilinský kraj	8,6%	0,0%	13,3%
	Prešovský kraj	8,0%	3,4%	16,1%
	Košický kraj	11,0%	3,7%	7,3%
Právna forma firmy	Živnostník	8,2%	0,6%	11,7%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	7,7%	2,4%	8,8%
	Iné	12,5%	0,0%	8,3%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	5,0%	5,0%	15,0%
	Od 3 do 5 rokov	4,2%	2,1%	10,4%
	Od 6 do 9 rokov	9,7%	1,1%	4,3%
	10 a viac rokov	8,0%	2,0%	9,9%
Pohlavie	Muž	8,8%	2,2%	9,6%
	Žena	5,2%	1,0%	8,8%
Vek	Do 29 rokov	0,0%	0,0%	5,0%
	30 až 39 rokov	7,2%	1,2%	9,0%
	40 až 49 rokov	6,7%	0,4%	7,9%
	50 až 59 rokov	8,7%	3,8%	9,9%
	60 a viac	11,0%	2,5%	12,7%

2.7 Zapájanie sa do procesu verejného obstarávania

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že MSP vnímajú možnosti zapájania sa do procesov verejného obstarávania prevažne negatívne. **Väčšina (56,3 %) oslovených MSP hodnotila možnosti zapojenia MSP do procesu verejného obstarávania ako nedostatočné.**

S možnosťami ako sa MSP môžu zapájať do verejného obstarávania na Slovensku je **spokojných 22,5 % respondentov**. Avšak, len 2,4 % oslovených podnikateľov vníma podmienky participácie MSP na procese verejného obstarávania ako veľmi dobré. K otázke sa nevedelo jasne vyjadriť ďalších 21,2 % podnikateľov.

Graf č. 12: Hodnotenie možnosti zapájania MSP do procesu verejného obstarávania



Veľmi dobré hodnotenie možností ako sa zapájať do procesov verejného obstarávania prezentovali vo väčšej miere hlavne podniky z odvetvia pôdohospodárstva (5,4 %), firmy so sídlom v Prešovskom (4,8 %) a Nitrianskom kraji (4,3 %) a podnikatelia s nižším vekom do 29 rokov (8,0 %).

Dostatočné hodnotenia možností participácie na verejnom obstarávaní deklarovali predovšetkým podnikateľské subjekty pôsobiace v ostatných službách (27,4 %), oslovené MSP so sídlom v Košickom kraji (29,4 %), začínajúci podnikatelia s dĺžkou podnikania menej ako 3 roky (24,1 %) a mladší respondenti do 29 rokov (24,0 %).

Nespokojnosť s možnosťami zapájania MSP do verejného obstarávania (nedostatočné hodnotenie) vyjadrovali predovšetkým malé podniky (59,4 %), firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (63,6 %) a stavebníctvo (60,3 %), podnikateľské subjekty so sídlom na území Žilinského (60,9 %) a Banskobystrického kraja (60,2 %) a zástupcovia MSP vo veku 40 až 49 rokov (60,1 %).

Tab. č. 11: Hodnotenie možností zapájania MSP do procesu verejného obstarávania

Riadkové %		Veľmi dobré	Dostatočné	Nedostatočné	Neviem / nechcem odpovedať
Celková vzorka	1 000 respondentov	2,4%	20,1%	56,3%	21,2%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	2,3%	20,6%	55,4%	21,6%
	10 až 49 zamestnancov	2,9%	18,4%	59,4%	19,3%
	50 až 249 zamestnancov	2,0%	20,0%	56,0%	22,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	5,4%	21,6%	51,4%	21,6%
	Priemysel	2,8%	17,0%	56,6%	23,6%
	Stavebníctvo	1,7%	22,4%	60,3%	15,5%
	Obchod	2,8%	17,7%	58,3%	21,3%
	Doprava a informácie	0,0%	14,6%	59,6%	25,8%
	Ubytovanie a stravovanie	0,0%	18,2%	63,6%	18,2%
	Obchodné služby	2,7%	22,3%	54,1%	20,9%
	Ostatné služby	2,7%	27,4%	46,6%	23,3%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	1,7%	18,8%	56,8%	22,6%
	Trnavský kraj	3,2%	22,6%	47,3%	26,9%
	Nitriansky kraj	4,3%	17,4%	60,0%	18,3%
	Trenčiansky kraj	1,2%	22,1%	51,2%	25,6%
	Banskobystrický kraj	0,0%	21,5%	60,2%	18,3%
	Žilinský kraj	3,5%	13,9%	60,9%	21,7%
	Prešovský kraj	4,8%	19,2%	59,6%	16,3%
	Košický kraj	1,0%	29,4%	51,0%	18,6%
Právna forma firmy	Živnostník	2,9%	22,9%	50,2%	24,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	2,3%	19,3%	58,3%	20,1%
	Iné	0,0%	17,9%	57,1%	25,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	0,0%	24,1%	55,2%	20,7%
	Od 3 do 5 rokov	1,6%	21,0%	48,4%	29,0%
	Od 6 do 9 rokov	3,4%	22,7%	51,3%	22,7%
	10 a viac rokov	2,4%	19,5%	57,7%	20,4%
Pohlavie	Muž	2,2%	20,3%	58,3%	19,2%
	Žena	3,1%	19,5%	50,8%	26,7%
Vek	Do 29 rokov	8,0%	24,0%	56,0%	12,0%
	30 až 39 rokov	2,4%	18,9%	56,3%	22,3%
	40 až 49 rokov	2,3%	19,5%	60,1%	18,2%
	50 až 59 rokov	1,7%	19,9%	57,5%	20,9%
	60 a viac	3,1%	22,5%	46,9%	27,5%

2.8 Plánované zmeny vo firme v najbližšom období

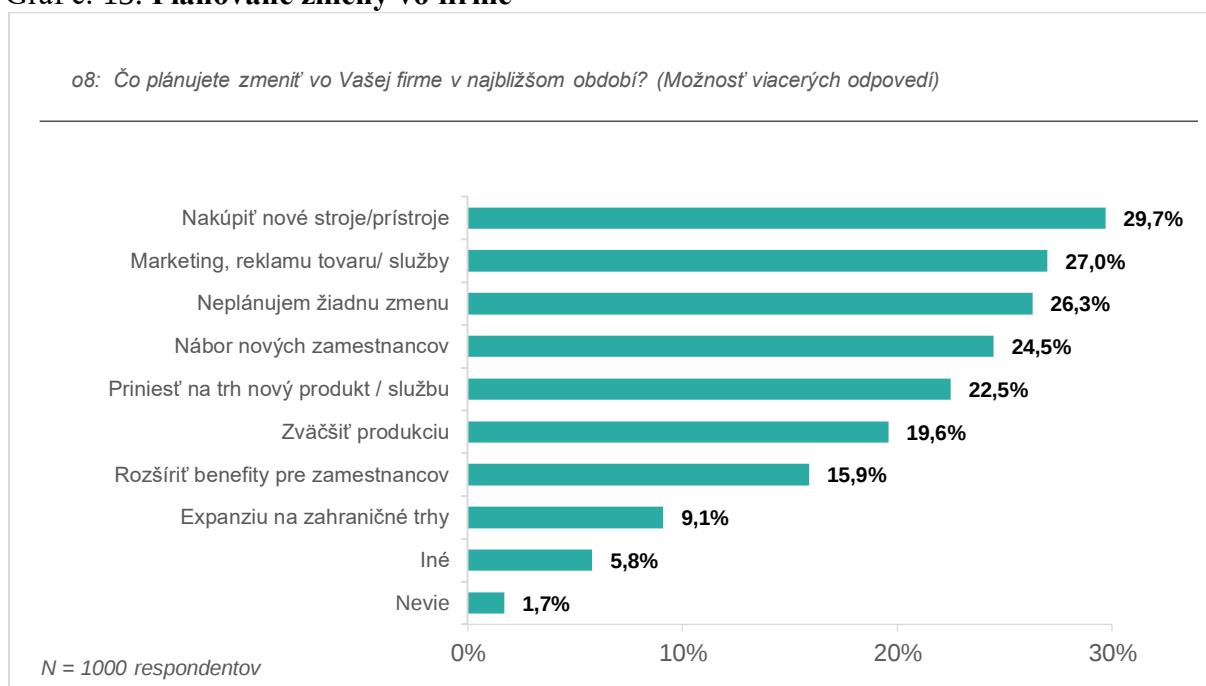
Väčšina zástupcov oslovených MSP plánuje v najbližšom období vo svojej firme realizovať určité zmeny. **MSP najčastejšie plánujú nákup nových strojov a prístrojov** (29,7 % respondentov). Ďalších **27,0 % oslovených podnikateľov plánuje zapracovať na zlepšení marketingu** svojej firmy, resp. na lepšej reklame svojich tovarov a služieb.

Takmer štvrtina (24,5 %) opýtaných plánuje realizovať nábor nových zamestnancov a viac ako pätina (22,5 %) sa chystá uviesť na trh nový produkt alebo službu. **Zväčšenie produkcie má v pláne 19,6 % MSP.** Zároveň 15,9 % oslovených MSP plánuje v dohľadnej dobe rozširovať benefity pre svojich zamestnancov.

Nízkú aktivitu slovenských MSP na zahraničných trhoch potvrdzujú aj ich plány v najbližšom období. **Expanziu na zahraničné trhy plánuje len 9,1 % respondentov.** Žiadne zmeny nemá v pláne viac ako štvrtina (26,3 %) MSP na Slovensku.

Iné zmeny vo svojej firme plánuje 5,8 % oslovených podnikateľov a 1,7 % zástupcov MSP nevedelo špecifikovať aké zmeny budú vo firme v najbližšom období realizovať.

Graf č. 13: Plánované zmeny vo firme



V najbližšom období plánujú zväčšovanie produkcie predovšetkým zástupcovia stredných podnikov (27,0 %), firmy podnikajúce v odvetví pôdohospodárstvo (32,4 %) a ubytovanie a stravovanie (30,3 %), podnikateľské subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji (24,7 %) a mladší respondenti vo veku do 29 rokov (40,0 %).

Nábor nových zamestnancov v porovnaní s celoslovenskou hodnotou častejšie uvádzali zástupcovia stredných podnikov (35,0 %) subjekty pôsobiace v odvetví ubytovanie a stravovanie (33,3 %) a pôdohospodárstvo (27,0 %), so sídlom v Žilinskom (33,0 %) a Banskobystrickom kraji (29,0 %), začínajúci podnikatelia podnikajúci kratšie ako 3 roky (31,0 %) a mladšie vekové kategórie respondentov do 29 rokov (44,0 %), resp. 30 až 39 rokov (30,1 %).

Rozšírenie benefitov pre svojich zamestnancov deklarovali v prieskume predovšetkým firmy z väčším počtom zamestnancov (24,0 % stredných podnikov), zástupcovia podnikov z pôdohospodárstva (21,6 %) a z ubytovania a stravovania (21,2 %), subjekty so sídlom v Žilinskom (21,7 %) a Banskobystrickom kraji (20,4 %), spoločnosti s ručením obmedzeným (19,0 %) a etablovaní podnikatelia pôsobiaci na trhu 5 až 10 rokov (19,3 %).

Nákup nových strojov a prístrojov plánujú v najbližšom období zrealizovať predovšetkým stredne veľké podniky (41,0 %), firmy z odvetvia priemyslu (40,6 %), so sídlom v Banskobystrickom (46,2 %) a Žilinskom kraji (40,0 %) a podnikatelia vo vekovej kategórii do 29 rokov (56,0 %).

Priniesť na trh nový produkt alebo službu plánujú v najbližšom období predovšetkým stredné podniky (31,0 %) firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (33,3 %) a doprava a informácie (30,0 %), subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji (26,9 %), podnikatelia pôsobiaci na trhu od 3 do 5 rokov (27,4 %) a respondenti do 29 rokov (28,0 %).

Posilniť marketingové aktivity, reklamu svojich tovarov a služieb plánujú v najbližšom období predovšetkým podniky s väčším počtom zamestnancov (33,0 % stredných podnikov), podnikatelia z odvetvia ubytovanie a stravovanie (42,4 %) a obchod (31,5 %), so sídlom v Banskobystrickom kraji (32,3 %), začínajúci podnikatelia pôsobiaci na trhu menej ako 3 roky (44,8 %), resp. 3 až 5 rokov (37,1 %) a mladšie skupiny respondenti vo veku do 29 rokov (36,0 %) a v kategórii 30 až 39 rokov (37,4 %).

V najbližšom období plánujú **expanziu na zahraničné trhy** častejšie zástupcovia stredných podnikov (18,0 %), firmy z odvetvia priemyslu (16,0 %) a dopravy a informácií (15,7 %).

Žiadne zmeny vo svojej firme neplánujú najmä mikropodniky (30,0 %), oslovené MSP pôsobiace v stavebníctve (34,5 %) a v ostatných službách (31,5 %), firmy sídliace v Prešovskom (30,8 %) a Nitrianskom kraji (30,4 %), zástupcovia živnostníkov (38,0 %) a starší respondenti vo veku viac ako 60 rokov (38,1 %).

Tab. č. 12: Plánované zmeny vo firme

Riadkové %		Zväčšiť produkciu	Nábor nových zamestnancov	Rozšíriť benefity pre zamestnancov
Celková vzorka	1 000 respondentov	19,6%	24,5%	15,9%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	17,2%	21,2%	12,7%
	10 až 49 zamestnancov	24,2%	30,4%	22,7%
	50 až 249 zamestnancov	27,0%	35,0%	24,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	32,4%	27,0%	21,6%
	Priemysel	23,6%	25,5%	18,9%
	Stavebníctvo	14,7%	20,7%	12,1%
	Obchod	19,7%	25,2%	16,1%
	Doprava a informácie	18,0%	22,5%	12,4%
	Ubytovanie a stravovanie	30,3%	33,3%	21,2%
	Obchodné služby	18,8%	26,7%	17,1%
	Ostatné služby	15,1%	15,1%	11,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	18,8%	25,0%	15,4%
	Trnavský kraj	18,3%	25,8%	15,1%
	Nitriansky kraj	19,1%	13,9%	15,7%
	Trenčiansky kraj	19,8%	26,7%	9,3%
	Banskobystrický kraj	24,7%	29,0%	20,4%
	Žilinský kraj	20,9%	33,0%	21,7%
	Prešovský kraj	17,3%	22,1%	14,4%
	Košický kraj	19,6%	20,6%	14,7%
Právna forma firmy	Živnostník	11,4%	13,5%	7,3%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	22,4%	27,6%	19,0%
	Iné	17,9%	39,3%	10,7%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	17,2%	31,0%	6,9%
	Od 3 do 5 rokov	21,0%	24,2%	6,5%
	Od 6 do 9 rokov	21,0%	30,3%	19,3%
	10 a viac rokov	19,4%	23,4%	16,5%
Pohlavie	Muž	19,2%	25,2%	16,1%
	Žena	20,6%	22,5%	15,3%
Vek	Do 29 rokov	40,0%	44,0%	12,0%
	30 až 39 rokov	21,4%	30,1%	15,0%
	40 až 49 rokov	18,8%	27,6%	16,9%
	50 až 59 rokov	20,3%	21,9%	16,9%
	60 a viac	14,4%	13,1%	13,8%

Pokračovanie tabuľky č. 12

Riadkové %		Nakúpiť nové stroje/prístroje	Priniesť na trh nový produkt / službu	Marketing, reklamu tovaru/ služby
Celková vzorka	1 000 respondentov	29,7%	22,5%	27,0%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	27,4%	20,1%	25,8%
	10 až 49 zamestnancov	31,9%	26,6%	28,0%
	50 až 249 zamestnancov	41,0%	31,0%	33,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	37,8%	18,9%	16,2%
	Priemysel	40,6%	22,6%	29,2%
	Stavebníctvo	32,8%	14,7%	22,4%
	Obchod	24,0%	24,4%	31,5%
	Doprava a informácie	33,7%	30,3%	30,3%
	Ubytovanie a stravovanie	39,4%	33,3%	42,4%
	Obchodné služby	26,0%	19,9%	24,3%
	Ostatné služby	30,1%	26,0%	20,5%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	23,3%	21,2%	26,7%
	Trnavský kraj	32,3%	18,3%	25,8%
	Nitriansky kraj	25,2%	20,0%	28,7%
	Trenčiansky kraj	29,1%	23,3%	27,9%
	Banskobystrický kraj	46,2%	26,9%	32,3%
	Žilinský kraj	40,0%	22,6%	29,6%
	Prešovský kraj	30,8%	25,0%	25,0%
	Košický kraj	23,5%	25,5%	20,6%
Právna forma firmy	Živnostník	25,3%	15,9%	22,9%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	30,4%	24,2%	28,7%
	Iné	50,0%	35,7%	17,9%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	27,6%	31,0%	44,8%
	Od 3 do 5 rokov	30,6%	27,4%	37,1%
	Od 6 do 9 rokov	26,9%	25,2%	34,5%
	10 a viac rokov	30,1%	21,4%	24,4%
Pohlavie	Muž	32,2%	23,0%	27,4%
	Žena	22,5%	21,0%	26,0%
Vek	Do 29 rokov	56,0%	28,0%	36,0%
	30 až 39 rokov	26,7%	25,2%	37,4%
	40 až 49 rokov	31,8%	23,7%	27,9%
	50 až 59 rokov	31,9%	20,6%	20,9%
	60 a viac	21,3%	19,4%	21,9%

Pokračovanie tabuľky č. 12

Riadkové %		Expanziu na zahraničné trhy	Neplánujem žiadnu zmenu	Iné	Nevie
Celková vzorka	1 000 respondentov	9,1%	26,3%	5,8%	1,7%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	5,9%	30,0%	4,8%	1,9%
	10 až 49 zamestnancov	15,5%	17,9%	8,2%	1,9%
	50 až 249 zamestnancov	18,0%	18,0%	8,0%	0,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	10,8%	13,5%	2,7%	0,0%
	Priemysel	16,0%	27,4%	6,6%	0,0%
	Stavebníctvo	3,4%	34,5%	6,9%	0,0%
	Obchod	7,1%	25,6%	5,1%	3,1%
	Doprava a informácie	15,7%	21,3%	5,6%	0,0%
	Ubytovanie a stravovanie	6,1%	18,2%	9,1%	0,0%
	Obchodné služby	8,6%	26,0%	4,8%	3,1%
	Ostatné služby	9,6%	31,5%	9,6%	0,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	8,9%	26,7%	3,8%	3,8%
	Trnavský kraj	8,6%	26,9%	4,3%	1,1%
	Nitriansky kraj	10,4%	30,4%	6,1%	0,0%
	Trenčiansky kraj	8,1%	29,1%	9,3%	2,3%
	Banskobystrický kraj	10,8%	19,4%	2,2%	0,0%
	Žilinský kraj	7,0%	17,4%	8,7%	1,7%
	Prešovský kraj	11,5%	30,8%	4,8%	0,0%
	Košický kraj	7,8%	29,4%	10,8%	1,0%
Právna forma firmy	Živnostník	3,7%	38,0%	6,5%	0,4%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	10,6%	22,8%	5,6%	2,2%
	Iné	17,9%	14,3%	3,6%	0,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	6,9%	17,2%	3,4%	0,0%
	Od 3 do 5 rokov	11,3%	22,6%	0,0%	1,6%
	Od 6 do 9 rokov	8,4%	19,3%	5,9%	2,5%
	10 a viac rokov	9,1%	28,0%	6,3%	1,6%
Pohlavie	Muž	10,4%	25,3%	6,2%	1,8%
	Žena	5,3%	29,0%	4,6%	1,5%
Vek	Do 29 rokov	12,0%	0,0%	4,0%	0,0%
	30 až 39 rokov	10,7%	22,8%	3,9%	1,9%
	40 až 49 rokov	12,0%	24,4%	5,2%	1,6%
	50 až 59 rokov	7,0%	26,6%	7,0%	2,7%
	60 a viac	5,0%	38,1%	7,5%	0,0%

Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí.

3 ĽUDSKÉ ZDROJE

3.1 Spôsoby získavania nových zamestnancov

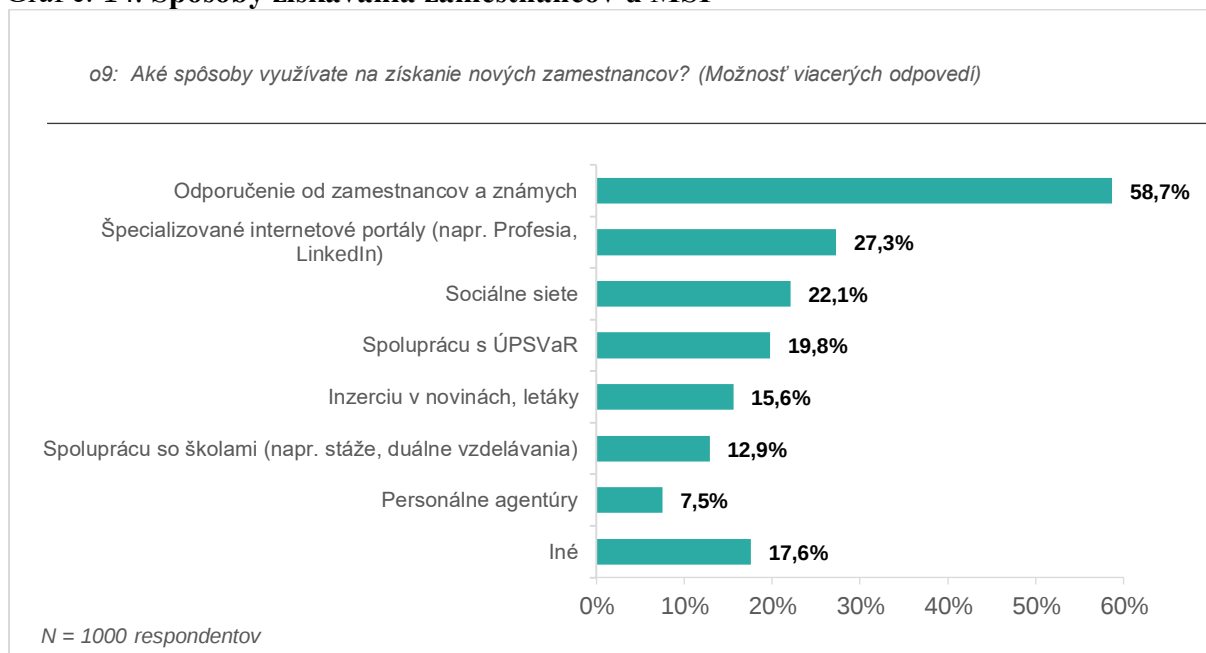
Podľa vyjadrení respondentov predstavuje dostupnosť a kvalita pracovnej sily jednu z najvýznamnejších prekážok v podnikaní na Slovensku. Z tohto dôvodu je získavanie zamestnancov ešte kľúčovejšie pre zabezpečenie ďalšieho rastu podniku. **Viac ako polovica (58,7 %) oslovených MSP získava nových zamestnancov prostredníctvom odporúčaní od svojich zamestnancov a známych.**

Druhým najčastejším spôsobom získavania nových zamestnancov sú **špecializované internetové portály (napr. Profesia alebo LinkedIn), ktoré používa 27,3 % oslovených MSP na Slovensku.** Viac ako pätina (22,1 %) zástupcov MSP uviedla, že na získavanie nových zamestnancov využíva sociálne siete. O niečo menej, 19,8 % oslovených podnikateľov spolupracuje pri získavaní nových zamestnancov s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **MSP na Slovensku menej využívajú printovú formu inzercie nových pracovných pozícií v novinách alebo prostredníctvom letákov (15,6 %).** Počas predchádzajúcich rokov sa čoraz intenzívnejšie spomína potreba výchovy zamestnancov a ich príprava už počas štúdia na stredných a vysokých školách. Systém duálneho vzdelávania však na Slovensku stále zaostáva za očakávaniami. Toto zaostávanie potvrdzujú aj výsledky prieskumu, v ktorom len **12,9 % zástupcov MSP uviedlo, že na získavanie nových zamestnancov využívajú aj spoluprácu so školami,** a to prostredníctvom možnosti absolvovania stáže alebo zapojenia podniku do systému duálneho vzdelávania.

Najmenej využívaným spôsobom naboru nových zamestnancov sú personálne agentúry, ktoré využíva len 7,5 % MSP na Slovensku. Iné spôsoby získavania zamestnancov prezentovalo 17,6 % respondentov. Inú odpoveď využili predovšetkým zástupcovia MSP bez zamestnancov.

Graf č. 14: Spôsoby získavania zamestnancov u MSP



Odporúčenie od zamestnancov a známych uvádzali ako spôsob získavania nových zamestnancov najčastejšie malé podniky (66,2 %), firmy z odvetvia pôdohospodárstva (67,6 %), so sídlom v Banskobystrickom (62,4 %) a Bratislavskom kraji (62,0 %), spoločnosti s ručením obmedzeným (63,4 %), etablované podniky pôsobiace na trhu 5 až 10 rokov (63,9 %) a mladší podnikatelia vo vekových kategóriách do 29 rokov (68,0 %), resp. 30 až 39 rokov (64,1 %).

Špecializované internetové pracovné portály ako Profesia, LinkedIn a podobné využívajú najmä stredné (42,0 %) a malé podniky (39,6 %), zástupcovia firiem podnikajúcich v ubytovaní a stravovaní (36,4 %) a v doprave a informáciách (33,7 %), podniky sídlia v Bratislavskom (33,2 %) a Košickom kraji (31,4 %), spoločností s ručením obmedzeným (32,9 %), a respondenti vo vekových kategóriách 30 až 39 rokov (34,0 %) a 40 až 49 rokov (34,7 %).

Služby personálnych agentúr sú častejšie využívané medzi podnikateľmi s väčším počtom zamestnancov, hlavne u stredne veľkých podnikov (42,0 %), ďalej u firiem z odvetvia doprava a informácie (12,4 %), medzi zástupcami iných právnych foriem (28,6 %) a u respondentov vo veku 40 až 49 rokov (11,4 %).

Získavanie nových zamestnancov formou inzercie voľných pracovných miest prostredníctvom novín a letákov intenzívnejšie využívajú stredné podniky (29,0 %), zástupcovia MSP z odvetvia ubytovanie a stravovanie (27,3 %) a priemysel (20,8 %) a firmy zo Žilinského kraja (21,7 %).

Sociálne siete sú vo väčšej miere preferované medzi podnikateľmi z odvetvia ubytovanie a stravovanie (42,4 %) a doprava a informácie (29,2 %), firmami zo sídlom v Trnavskom kraji (28,0 %), podnikateľskými subjektmi pôsobiacimi na trhu 3 až 5 rokov (35,5 %) a medzi respondentmi vo veku 30 až 39 rokov (30,6 %).

Pri získavaní nových zamestnancov spolupracujú s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny na Slovensku predovšetkým stredné (38,0 %) a malé podniky (32,4 %), podnikatelia z odvetvia ubytovanie a stravovanie (42,4 %) a pôdohospodárstva (37,8 %), subjekty so sídlom v Banskobystrickom (28,0 %) a Prešovskom kraji (27,9 %) a zástupkyne ženského pohlavia (24,8 %).

Spoluprácu so školami formou stáží alebo participácie na duálnom vzdelávaní využívajú hlavne stredné podniky (23,0 %), subjekty z odvetvia ubytovanie a stravovanie (33,3 %), so sídlom v Trenčianskom kraji (16,3 %) a podnikatelia podnikajúci 3 až 5 rokov (17,7 %).

Tab. č. 13: Spôsoby získavania zamestnancov u MSP

Riadkové %		Odporúčenie od zamestnancov a známych	Špecializované internetové portály	Personálne agentúry	Inzerciu v novinách, letáky
Celková vzorka	1 000 respondentov	58,7%	27,3%	7,5%	15,6%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	55,8%	21,5%	5,2%	12,8%
	10 až 49 zamestnancov	66,2%	39,6%	11,1%	18,4%
	50 až 249 zamestnancov	63,0%	42,0%	16,0%	29,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	67,6%	16,2%	2,7%	10,8%
	Priemysel	60,4%	22,6%	8,5%	20,8%
	Stavebníctvo	56,0%	28,4%	3,4%	18,1%
	Obchod	61,4%	26,0%	6,3%	16,1%
	Doprava a informácie	57,3%	33,7%	12,4%	13,5%
	Ubytovanie a stravovanie	54,5%	36,4%	9,1%	27,3%
	Obchodné služby	58,2%	28,8%	8,9%	11,0%
	Ostatné služby	52,1%	24,7%	6,8%	20,5%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	62,0%	33,2%	10,3%	12,0%
	Trnavský kraj	54,8%	22,6%	8,6%	15,1%
	Nitriansky kraj	55,7%	27,8%	5,2%	15,7%
	Trenčiansky kraj	55,8%	23,3%	8,1%	17,4%
	Banskobystrický kraj	62,4%	21,5%	6,5%	14,0%
	Žilinský kraj	53,9%	22,6%	5,2%	21,7%
	Prešovský kraj	58,7%	24,0%	6,7%	17,3%
	Košický kraj	60,8%	31,4%	4,9%	17,6%
Právna forma firmy	Živnostník	45,7%	10,2%	3,7%	14,3%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	63,4%	32,9%	8,0%	15,4%
	Iné	50,0%	32,1%	28,6%	32,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	58,6%	20,7%	0,0%	6,9%
	Od 3 do 5 rokov	58,1%	25,8%	8,1%	9,7%
	Od 6 do 9 rokov	63,9%	29,4%	6,7%	12,6%
	10 a viac rokov	58,0%	27,3%	7,8%	16,8%
Pohlavie	Muž	60,7%	26,6%	6,8%	16,5%
	Žena	53,1%	29,4%	9,5%	13,0%
Vek	Do 29 rokov	68,0%	16,0%	4,0%	16,0%
	30 až 39 rokov	64,1%	34,0%	6,8%	13,1%
	40 až 49 rokov	59,7%	34,7%	11,4%	16,6%
	50 až 59 rokov	58,1%	21,9%	6,0%	16,3%
	60 a viac	49,4%	16,3%	4,4%	15,6%

Pokračovanie tabuľky č. 13

Riadkové %		Sociálne siete	Spoluprácu s ÚPSVaR	Spoluprácu so školami	Iné
Celková vzorka	1 000 respondentov	22,1%	19,8%	12,9%	17,6%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	20,9%	13,4%	9,4%	23,5%
	10 až 49 zamestnancov	24,6%	32,4%	19,8%	3,9%
	50 až 249 zamestnancov	25,0%	38,0%	23,0%	5,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	10,8%	37,8%	5,4%	13,5%
	Priemysel	18,9%	19,8%	14,2%	17,9%
	Stavebníctvo	25,0%	15,5%	11,2%	21,6%
	Obchod	22,4%	16,5%	13,8%	14,6%
	Doprava a informácie	29,2%	29,2%	9,0%	10,1%
	Ubytovanie a stravovanie	42,4%	42,4%	33,3%	18,2%
	Obchodné služby	19,2%	17,8%	12,7%	19,2%
	Ostatné služby	20,5%	15,1%	11,0%	26,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	22,3%	12,0%	12,3%	15,4%
	Trnavský kraj	28,0%	21,5%	10,8%	20,4%
	Nitriansky kraj	17,4%	24,3%	13,0%	19,1%
	Trenčiansky kraj	20,9%	25,6%	16,3%	18,6%
	Banskobystrický kraj	22,6%	28,0%	14,0%	15,1%
	Žilinský kraj	19,1%	13,0%	11,3%	23,5%
	Prešovský kraj	24,0%	27,9%	13,5%	14,4%
	Košický kraj	23,5%	22,5%	13,7%	17,6%
Právna forma firmy	Živnostník	17,6%	9,4%	6,9%	37,6%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	23,2%	22,7%	14,9%	10,9%
	Iné	32,1%	35,7%	14,3%	17,9%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	17,2%	13,8%	13,8%	20,7%
	Od 3 do 5 rokov	35,5%	8,1%	17,7%	17,7%
	Od 6 do 9 rokov	28,6%	14,3%	15,1%	18,5%
	10 a viac rokov	20,3%	21,8%	12,2%	17,3%
Pohlavie	Muž	22,2%	18,0%	13,3%	16,8%
	Žena	21,8%	24,8%	11,8%	19,8%
Vek	Do 29 rokov	28,0%	4,0%	8,0%	12,0%
	30 až 39 rokov	30,6%	15,0%	13,1%	13,6%
	40 až 49 rokov	28,2%	20,5%	15,9%	16,2%
	50 až 59 rokov	15,9%	22,9%	12,0%	17,6%
	60 a viac	10,0%	21,3%	9,4%	26,3%

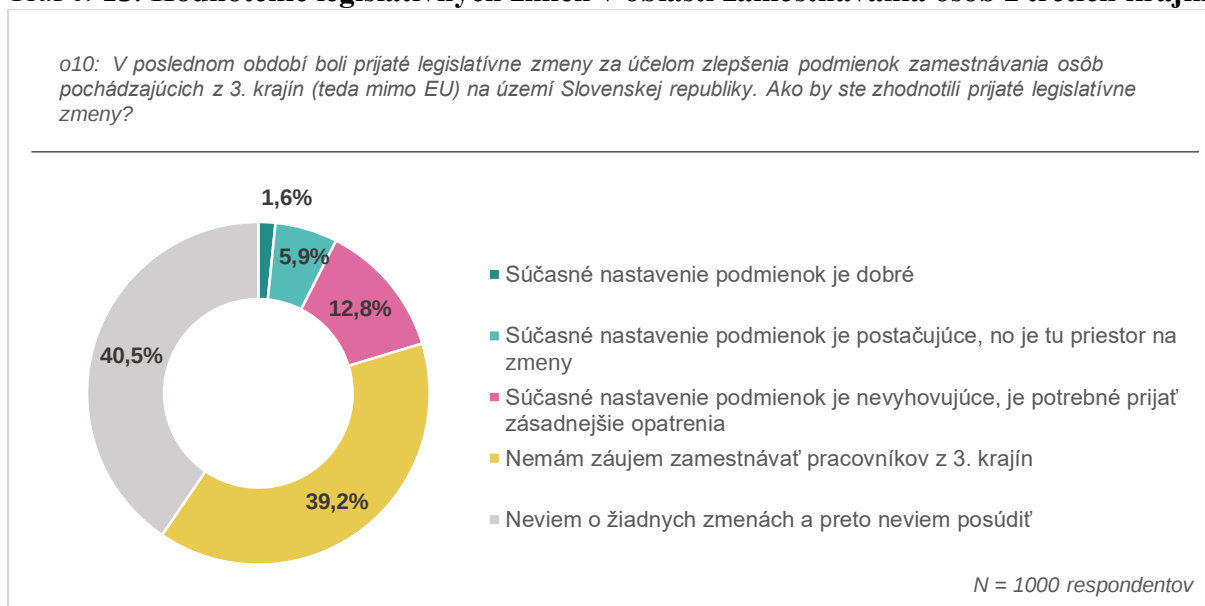
Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí.

3.2 Legislatívne zmeny v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín

Situácia s nedostatkom kvalitnej pracovnej sily na Slovensku v predchádzajúcich dvoch rokoch vyvolala zvýšený záujem zamestnávateľov o zamestnancov zo zahraničia, či už z ostatných krajín EÚ alebo z tretích krajín. Pod vplyvom vzniknutej situácie boli prijaté legislatívne zmeny za účelom zjednodušenia procesu zamestnávania osôb pochádzajúcich z tretích krajín. MSP na Slovensku vnímajú prijaté legislatívne zmeny pomerne rozpačito. **S prijatými zmenami zákonov je spokojných 7,5 % oslovených podnikateľov**, pričom 5,9 % respondentov uviedlo, že napriek doposiaľ prijatej legislatíve vidia priestor na prijímanie ďalších zmien za účelom zjednodušenia zamestnávania príslušníkov tretích krajín.

So súčasným nastavením legislatívnych podmienok zamestnávania osôb pochádzajúcich z krajín mimo EÚ nie je spokojných 12,8 % MSP na Slovensku. Výsledky prieskumu zároveň naznačujú všeobecne nízky záujem MSP o zamestnávanie príslušníkov z tretích krajín. Nezáujem o zamestnávanie príslušníkov tretích krajín deklarovalo až 39,2 %. Z dôvodu nízkeho povedomia o podmienkach zamestnávania osôb z krajín mimo EÚ nevedelo na otázku jasne odpovedať 40,5 % MSP.

Graf č. 15: Hodnotenie legislatívnych zmien v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín



Dobrá skúsenosť s nastavením legislatívy v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín vyjadrili v prieskume predovšetkým zástupcovia malých a stredných podnikov z odvetvia ubytovania a stravovania (6,1 %) a stavebníctva (3,4 %), a firmy so sídlom v Prešovskom (3,8 %) a Trenčianskom kraji (3,5 %).

Hodnotenie súčasných podmienok ako postačujúce s ďalším priestorom na zmeny častejšie uvádzali zástupcovia stredných podnikov (9,0 %), podnikatelia z odvetvia ubytovanie a stravovanie (9,1 %) a doprava a informácie (7,9 %) a podnikateľské subjekty so sídlom v Bratislavskom (8,6 %) a Prešovskom kraji (7,7 %).

Ako nevyhovujúce nastavenie súčasných podmienok zamestnávania príslušníkov tretích krajín označovali hlavne stredné podniky (24,0 %), zástupcovia subjektov pôsobiacich v pôdohospodárstve (21,6 %) a tiež v ubytovaní a stravovaní (21,2 %).

Nezáujem o zamestnávanie osôb z krajín mimo EÚ deklarovali predovšetkým mikropodniky (42,1 %), firmy z odvetvia ostatných služieb (43,8 %), podnikateľské subjekty zo sídlom v Banskobystrickom kraji (45,2 %), živnostníci (45,2 %), začínajúci podnikatelia pôsobiaci na trhu menej ako 3 roky (44,8 %), ženy (45,4 %) a mladší respondenti vo veku do 29 rokov (44,0 %).

Neznalosť legislatívy a realizovaných zmien v tejto oblasti prezentovali predovšetkým podnikatelia z odvetvia stavebníctva (50,0 %), so sídlom v Trenčianskom kraji (47,7 %), podnikatelia podnikajúci 3 až 5 rokov (50,0 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (48,1 %).

Tab. č. 14: Hodnotenie legislatívnych zmien v oblasti zamestnávania osôb z tretích krajín

Riadkové %		Súčasná nastavenie podmienok je dobré	Súčasná nastavenie podmienok je postačujúce, no je tu priestor na zmeny	Súčasná nastavenie podmienok je nevyhovujúce, je potrebné prijať zásadnejšie opatrenia
Celková vzorka	1 000 respondentov	1,6%	5,9%	12,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	1,9%	5,2%	9,1%
	10 až 49 zamestnancov	1,4%	6,8%	19,8%
	50 až 249 zamestnancov	0,0%	9,0%	24,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	0,0%	5,4%	21,6%
	Priemysel	1,9%	6,6%	12,3%
	Stavebníctvo	3,4%	3,4%	6,9%
	Obchod	0,4%	6,3%	12,2%
	Doprava a informácie	2,2%	7,9%	16,9%
	Ubytovanie a stravovanie	6,1%	9,1%	21,2%
	Obchodné služby	1,7%	6,2%	11,3%
	Ostatné služby	0,0%	2,7%	17,8%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	0,7%	8,6%	14,0%
	Trnavský kraj	3,2%	6,5%	10,8%
	Nitriansky kraj	2,6%	5,2%	10,4%
	Trenčiansky kraj	3,5%	1,2%	15,1%
	Banskobystrický kraj	0,0%	3,2%	12,9%
	Žilinský kraj	0,0%	5,2%	9,6%
	Prešovský kraj	3,8%	7,7%	13,5%
	Košický kraj	1,0%	3,9%	14,7%
Právna forma firmy	Živnostník	3,3%	3,7%	6,9%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,1%	6,7%	14,3%
	Iné	0,0%	3,6%	25,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	0,0%	0,0%	10,3%
	Od 3 do 5 rokov	1,6%	3,2%	12,9%
	Od 6 do 9 rokov	0,8%	5,9%	5,0%
	10 a viac rokov	1,8%	6,3%	14,1%
Pohlavie	Muž	1,60%	5,60%	14,40%
	Žena	1,50%	6,90%	8,40%
Vek	Do 29 rokov	0,00%	4,00%	4,00%
	30 až 39 rokov	0,50%	5,30%	11,70%
	40 až 49 rokov	2,30%	4,90%	15,90%
	50 až 59 rokov	1,70%	7,00%	10,60%
	60 a viac	1,90%	6,90%	13,80%

Pokračovanie tabuľky č. 14

Riadkové %		Nemám záujem zamestnávať pracovníkov z 3. krajín	Neviem o žiadnych zmenách a preto neviem posúdiť
Celková vzorka	1 000 respondentov	39,2%	40,5%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	42,1%	41,7%
	10 až 49 zamestnancov	33,8%	38,2%
	50 až 249 zamestnancov	30,0%	37,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	40,5%	32,4%
	Priemysel	38,7%	40,6%
	Stavebníctvo	36,2%	50,0%
	Obchod	40,2%	40,9%
	Doprava a informácie	30,3%	42,7%
	Ubytovanie a stravovanie	33,3%	30,3%
	Obchodné služby	41,8%	39,0%
	Ostatné služby	43,8%	35,6%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	35,3%	41,4%
	Trnavský kraj	43,0%	36,6%
	Nitriansky kraj	37,4%	44,3%
	Trenčiansky kraj	32,6%	47,7%
	Banskobystrický kraj	45,2%	38,7%
	Žilinský kraj	41,7%	43,5%
	Prešovský kraj	42,3%	32,7%
	Košický kraj	43,1%	37,3%
Právna forma firmy	Živnostník	44,5%	41,6%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	38,1%	39,8%
	Iné	21,4%	50,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	44,8%	44,8%
	Od 3 do 5 rokov	32,3%	50,0%
	Od 6 do 9 rokov	43,7%	44,5%
	10 a viac rokov	38,9%	39,0%
Pohlavie	Muž	37,00%	41,50%
	Žena	45,40%	37,80%
Vek	Do 29 rokov	44,00%	48,00%
	30 až 39 rokov	34,50%	48,10%
	40 až 49 rokov	40,90%	36,00%
	50 až 59 rokov	39,20%	41,50%
	60 a viac	41,30%	36,30%

3.3 Zvyšovanie kvality zamestnancov zo strany štátnej správy

Zástupcovia oslovených MSP sa najčastejšie zhodli (45,0 %), že **orgány štátnej správy môžu prispieť k zvyšovaniu kvality zamestnancov najmä zmenou financovania stredoškolského vzdelávania, ktorý by reflektoval potreby trhu práce.**

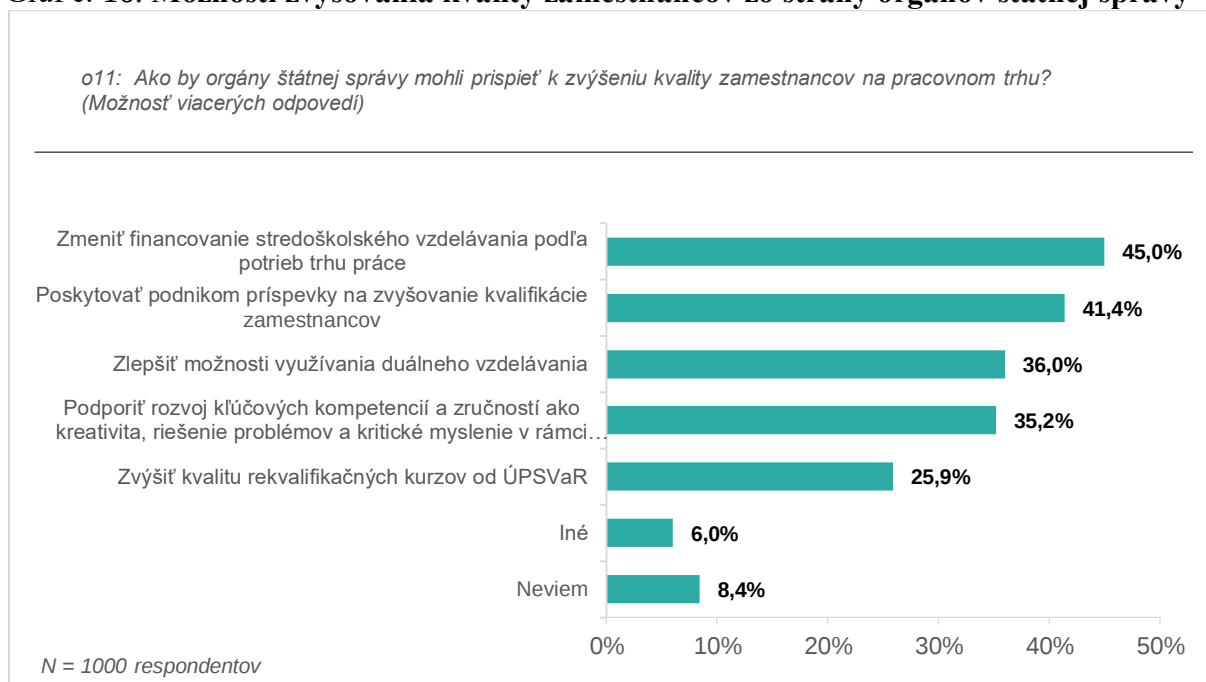
Podľa 41,4 % predstaviteľov MSP by mal štát podnikom poskytovať príspevky na zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov. Ďalších 36,0 % oslovených MSP očakáva od orgánov štátnej správy zlepšenie možností zapájania podnikov do systému duálneho vzdelávania.

Viac ako tretina (35,2 %) zástupcov MSP by zo strany štátnej správy uvítala väčšiu podporu rozvoja kľúčových kompetencií a zručností ako kreativita, riešenie problémov a kritické myslenie v rámci vzdelávacieho systému.

Približne štvrtina (25,9 %) MSP by zo strany orgánov štátnej správy uvítala zvýšenie kvality rekvalifikačných kurzov, ktoré zastrešuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Iné možnosti ako by orgány štátnej správy mohli prispieť k zvyšovaniu kvality zamestnancov uviedlo 6,0 % respondentov. Na otázku nevedelo jednoznačne odpovedať 8,4 % oslovených.

Graf č. 16: Možnosti zvyšovania kvality zamestnancov zo strany orgánov štátnej správy



Zmeniť financovanie stredoškolského vzdelávania podľa potrieb trhu práce odporúčajú najmä stredné firmy z odvetvia priemyslu (50,9 %), podnikateľské subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji (50,5 %), začínajúce podniky pôsobiace na trhu menej ako 3 roky (55,2 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (50,5 %).

Zvyšovanie kvality zamestnancov formou zlepšenia možností využívania duálneho vzdelávania uprednostňujú predovšetkým malé podniky (41,5 %), firmy pôsobiace v odvetviach pôdohospodárstvo (48,6 %), doprava a informácie (43,8 %) a priemysel (42,5 %) a podnikatelia s dĺžkou podnikania 3 až 5 rokov (53,2 %).

Výraznejšia **podpora rozvoja kľúčových kompetencií a zručností** ako kreativita, riešenie problémov a kritické myslenie v rámci vzdelávacieho systému môže zvýšiť kvalitu zamestnancov najmä podľa zástupcov stredných podnikov (41,0 %), subjektov podnikajúcich v odvetví pôdohospodárstvo (45,9 %), so sídlom v Banskobystrickom kraji (40,9 %), podnikateľov pôsobiacich na trhu 3 až 5 rokov (50,0 %), resp. 5 až 10 rokov (47,9 %), žien (40,1 %) a respondentov vo veku 30 až 39 rokov (47,6 %).

Zvýšiť kvalitu rekvalifikačných kurzov, ktoré koordinuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR navrhujú predovšetkým podnikatelia z odvetvia stavebníctvo (31,9 %), podniky sídliace v Bratislavskom kraji (29,8 %), etablovaní podnikatelia podnikajúci 5 až 10 rokov (35,3 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (33,0 %).

Poskytovanie príspevkov pre podniky sa účelom zvyšovania kvalifikácie svojich zamestnancov častejšie preferujú zástupcovia malých podnikov (46,9 %), firmy z odvetvia obchodných služieb (46,2 %), subjekty so sídlom v Banskobystrickom kraji (47,3 %), spoločností s ručením obmedzeným (44,2 %), podnikatelia s dĺžkou podnikania 5 až 10 rokov (48,7 %) a respondenti vo veku do 29 rokov (52,0 %).

Tab. č. 15: Možnosti zvyšovania kvality zamestnancov zo strany štátnej správy

Riadkové %		Zmeniť financovanie stredoškolského vzdelávania podľa potrieb trhu práce	Zlepšiť možnosti využívania duálneho vzdelávania	Podporiť rozvoj kľúčových kompetencií a zručností ako kreativita, riešenie problémov a kritické myslenie v rámci vzdelávacieho systému
Celková vzorka	1 000 respondentov	45,0%	36,0%	35,2%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	45,5%	34,5%	33,5%
	10 až 49 zamestnancov	42,5%	41,5%	38,2%
	50 až 249 zamestnancov	47,0%	35,0%	41,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	43,2%	48,6%	45,9%
	Priemysel	50,9%	42,5%	39,6%
	Stavebníctvo	40,5%	35,3%	28,4%
	Obchod	47,2%	33,5%	32,7%
	Doprava a informácie	33,7%	43,8%	38,2%
	Ubytovanie a stravovanie	42,4%	39,4%	30,3%
	Obchodné služby	45,5%	30,5%	36,0%
	Ostatné služby	49,3%	41,1%	38,4%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	47,3%	35,6%	36,6%
	Trnavský kraj	40,9%	37,6%	32,3%
	Nitriansky kraj	42,6%	30,4%	37,4%
	Trenčiansky kraj	43,0%	32,6%	37,2%
	Banskobystrický kraj	50,5%	41,9%	40,9%
	Žilinský kraj	44,3%	38,3%	34,8%
	Prešovský kraj	45,2%	34,6%	24,0%
	Košický kraj	42,2%	38,2%	36,3%
Právna forma firmy	Živnostník	41,6%	36,3%	31,0%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	46,5%	35,8%	36,6%
	Iné	35,7%	39,3%	35,7%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	55,2%	27,6%	24,1%
	Od 3 do 5 rokov	54,8%	53,2%	50,0%
	Od 6 do 9 rokov	52,1%	41,2%	47,9%
	10 a viac rokov	42,8%	34,2%	32,5%
Pohlavie	Muž	46,5%	35,2%	33,5%
	Žena	40,8%	38,2%	40,1%
Vek	Do 29 rokov	44,0%	28,0%	32,0%
	30 až 39 rokov	50,5%	38,3%	47,6%
	40 až 49 rokov	45,8%	35,4%	37,0%
	50 až 59 rokov	42,2%	34,9%	30,9%
	60 a viac	41,9%	37,5%	24,4%

Pokračovanie tabuľky č. 15

Riadkové %		Zvýšiť kvalitu rekvalifikačných kurzov od ÚPSVaR	Poskytovať podnikom príspevky na zvyšovanie kvalifikácie svojich zamestnancov	Iné	Neviem
Celková vzorka	1 000 respondentov	25,9%	41,4%	6,0%	8,4%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	26,1%	40,0%	5,1%	9,4%
	10 až 49 zamestnancov	25,6%	46,9%	6,8%	6,8%
	50 až 249 zamestnancov	25,0%	40,0%	11,0%	5,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	18,9%	43,2%	0,0%	10,8%
	Priemysel	27,4%	40,6%	7,5%	4,7%
	Stavebníctvo	31,9%	37,1%	3,4%	11,2%
	Obchod	22,8%	40,2%	6,3%	8,7%
	Doprava a informácie	23,6%	40,4%	10,1%	4,5%
	Ubytovanie a stravovanie	24,2%	42,4%	9,1%	9,1%
	Obchodné služby	29,1%	46,2%	4,8%	8,9%
	Ostatné služby	19,2%	34,2%	8,2%	9,6%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	29,8%	40,8%	3,8%	11,3%
	Trnavský kraj	24,7%	44,1%	4,3%	7,5%
	Nitriansky kraj	26,1%	43,5%	5,2%	9,6%
	Trenčiansky kraj	17,4%	33,7%	7,0%	14,0%
	Banskobystrický kraj	28,0%	47,3%	3,2%	4,3%
	Žilinský kraj	21,7%	42,6%	12,2%	4,3%
	Prešovský kraj	26,9%	41,3%	8,7%	5,8%
	Košický kraj	24,5%	38,2%	6,9%	5,9%
Právna forma firmy	Živnostník	26,5%	35,1%	5,7%	12,2%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	25,6%	44,2%	5,9%	7,4%
	Iné	28,6%	25,0%	10,7%	0,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	24,1%	24,1%	3,4%	6,9%
	Od 3 do 5 rokov	29,0%	45,2%	4,8%	1,6%
	Od 6 do 9 rokov	35,3%	48,7%	3,4%	3,4%
	10 a viac rokov	24,3%	40,6%	6,6%	9,7%
Pohlavie	Muž	25,6%	39,8%	6,2%	8,5%
	Žena	26,7%	45,8%	5,3%	8,0%
Vek	Do 29 rokov	24,0%	52,0%	4,0%	4,0%
	30 až 39 rokov	33,0%	41,3%	5,3%	7,8%
	40 až 49 rokov	27,6%	41,2%	5,5%	9,7%
	50 až 59 rokov	23,9%	41,9%	6,3%	6,6%
	60 a viac	17,5%	39,4%	7,5%	10,6%

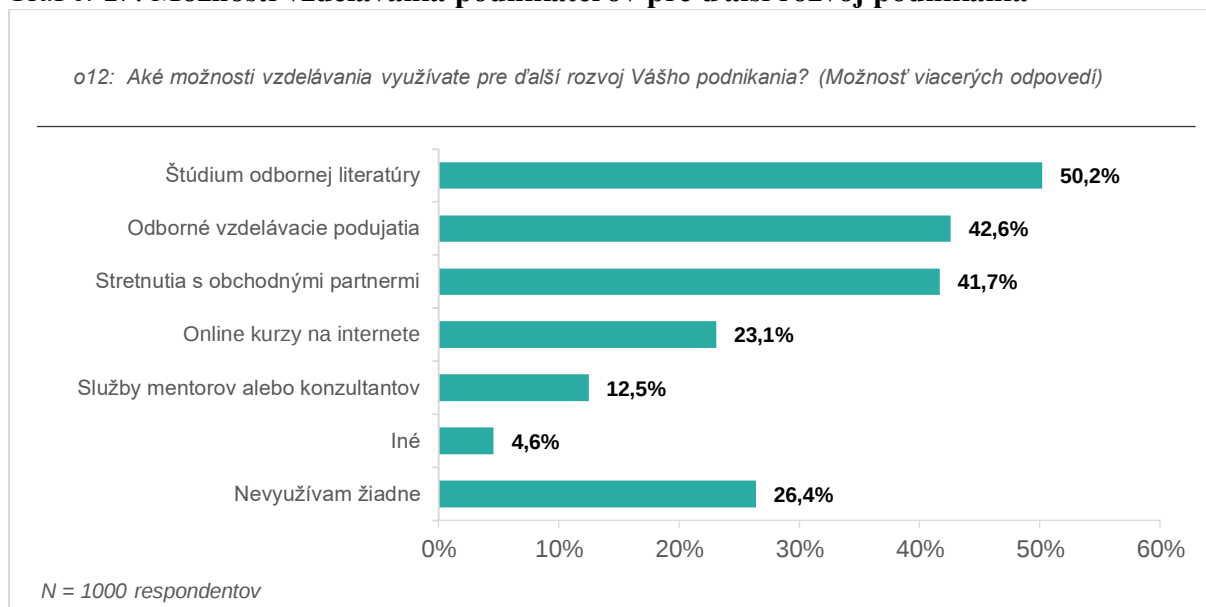
Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí.

3.4 Vzdelávanie sa ako predpoklad pre rozvoj podnikania

Pre zabezpečenie neustáleho napredovania v podnikaní je potrebné venovať náležitú pozornosť aj rozvoju vlastných schopností a znalostí. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **takmer tri štvrtiny (73,6 %) opýtaných využíva určité možnosti vzdelávania za účelom rozvoja svojho podnikania**. Polovica (50,2 %) z oslovených zástupcov MSP na Slovensku sa pravidelne vzdeláva **štúdiom odbornej literatúry**. **Odborné vzdelávacie podujatia** využíva na svoje vzdelávanie 42,6 % malých a stredných podnikateľov. O niečo menej, 41,7 % podnikateľov sa vzdeláva prostredníctvom stretnutí so svojimi obchodnými partnermi.

Medzi podnikateľmi sú **menej využívanými formami vzdelávania rôzne online kurzy na internete**, ktoré preferuje 23,1 % zástupcov MSP na Slovensku. **Najmenej, 12,5 % podnikateľov využíva služby mentorov alebo konzultantov**. Za účelom rozvoja svojho podnikania využíva iné formy vzdelávania ďalších 4,6 % oslovených MSP. Len na svoje skúsenosti a teda **žiadne možnosti vzdelávania nevyužíva viac ako štvrtina (26,4 %) respondentov**.

Graf č. 17: Možnosti vzdelávania podnikateľov pre ďalší rozvoj podnikania



Odborné vzdelávacie podujatia využívajú podľa výsledkov prieskumu predovšetkým stredne veľké podniky (59,0 %), podnikatelia z pôdohospodárstva (54,1 %), firmy so sídlom v Žilinskom kraji (47,0 %), iné právne formy (60,7 %), respondenti ženského pohlavia (48,1 %) a mladší podnikatelia vo veku do 29 rokov (48,0 %).

Využívanie online kurzov na internete deklarovali v prieskume predovšetkým zástupcovia subjektov z dopravy, informačných a komunikačných činností (29,2 %), so sídlom v Bratislavskom kraji (29,1 %), podnikatelia s dĺžkou podnikania od 3 do 5 rokov (40,3 %), resp. do troch rokov (37,9 %) a mladí podnikatelia do 29 rokov (40,0 %).

Štúdium odbornej literatúry je obľúbenou a často využívanou formou vzdelávania najmä u firiem pôsobiach v ostatných (58,9 %) a obchodných službách (58,2 %), a podnikateľov podnikajúcich 5 až 10 rokov (60,5 %).

Stretnutia s obchodnými partnermi ako formu vzdelávania využívajú predovšetkým stredné podniky (50,0 %), podnikatelia z odvetvia stavebníctvo (48,3 %) a ostatné služby (46,6 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (48,1 %).

Služby mentorov a konzultantov sú častejšie využívané pri vzdelávaní predstaviteľov firiem z odvetvia ostatných služieb (19,2 %), podnikateľských subjektov so sídlom v Trenčianskom kraji (18,6 %), podnikateľov pôsobiach na trhu 5 až 10 rokov (16,8 %) a respondentov vo veku 30 až 39 rokov (19,4 %).

Žiadne možnosti vzdelávania nevyužívajú predovšetkým zástupcovia mikropodnikov (29,3 %), firmy z odvetví ubytovanie a stravovanie (54,5 %), pôdohospodárstva (32,4 %) a obchodu (32,3 %), so sídlom v Trenčianskom (31,4 %) a Prešovskom kraji (30,8 %), živnostníci (35,1 %) a respondenti vo veku 60 a viac rokov (42,4 %).

Tab. č. 16: Možnosti vzdelávania sa pre ďalší rozvoj podnikania

Riadkové %		Odborné vzdelávacie podujatia	Online kurzy na internete	Štúdium odbornej literatúry
Celková vzorka	1 000 respondentov	42,6%	23,1%	50,2%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	39,2%	24,1%	51,8%
	10 až 49 zamestnancov	45,9%	20,8%	49,3%
	50 až 249 zamestnancov	59,0%	21,0%	41,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	54,1%	10,8%	48,6%
	Priemysel	43,4%	26,4%	50,0%
	Stavebníctvo	42,2%	22,4%	42,2%
	Obchod	42,5%	19,3%	43,3%
	Doprava a informácie	39,3%	29,2%	46,1%
	Ubytovanie a stravovanie	15,2%	18,2%	54,5%
	Obchodné služby	45,9%	25,0%	58,2%
	Ostatné služby	39,7%	26,0%	58,9%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	42,8%	29,1%	52,1%
	Trnavský kraj	40,9%	25,8%	48,4%
	Nitriansky kraj	45,2%	21,7%	51,3%
	Trenčiansky kraj	44,2%	20,9%	41,9%
	Banskobystrický kraj	37,6%	14,0%	50,5%
	Žilinský kraj	47,0%	20,0%	52,2%
	Prešovský kraj	42,3%	19,2%	45,2%
	Košický kraj	39,2%	22,5%	54,9%
Právna forma firmy	Živnostník	35,1%	23,7%	49,4%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	44,4%	23,4%	50,6%
	Iné	60,7%	10,7%	46,4%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	41,4%	37,9%	51,7%
	Od 3 do 5 rokov	45,2%	40,3%	53,2%
	Od 6 do 9 rokov	38,7%	26,1%	60,5%
	10 a viac rokov	43,0%	20,8%	48,4%
Pohlavie	Muž	40,7%	21,7%	48,9%
	Žena	48,1%	27,1%	53,8%
Vek	Do 29 rokov	48,0%	40,0%	52,0%
	30 až 39 rokov	42,7%	24,8%	52,4%
	40 až 49 rokov	43,5%	27,6%	53,2%
	50 až 59 rokov	44,2%	19,9%	46,2%
	60 a viac	36,9%	15,6%	48,8%

Pokračovanie tabuľky č. 16

Riadkové %		Stretnutia s obchodnými partnermi	Služby mentorov alebo konzultantov	Nevyužívam žiadne	Iné
Celková vzorka	1 000 respondentov	41,7%	12,5%	26,4%	4,6%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	40,4%	12,3%	29,3%	4,8%
	10 až 49 zamestnancov	42,0%	12,6%	23,2%	4,8%
	50 až 249 zamestnancov	50,0%	14,0%	13,0%	3,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	35,1%	8,1%	32,4%	2,7%
	Priemysel	38,7%	7,5%	27,4%	3,8%
	Stavebníctvo	48,3%	15,5%	22,4%	5,2%
	Obchod	44,1%	12,2%	32,3%	3,5%
	Doprava a informácie	38,2%	11,2%	21,3%	4,5%
	Ubytovanie a stravovanie	30,3%	9,1%	54,5%	6,1%
	Obchodné služby	40,1%	13,0%	21,9%	5,8%
	Ostatné služby	46,6%	19,2%	19,2%	4,1%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	44,9%	13,7%	25,3%	3,4%
	Trnavský kraj	40,9%	12,9%	29,0%	2,2%
	Nitriansky kraj	42,6%	12,2%	23,5%	3,5%
	Trenčiansky kraj	41,9%	18,6%	31,4%	7,0%
	Banskobystrický kraj	41,9%	6,5%	28,0%	5,4%
	Žilinský kraj	43,5%	11,3%	20,9%	7,0%
	Prešovský kraj	28,8%	11,5%	30,8%	6,7%
	Košický kraj	43,1%	11,8%	26,5%	3,9%
Právna forma firmy	Živnostník	33,1%	12,2%	35,1%	2,9%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	44,0%	12,4%	24,2%	5,1%
	Iné	57,1%	17,9%	7,1%	7,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	37,9%	10,3%	24,1%	3,4%
	Od 3 do 5 rokov	35,5%	11,3%	17,7%	0,0%
	Od 6 do 9 rokov	45,4%	16,8%	22,7%	7,6%
	10 a viac rokov	41,8%	12,0%	27,7%	4,6%
Pohlavie	Muž	43,5%	12,1%	28,3%	4,2%
	Žena	36,6%	13,7%	21,0%	5,7%
Vek	Do 29 rokov	36,0%	8,0%	16,0%	4,0%
	30 až 39 rokov	48,1%	19,4%	21,8%	1,0%
	40 až 49 rokov	45,1%	13,3%	24,0%	5,5%
	50 až 59 rokov	37,5%	8,3%	28,6%	4,3%
	60 a viac	35,6%	10,6%	34,4%	8,1%

Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí.

4 LEGISLATÍVNA OBLASŤ

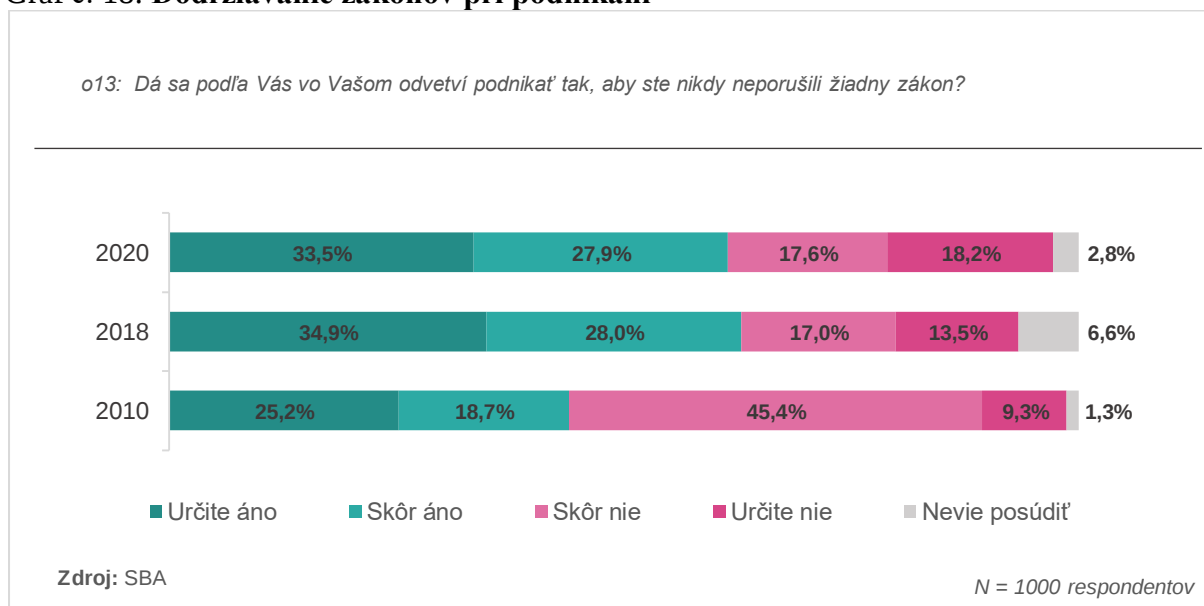
4.1 Dodržiavanie platnej legislatívy pri podnikaní

Realizovať podnikateľskú činnosť v súlade s platnou legislatívou na území SR je možné podľa vyjadrenia 61,4 % oslovených zástupcov MSP, pričom tretina respondentov (33,5 %) s týmto názorom určite súhlasí a viac ako štvrtina (27,9 %) skôr súhlasí.

Podľa približne tretiny podnikateľov (35,8 %) sa na Slovensku nedá podnikáť bez porušovania platných zákonov. Ďalších 2,8 % opýtaných nevedelo zaujať jasné stanovisko.

V porovnaní s výsledkami predchádzajúceho prieskumu z roku 2018 sa postoje malých a stredných podnikateľov na Slovensku nezmenili. Došlo len k miernemu zvýšeniu podielu respondentov s negatívnym názorom na možnosť dodržiavania zákonov pri svojom podnikaní na úkor nižšieho podielu respondentov, ktorí nevedeli zaujať stanovisko. Avšak v porovnaní s rokom 2010 vrástol podiel podnikateľov, podľa ktorých je na Slovensku možné podnikáť v súlade s platnou legislatívou (nárast z 43,9 % na 61,4 %) a naopak poklesol podiel tých, ktorí tvrdia, že to nie je možné (pokles z 54,7 % na 35,8 %).

Graf č. 18: Dodržiavanie zákonov pri podnikaní



Realizovať podnikateľskú činnosť v súlade s platnou legislatívou (súhrnné odpovede určite áno a skôr áno) je možné predovšetkým podľa názoru zástupcov mikropodnikov (64,5 %), podnikateľov pôsobiacich v obchodných (67,1 %) a ostatných službách (65,7 %), so sídlom v Trnavskom kraji (65,6 %), živnostníkov (64,0 %), podnikateľov s dĺžkou podnikania 3 až 5 rokov (72,5 %), resp. menej ako 3 roky (69,0 %), respondentov ženského pohlavia (69,0 %) a podnikateľov vo veku od 30 do 39 rokov (68,5 %).

Podnikanie bez porušenia zákonov nie je možné (súhrnné odpovede skôr nie a určite nie) predovšetkým podľa názorov zástupcov malých (40,6 %) a stredných podnikov (40,0 %) firiem z odvetvia ubytovanie a stravovanie (48,5 %) a tiež z dopravy, informačných a komunikačných činností (43,8 %), subjektov so sídlom v Košickom kraji (40,1 %) a najmladších a najstarších podnikateľov vo veku do 29 rokov (40,0 %), resp. 60 rokov a viac (40,6 %).

Tab. č. 17: Dodržiavanie zákonov pri podnikaní

Riadkové %		Určite áno	Skôr áno	Skôr nie	Určite nie	Nevie
Celková vzorka	1 000 respondentov	33,5%	27,9%	17,6%	18,2%	2,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	35,2%	29,3%	18,0%	15,7%	1,7%
	10 až 49 zamestnancov	27,5%	26,6%	15,5%	25,1%	5,3%
	50 až 249 zamestnancov	34,0%	21,0%	19,0%	21,0%	5,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	29,7%	32,4%	16,2%	18,9%	2,7%
	Priemysel	31,1%	20,8%	19,8%	21,7%	6,6%
	Stavebníctvo	35,3%	26,7%	17,2%	18,1%	2,6%
	Obchod	32,7%	29,9%	18,1%	17,3%	2,0%
	Doprava a informácie	32,6%	20,2%	21,3%	22,5%	3,4%
	Ubytovanie a stravovanie	15,2%	27,3%	21,2%	27,3%	9,1%
	Obchodné služby	35,6%	31,5%	17,1%	14,7%	1,0%
	Ostatné služby	39,7%	26,0%	9,6%	20,5%	4,1%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	33,9%	30,8%	15,1%	18,5%	1,7%
	Trnavský kraj	41,9%	23,7%	18,3%	12,9%	3,2%
	Nitriansky kraj	33,9%	24,3%	20,9%	18,3%	2,6%
	Trenčiansky kraj	38,4%	24,4%	9,3%	22,1%	5,8%
	Banskobystrický kraj	35,5%	24,7%	18,3%	17,2%	4,3%
	Žilinský kraj	25,2%	34,8%	21,7%	16,5%	1,7%
	Prešovský kraj	28,8%	28,8%	22,1%	17,3%	2,9%
	Košický kraj	32,4%	24,5%	17,6%	22,5%	2,9%
Právna forma firmy	Živnostník	37,1%	26,9%	18,8%	14,7%	2,4%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	32,5%	28,6%	16,8%	19,5%	2,6%
	Iné	28,6%	17,9%	28,6%	14,3%	10,7%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	41,4%	27,6%	13,8%	13,8%	3,4%
	Od 3 do 5 rokov	41,9%	30,6%	16,1%	11,3%	0,0%
	Od 6 do 9 rokov	34,5%	32,8%	18,5%	12,6%	1,7%
	10 a viac rokov	32,4%	27,0%	17,7%	19,7%	3,2%
Pohlavie	Muž	30,2%	28,5%	17,2%	21,3%	2,8%
	Žena	42,7%	26,3%	18,7%	9,5%	2,7%
Vek	Do 29 rokov	36,0%	24,0%	8,0%	32,0%	0,0%
	30 až 39 rokov	37,9%	30,6%	12,1%	17,5%	1,9%
	40 až 49 rokov	36,4%	26,0%	18,8%	15,6%	3,2%
	50 až 59 rokov	29,2%	28,6%	20,6%	17,9%	3,7%
	60 a viac	30,0%	27,5%	18,1%	22,5%	1,9%

4.2 Dôvody nedodržiavania zákonov v podnikaní

Najčastejším dôvodom nedodržiavania zákonov pri podnikaní je podľa MSP nedostatočná konzultácia s podnikateľmi pri príprave a prijímaní zákonov na Slovensku. Na tento problém poukázalo **61,5 % oslovených podnikateľov** z celkového počtu 358, ktorí v prieskume uviedli, že na Slovensku nevedia podnikat' bez porušenia zákonov. Podiel podnikateľov, ktorí uviedli tento dôvod náročného dodržiavania zákonov v podnikaní sa v porovnaní s rokom 2018 zvýšil najvýraznejšie, o 16,2 p. b.

Podľa 59,8 % MSP sú dôvodom náročného dodržiavania zákonov v podnikaní časté legislatívne zmeny, ktoré nemožno pravidelne sledovať. Skúsenosti a názory podnikateľov potvrdzujú tiež štatistiky SBA, podľa ktorých bolo na Slovensku počas roka 2019 prijatých 59 noviel desiatich hlavných zákonov priamo súvisiacich s podnikaním. V porovnaní s rokom 2018 stúpol podiel respondentov s týmto názorom o 7,0 p. b.

Schvaľovanie zákonov bez posudzovania ich vplyvov na podnikateľské prostredie vníma ako dôvod náročného dodržiavania zákonov pri svojom podnikaní 57,5 % predstaviteľov MSP. Zrejme negatívnejšie skúsenosti podnikateľov z viacerými zmenami zákonov, ktoré boli prijímané bez posudzovania ich dopadov na podnikateľské prostredie v prechádzajúcom období viedli k nárastu podielu zo 43,9 % v roku 2018 o 13,6 p. b.

Viac ako polovica (54,7 %) oslovených zástupcov MSP pripisuje nedodržiavanie zákonov pri podnikaní ich nejednoznačnosti. Približne rovnaký podiel respondentov (53,9 %) si myslí, že obtiažné dodržiavanie zákonov spôsobujú niektoré zmeny legislatívy, ktoré prinášajú nerealizovateľné požiadavky na podnikanie.

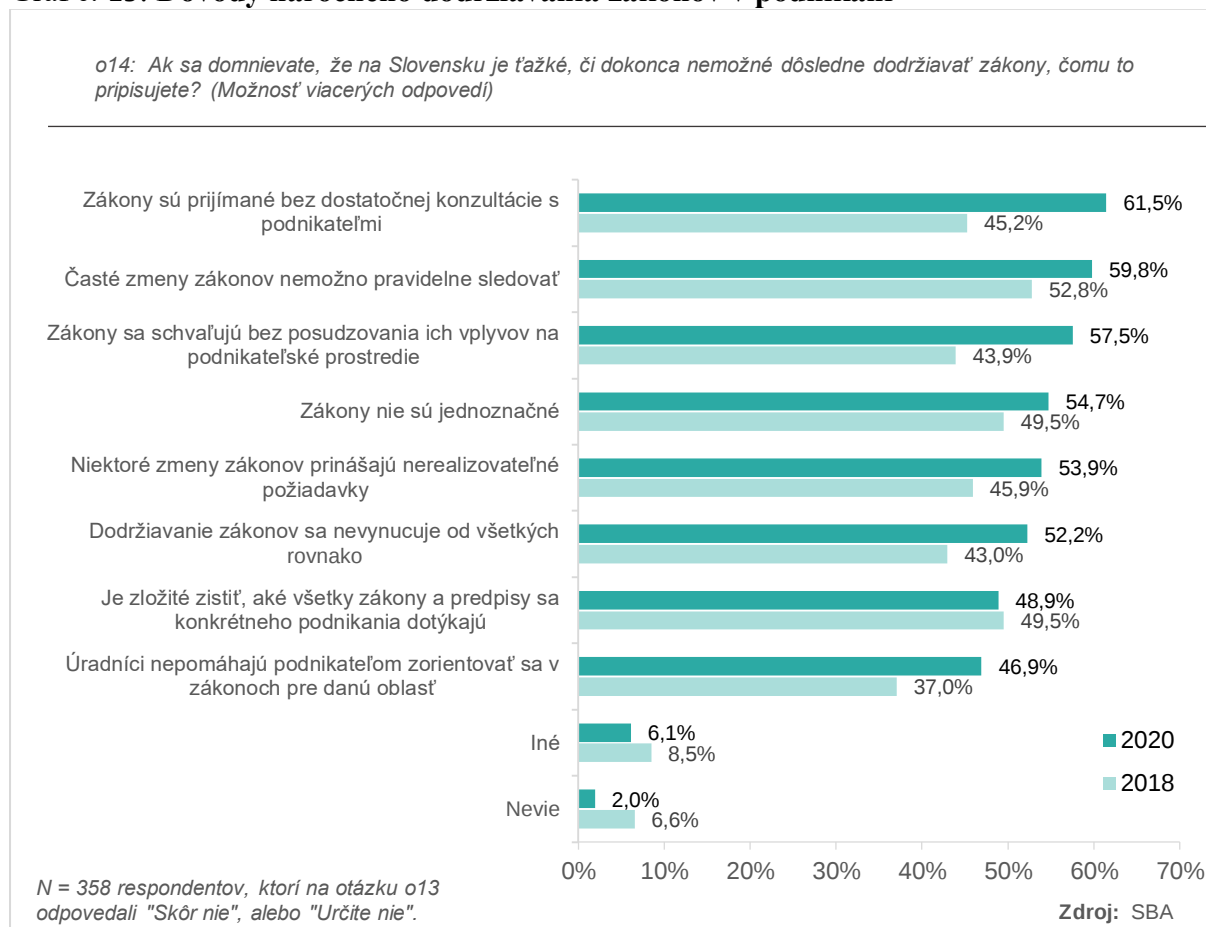
Skúsenosť so situáciou, kedy sa **dodržiavanie zákonov nevynucuje od všetkých podnikateľov** a preto dochádza k situáciám, pri ktorých sa poctivý podnikateľ dostáva do nevýhody voči konkurencii, uviedlo ako dôvod náročného dodržiavania zákonov v podnikaní 52,2 % malých a stredných podnikateľov.

Takmer polovica (48,9 %) oslovených MSP uviedla ako dôvod problematického dodržiavania zákonov vysokú náročnosť pri zisťovaní, aké všetky zákony a predpisy sa konkrétneho podnikania dotýkajú.

Podľa 46,9 % opýtaných sa problémy dodržiavania platných zákonov v podnikaní spájajú s neochotou úradníkov pomáhať podnikateľom v zorientovaní sa v zákonoch, ktoré priamo súvisia s ich podnikaním.

Iné dôvody nedodržiavania zákonov pri podnikaní uviedlo 6,1 % respondentov a k otázke sa nevedeli vyjadriť 2,0 %.

Graf č. 19: Dôvody náročného dodržiavania zákonov v podnikaní



Pre podnikateľov je problematické dodržiavanie zákonov, nakoľko je zložité zistiť, aké všetky zákony a predpisy sa konkrétneho podnikania dotýkajú, uvádzali v prieskume predovšetkým malí podnikatelia (58,3 %) podniky pôsobiace v odvetviach pôdohospodárstvo (92,3 %) a ubytovanie a stravovanie (62,5 %), firmy so sídlom v Banskobystrickom kraji (69,7 %) a podnikatelia s dĺžkou podnikania od 5 do 10 rokov (75,7 %).

To, že úradníci nepomáhajú podnikateľom zorientovať sa v zákonoch pre danú oblasť uviedli v prieskume predovšetkým zástupcovia malých podnikov (54,8 %) podnikatelia z odvetvia pôdohospodárstvo (69,2 %) a ostatné služby (54,5 %), so sídlom v Banskobystrickom (66,7 %) a v Žilinskom kraji (54,5 %) a subjekty s dĺžkou podnikania 5 až 10 rokov (56,8 %).

Náročné sledovanie častých zmien zákonov uvádzali v prieskume častejšie stredne veľké podniky (65,0 %), firmy pôsobiace v pôdohospodárstve (100,0 %), ostatných službách (77,3 %) a tiež v ubytovaní a stravovaní (68,8 %), so sídlom v Banskobystrickom (72,7 %), Košickom a Prešovskom (zhodne po 68,3) a podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov (63,9 %).

Nejednoznačnosť zákonov považujú za dôvod ich náročného dodržiavania predovšetkým malé podniky (63,1 %), podnikatelia z odvetvia pôdohospodárstvo (92,3 %) a ubytovanie a stravovanie (62,5 %), firmy so sídlom v Banskobystrickom (69,7 %) a Nitrianskom kraji (62,2 %), podnikatelia s dĺžkou podnikania od 5 do 10 rokov (64,9 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (65,6 %).

Prijímanie zákonov bez ich dostatočnej konzultácie s podnikateľmi je dôvodom pre náročné dodržiavanie zákonov v podnikaní najmä pre malé podniky (70,2 %), podnikateľské subjekty z odvetvia pôdohospodárstvo (92,3 %) a ostatné služby (81,8 %) a podnikateľské subjekty sídlia v Banskobystrickom (75,8 %) a Nitrianskom kraji (71,1 %).

Názor, že zákony na Slovensku sa schvaľujú bez posudzovania ich vplyvov na podnikateľské prostredie uvádzali v prieskume predovšetkým malí podnikatelia (70,2 %) firmy z odvetvia pôdohospodárstvo (76,9 %), ostatné služby (77,3 %) a ubytovanie a stravovanie (75,0 %), so sídlom v Banskobystrickom (72,7 %) a Trenčianskom kraji (66,7 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (65,6 %).

Nevynucovanie dodržiavania zákonov od všetkých rovnako ako dôvod náročného dodržiavania zákonov uviedli v prieskume predovšetkým zástupcovia malých podnikov (63,1 %), firiem pôsobiach v pôdohospodárstve (76,9 %) a ostatných službách (72,7 %) so sídlom v Banskobystrickom (72,7 %) a Žilinskom kraji (61,4 %) a podnikatelia vo veku od 50 do 59 rokov (58,6 %).

To, že niektoré zmeny v zákonoch prinášajú nerealizovateľné požiadavky si myslia predovšetkým zástupcovia stredných podnikov (65,0 %), firmy z odvetvia pôdohospodárstvo (84,6 %), ubytovanie a stravovanie (68,8 %) a ostatné služby (63,6 %), so sídlom v Banskobystrickom kraji (63,6 %), začínajúci podnikatelia s dĺžkou podnikania do troch rokov (87,5 %) a mladší respondenti vo veku do 29 rokov (70,0 %).

Tab. č. 18: Dôvody náročného dodržiavania zákonov v podnikaní

Riadkové %		Je zložité zistiť, aké všetky zákony a predpisy sa konkrétneho podnikania dotýkajú	Úradníci nepomáhajú podnikateľom zorientovať sa v zákonoch pre danú oblasť	Časté zmeny zákonov nemožno pravidelne sledovať
Celková vzorka	358 respondentov	48,9%	46,9%	59,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	45,3%	44,0%	57,3%
	10 až 49 zamestnancov	58,3%	54,8%	64,3%
	50 až 249 zamestnancov	50,0%	47,5%	65,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	92,3%	69,2%	100,0%
	Priemysel	47,7%	38,6%	61,4%
	Stavebníctvo	41,5%	43,9%	46,3%
	Obchod	48,9%	52,2%	56,7%
	Doprava a informácie	38,5%	48,7%	64,1%
	Ubytovanie a stravovanie	62,5%	50,0%	68,8%
	Obchodné služby	46,2%	40,9%	54,8%
	Ostatné služby	59,1%	54,5%	77,3%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	38,8%	35,7%	48,0%
	Trnavský kraj	37,9%	44,8%	51,7%
	Nitriansky kraj	53,3%	53,3%	64,4%
	Trenčiansky kraj	51,9%	51,9%	59,3%
	Banskobystrický kraj	69,7%	66,7%	72,7%
	Žilinský kraj	52,3%	54,5%	61,4%
	Prešovský kraj	53,7%	43,9%	68,3%
	Košický kraj	48,8%	43,9%	68,3%
Právna forma firmy	Živnostník	46,3%	46,3%	59,8%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	49,2%	47,3%	59,1%
	Iné	58,3%	41,7%	75,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	25,0%	25,0%	25,0%
	Od 3 do 5 rokov	35,3%	23,5%	47,1%
	Od 6 do 9 rokov	75,7%	56,8%	54,1%
	10 a viac rokov	47,0%	47,6%	62,2%
Pohlavie	Muž	50,4%	49,3%	62,3%
	Žena	43,2%	37,8%	50,0%
Vek	Do 29 rokov	60,0%	30,0%	50,0%
	30 až 39 rokov	55,7%	50,8%	63,9%
	40 až 49 rokov	49,1%	44,3%	59,4%
	50 až 59 rokov	46,6%	46,6%	57,8%
	60 a viac	44,6%	50,8%	61,5%

Pokračovanie tabuľky č. 18

Riadkové %		Zákony nie sú jednoznačné	Zákony sú prijímané bez dostatočnej konzultácie s podnikateľmi	Zákony sa schvaľujú bez posudzovania ich vplyvov na podnikateľské prostredie
Celková vzorka	358 respondentov	54,7%	61,5%	57,5%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	51,3%	59,0%	51,7%
	10 až 49 zamestnancov	63,1%	70,2%	70,2%
	50 až 249 zamestnancov	57,5%	57,5%	65,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	92,3%	92,3%	76,9%
	Priemysel	52,3%	56,8%	54,5%
	Stavebníctvo	51,2%	56,1%	39,0%
	Obchod	54,4%	60,0%	51,1%
	Doprava a informácie	56,4%	64,1%	59,0%
	Ubytovanie a stravovanie	62,5%	68,8%	75,0%
	Obchodné služby	50,5%	55,9%	62,4%
	Ostatné služby	54,5%	81,8%	77,3%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	48,0%	50,0%	51,0%
	Trnavský kraj	51,7%	65,5%	48,3%
	Nitriansky kraj	62,2%	71,1%	60,0%
	Trenčiansky kraj	51,9%	51,9%	66,7%
	Banskobystrický kraj	69,7%	75,8%	72,7%
	Žilinský kraj	61,4%	68,2%	59,1%
	Prešovský kraj	56,1%	70,7%	56,1%
	Košický kraj	46,3%	53,7%	58,5%
Právna forma firmy	Živnostník	50,0%	58,5%	45,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	56,1%	62,9%	61,7%
	Iné	58,3%	50,0%	50,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	50,0%	50,0%	50,0%
	Od 3 do 5 rokov	52,9%	35,3%	41,2%
	Od 6 do 9 rokov	64,9%	59,5%	51,4%
	10 a viac rokov	53,7%	63,5%	59,5%
Pohlavie	Muž	54,2%	62,7%	57,0%
	Žena	56,8%	56,8%	59,5%
Vek	Do 29 rokov	60,0%	60,0%	50,0%
	30 až 39 rokov	65,6%	63,9%	65,6%
	40 až 49 rokov	50,0%	61,3%	56,6%
	50 až 59 rokov	52,6%	58,6%	56,0%
	60 a viac	55,4%	64,6%	55,4%

Pokračovanie tabuľky č. 18

Riadkové %		Dodržiavanie zákonov sa nevynucuje od všetkých, poctivý podnikateľ je v nevýhode voči konkurentom	Niektoré zmeny zákonov prinášajú nerealizovateľné požiadavky	Iné	Nevie
Celková vzorka	358 respondentov	52,2%	53,9%	6,1%	2,0%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	47,4%	49,6%	5,6%	2,1%
	10 až 49 zamestnancov	63,1%	60,7%	6,0%	1,2%
	50 až 249 zamestnancov	57,5%	65,0%	10,0%	2,5%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	76,9%	84,6%	0,0%	0,0%
	Priemysel	52,3%	52,3%	9,1%	2,3%
	Stavebníctvo	36,6%	43,9%	4,9%	0,0%
	Obchod	45,6%	48,9%	7,8%	4,4%
	Doprava a informácie	53,8%	53,8%	2,6%	2,6%
	Ubytovanie a stravovanie	56,3%	68,8%	0,0%	0,0%
	Obchodné služby	55,9%	54,8%	7,5%	1,1%
	Ostatné služby	72,7%	63,6%	4,5%	0,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	49,0%	45,9%	8,2%	6,1%
	Trnavský kraj	55,2%	62,1%	3,4%	0,0%
	Nitriansky kraj	57,8%	57,8%	0,0%	0,0%
	Trenčiansky kraj	33,3%	59,3%	7,4%	3,7%
	Banskobystrický kraj	72,7%	63,6%	3,0%	0,0%
	Žilinský kraj	61,4%	56,8%	4,5%	0,0%
	Prešovský kraj	41,5%	51,2%	4,9%	0,0%
	Košický kraj	48,8%	51,2%	14,6%	0,0%
Právna forma firmy	Živnostník	37,8%	50,0%	3,7%	1,2%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	56,8%	54,5%	6,4%	2,3%
	Iné	50,0%	66,7%	16,7%	0,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	37,5%	87,5%	12,5%	0,0%
	Od 3 do 5 rokov	47,1%	52,9%	17,6%	0,0%
	Od 6 do 9 rokov	54,1%	56,8%	5,4%	0,0%
	10 a viac rokov	52,7%	52,7%	5,4%	2,4%
Pohlavie	Muž	53,2%	54,9%	6,3%	2,5%
	Žena	48,6%	50,0%	5,4%	0,0%
Vek	Do 29 rokov	50,0%	70,0%	0,0%	0,0%
	30 až 39 rokov	41,0%	55,7%	4,9%	1,6%
	40 až 49 rokov	53,8%	56,6%	5,7%	3,8%
	50 až 59 rokov	58,6%	52,6%	7,8%	0,9%
	60 a viac	49,2%	47,7%	6,2%	1,5%

Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí.

4.3 Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy

Najviac podnikateľov (**60,7 %**) zaznamenalo navýšenie svojich výdavkov v roku 2019 vplyvom prijatých legislatívnych zmien v oblasti odvodového zaťaženia. Zvyšovanie výdavkov vplyvom zmien v oblasti daňového zaťaženia evidovalo 35,8 % opýtaných.

Zmeny v oblasti pracovno-právnych vzťahov spôsobili nárast výdavkov v prípade takmer tretiny (29,0 %) oslovených MSP. Podobný podiel, 28,1 % MSP zaznamenalo nárast výdavkov spojených so zmenami v oblasti povinnej elektronickej komunikácie so štátnymi orgánmi. Novoprijaté zmeny legislatívy v oblasti ochrany životného prostredia viedli k navýšeniu výdavkov v prípade 16,1 % oslovených MSP.

Legislatívne zmeny v iných oblastiach viedli k zvýšeným nákladom u 3,9 % podnikateľov. Novoprijatá právna úprava sa neprejavila na navýšení výdavkov v prípade 7,3 % malých a stredných podnikov. Na otázku nevedelo odpovedať 5,4 % respondentov.

Graf č. 20: Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy podľa oblastí



Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy v oblasti pracovno-právnych zmien zaznamenali predovšetkým malé (44,9 %) a stredné podniky (45,0 %), firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (36,4 %) a zástupcovia spoločností s ručením obmedzeným (34,1 %).

Rast výdavkov v dôsledku novej právnej úpravy v oblasti ochrany životného prostredia v porovnaní s celoslovenskou hodnotou uvádzali častejšie stredné podniky (32,0 %), zástupcovia firiem pôsobiacich v odvetví priemyslu (22,6 %), podnikateľské subjekty so sídlom v Žilinskom kraji (27,0 %) a mladší podnikatelia vo veku do 29 rokov (20,0 %).

Vplyvom novej právnej úpravy v oblasti povinnej elektronickej komunikácie so štátnymi orgánmi sa v roku 2019 zvýšili výdavky predovšetkým pre MSP pôsobiace v odvetviach ubytovanie a stravovanie (30,3 %) a obchodné služby (30,1 %), firmy so sídlom v Žilinskom kraji (37,4 %), živnostníkov (32,7 %) a subjekty s dĺžkou podnikania menej ako 3 roky (44,8 %).

Zmeny v oblasti daňového zaťaženia mali za následok zvýšenie výdavkov najmä podľa názoru zástupcov stredných podnikov (40,0 %), podnikateľov z odvetvia pôdohospodárstvo (45,9 %) a ubytovanie a stravovanie (45,5 %), firmy so sídlom v Banskobystrickom (39,8 %), Bratislavskom (39,4 %) a v Košickom kraji (39,2 %) a respondenti vo veku 40 až 49 rokov (42,9 %) a do 29 rokov (40,0 %).

Prijaté legislatívne zmeny v oblasti odvodového zaťaženia vyvolali navýšenie výdavkov hlavne medzi podnikateľmi podnikajúcimi v odvetví ubytovanie a stravovanie (69,7 %), firmami zo sídlom v Košickom (68,6 %) a Prešovskom kraji (67,3 %) a podnikateľmi vo veku 40 až 49 rokov (67,9 %).

Žiadne navýšenie výdavkov ako dôsledok prijatia novej právnej úpravy nezaznamenali predovšetkým podnikatelia z odvetvia ostatných služieb (9,6 %), so sídlom v Bratislavskom kraji (9,9 %), etablovaní podnikatelia pôsobiaci na trhu 5 až 10 rokov (11,8 %) a respondenti vo veku 60 rokov a viac (12,5 %).

Tab. č. 19: Navýšenie výdavkov ako dôsledok novej právnej úpravy podľa oblastí

Riadkové %		V oblasti pracovno – právnych zmien	Zmeny v oblasti ochrany životného prostredia	V oblasti povinnej elektronickej komunikácie so štátnymi orgánmi	Zmeny v oblasti daňového zaťaženia
Celková vzorka	1 000 respondentov	29,0%	16,1%	28,1%	35,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	21,9%	12,4%	29,4%	34,3%
	10 až 49 zamestnancov	44,9%	20,8%	25,1%	38,6%
	50 až 249 zamestnancov	45,0%	32,0%	25,0%	40,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	27,0%	18,9%	27,0%	45,9%
	Priemysel	30,2%	22,6%	17,9%	28,3%
	Stavebníctvo	17,2%	14,7%	27,6%	31,9%
	Obchod	32,3%	20,1%	29,9%	34,6%
	Doprava a informácie	32,6%	20,2%	29,2%	40,4%
	Ubytovanie a stravovanie	36,4%	18,2%	30,3%	45,5%
	Obchodné služby	29,1%	9,9%	30,1%	38,0%
	Ostatné služby	27,4%	12,3%	27,4%	32,9%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	30,5%	14,7%	28,1%	39,4%
	Trnavský kraj	26,9%	16,1%	32,3%	30,1%
	Nitriansky kraj	28,7%	13,0%	27,8%	35,7%
	Trenčiansky kraj	25,6%	11,6%	29,1%	33,7%
	Banskobystrický kraj	28,0%	18,3%	28,0%	39,8%
	Žilinský kraj	30,4%	27,0%	37,4%	35,7%
	Prešovský kraj	26,9%	13,5%	20,2%	26,0%
	Košický kraj	31,4%	15,7%	21,6%	39,2%
Právna forma firmy	Živnostník	12,2%	11,0%	32,7%	32,2%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	34,1%	17,6%	26,8%	37,7%
	Iné	42,9%	21,4%	21,4%	17,9%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	13,8%	13,8%	44,8%	31,0%
	Od 3 do 5 rokov	17,7%	11,3%	29,0%	29,0%
	Od 6 do 9 rokov	30,3%	18,5%	26,1%	28,6%
	10 a viac rokov	30,3%	16,2%	27,7%	37,6%
Pohlavie	Muž	28,5%	17,5%	27,8%	35,9%
	Žena	30,5%	12,2%	29,0%	35,5%
Vek	Do 29 rokov	32,0%	20,0%	20,0%	40,0%
	30 až 39 rokov	28,6%	15,0%	29,6%	29,6%
	40 až 49 rokov	27,3%	15,6%	27,6%	42,9%
	50 až 59 rokov	32,6%	15,9%	27,2%	35,9%
	60 a viac	25,6%	18,1%	30,0%	29,4%

Pokračovanie tabuľky č. 19

Riadkové %		Zmeny v oblasti odvodového zaťaženia	Nezaznamenali navýšenie výdavkov	Iné	Nevie
Celková vzorka	1 000 respondentov	60,7%	7,3%	3,9%	5,4%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	61,2%	8,7%	4,0%	5,5%
	10 až 49 zamestnancov	60,9%	4,8%	3,4%	3,9%
	50 až 249 zamestnancov	57,0%	3,0%	4,0%	8,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	59,5%	5,4%	2,7%	5,4%
	Priemysel	55,7%	7,5%	5,7%	12,3%
	Stavebníctvo	63,8%	8,6%	5,2%	4,3%
	Obchod	62,2%	7,1%	3,1%	3,5%
	Doprava a informácie	52,8%	6,7%	5,6%	4,5%
	Ubytovanie a stravovanie	69,7%	3,0%	3,0%	3,0%
	Obchodné služby	63,0%	7,2%	3,1%	4,1%
	Ostatné služby	54,8%	9,6%	4,1%	11,0%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	57,9%	9,9%	2,4%	5,1%
	Trnavský kraj	54,8%	8,6%	4,3%	2,2%
	Nitriansky kraj	61,7%	7,0%	5,2%	6,1%
	Trenčiansky kraj	57,0%	2,3%	5,8%	7,0%
	Banskobystrický kraj	60,2%	6,5%	4,3%	7,5%
	Žilinský kraj	61,7%	7,8%	5,2%	4,3%
	Prešovský kraj	67,3%	5,8%	3,8%	5,8%
	Košický kraj	68,6%	4,9%	2,9%	5,9%
Právna forma firmy	Živnostník	63,3%	8,6%	4,9%	5,3%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	60,2%	6,9%	3,4%	5,6%
	Iné	50,0%	7,1%	7,1%	0,0%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	48,3%	3,4%	0,0%	13,8%
	Od 3 do 5 rokov	54,8%	8,1%	6,5%	3,2%
	Od 6 do 9 rokov	57,1%	11,8%	4,2%	2,5%
	10 a viac rokov	62,2%	6,7%	3,8%	5,7%
Pohlavie	Muž	60,3%	6,9%	3,7%	6,1%
	Žena	61,8%	8,4%	4,6%	3,4%
Vek	Do 29 rokov	36,0%	8,0%	16,0%	8,0%
	30 až 39 rokov	59,7%	7,8%	1,0%	6,3%
	40 až 49 rokov	67,9%	7,5%	3,6%	2,9%
	50 až 59 rokov	64,5%	4,0%	4,7%	6,3%
	60 a viac	45,0%	12,5%	5,0%	6,9%

Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí.

4.4 Negatívne dopady novoprijatej legislatívy na podnikanie

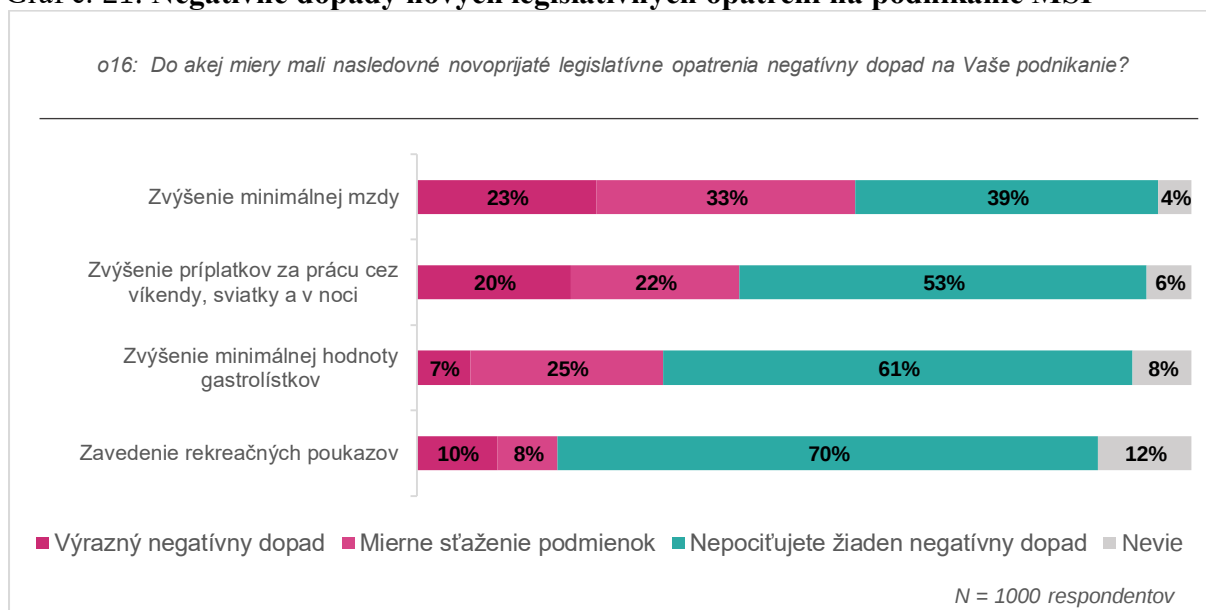
Na Slovensku sme nie zriedka svedkami prijímania nových legislatívnych predpisov, ktoré majú negatívny dopad pre malé a stredné podnikanie. **V roku 2019 mali na podnikanie MSP najväčší negatívny dopad legislatívne zmeny, ktoré upravovali zvyšovanie minimálnej mzdy a celkovo sa dotýkali 56,6 % MSP.** Tieto opatrenia mali výrazne negatívny dopad pre 23,2 % opýtaných a spôsobili mierne sťaženie podmienok pre ďalšiu tretinu (33,4 %) malých a stredných podnikateľov.

Pre 41,6 % oslovených MSP malo negatívny dopad opatrenie, ktorým sa v roku 2018 a následne aj v roku 2019 zvyšovali príplatky za prácu cez víkendy, sviatky a v noci.

Zvyšovanie minimálnej hodnoty gastrolístkov malo negatívne dopady na takmer tretinu (31,8 %) MSP. Avšak len 6,9 % respondentov uviedlo, že zvyšovanie hodnoty gastrolístkov malo výrazne negatívny dopad na ich podnikanie.

Zavedenie rekreačných poukazov malo negatívny dopad na najmenšiu skupinu (18,2 %) MSP na Slovensku. Tento výsledok je spôsobený samotnými podmienkami opatrenia, ktoré ukladá povinnosť poskytovať príspevky na rekreáciu zamestnancov len tým zamestnávateľom, ktorí zamestnávajú minimálne 50 zamestnancov. Viac ako dve tretiny (69,7 %) oslovených MSP nepociťujú negatívne dopady zavedenie rekreačných poukazov.

Graf č. 21: Negatívne dopady nových legislatívnych opatrení na podnikanie MSP



Zvýšenie príplatkov za prácu cez víkendy, sviatky a v noci malo negatívne dopady najmä z pohľadu predstaviteľov stredných (71,0 %) a malých podnikov (58,9 %), podnikateľských subjektov pôsobiach v odvetviach ubytovanie a stravovanie (75,8 %) a priemysel (59,4 %), firiem so sídlom v Trenčianskom (48,8 %) a Prešovskom kraji (48,1 %), etablovaných podnikateľov aktívnych na trhu 10 a viac rokov (46,3 %) a respondentov vo vyššom veku 60 a viac rokov (46,9 %), resp. 50 až 59 rokov (46,2 %).

Prijatie opatrenia, ktorým sa zaviedla **povinnosť poskytovať príspevky na rekreáciu zamestnancov, tzv. rekreačné poukazy** viedlo k sťaženiu podnikania predovšetkým stredných podnikov (33,0 %), firiem z odvetvia ubytovanie a stravovanie (30,3 %), subjektov

so sídlom v Prešovskom kraji (21,2 %) a začínajúcim podnikateľom podnikajúcim kratšie ako 3 roky (24,1 %).

Zvýšenie minimálnej mzdy negatívne pocítili hlavne firmy s väčším počtom zamestnancov, čiže stredné (71,0 %) a malé podniky (65,7 %), zástupcovia firiem z odvetví ubytovanie a stravovanie (69,7 %), pôdohospodárstvo (67,6 %) a priemysel (65,1 %), ďalej podniky zo sídlom v Žilinskom (62,6 %) a Banskobystrickom kraji (61,3 %) a podnikatelia vo veku 40 až 49 rokov (61,0 %), resp. do 29 rokov (60,0 %).

Zvýšenie minimálnej hodnoty gastrolístkov malo negatívny dopad najmä medzi strednými (46,0 %) a malými (42,0 %) podnikateľmi, zástupcami podnikov z odvetvia priemyslu (38,7 %) a ubytovanie a stravovanie (36,4 %), subjektmi z Banskobystrického kraja (37,6 %), zástupcami spoločností s ručením obmedzeným (36,0 %) a respondentmi vo veku 40 až 49 rokov (35,7 %).

Tab. č. 20: Vedomosť o možnostiach participácie na príprave právnych predpisov

Riadkové %		Zvýšenie príplatkov za prácu cez víkendy, sviatky a v noci	Zavedenie rekreačných poukazov	Zvýšenie minimálnej mzdy	Zvýšenie minimálnej hodnoty gastrolístkov
Celková vzorka	1 000 respondentov	41,6%	18,2%	56,6%	31,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	32,2%	15,2%	51,8%	26,7%
	10 až 49 zamestnancov	58,9%	21,3%	65,7%	42,0%
	50 až 249 zamestnancov	71,0%	33,0%	71,0%	46,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	51,4%	13,5%	67,6%	32,4%
	Priemysel	59,4%	22,6%	65,1%	38,7%
	Stavebníctvo	29,3%	12,9%	40,5%	16,4%
	Obchod	42,5%	16,5%	56,7%	33,5%
	Doprava a informácie	48,3%	16,9%	56,2%	31,5%
	Ubytovanie a stravovanie	75,8%	30,3%	69,7%	36,4%
	Obchodné služby	34,9%	19,9%	57,9%	35,3%
	Ostatné služby	30,1%	17,8%	53,4%	24,7%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	38,0%	19,5%	58,6%	33,9%
	Trnavský kraj	33,3%	16,1%	54,8%	32,3%
	Nitriansky kraj	39,1%	16,5%	53,0%	27,8%
	Trenčiansky kraj	48,8%	9,3%	50,0%	31,4%
	Banskobystrický kraj	46,2%	20,4%	61,3%	37,6%
	Žilinský kraj	47,0%	20,9%	62,6%	31,3%
	Prešovský kraj	48,1%	21,2%	59,6%	31,7%
	Košický kraj	39,2%	17,6%	48,0%	25,5%
Právna forma firmy	Živnostník	28,2%	13,5%	45,3%	19,2%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	45,1%	19,7%	59,8%	36,0%
	Iné	67,9%	21,4%	71,4%	32,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	24,1%	24,1%	48,3%	24,1%
	Od 3 do 5 rokov	19,4%	4,8%	35,5%	25,8%
	Od 6 do 9 rokov	26,1%	10,9%	56,3%	31,9%
	10 a viac rokov	46,3%	20,1%	58,6%	32,5%
Pohlavie	Muž	42,8%	19,5%	56,5%	31,3%
	Žena	38,2%	14,5%	56,9%	33,2%
Vek	Do 29 rokov	20,0%	16,0%	60,0%	20,0%
	30 až 39 rokov	30,6%	12,6%	45,6%	31,6%
	40 až 49 rokov	43,5%	20,5%	61,0%	35,7%
	50 až 59 rokov	46,2%	17,9%	58,8%	28,9%
	60 a viac	46,9%	21,9%	57,5%	31,9%

Pozn.: hodnoty predstavujú podiel respondentov, ktorí vnímajú novoprijaté legislatívne opatrenia ako výrazne negatívny dopad na ich podnikanie, resp. mierne sťaženie podmienok podnikania.

4.5 Negatívne dopady zvýšenia príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci

Príplatky za prácu cez víkend, sviatky či za nočnú prácu upravuje § 122 až § 123 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov. Prijatím opatrenia, ktorým Národná rada Slovenskej republiky zvýšila príplatky za prácu cez sviatky, víkendy a za prácu v noci sa podnikateľom postupne v rokoch 2018 a 2019 zvyšovali náklady vyplývajúce z nutnosti implementácie tejto legislatívnej úpravy.

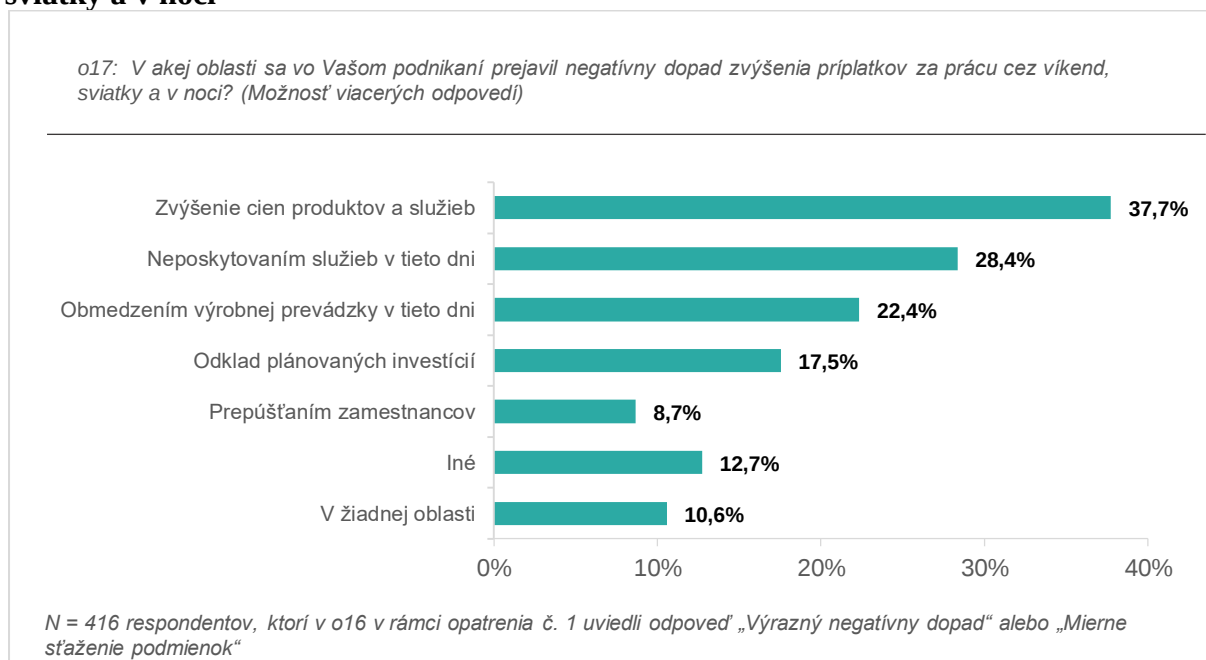
Zvýšenie príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci malo podľa prieskumu **negatívne dopady na široké spektrum oblastí podnikania** malých a stredných podnikateľov. V prípade **37,7 % oslovených MSP sa zvýšenie príplatkov prejavilo na zvýšení cien ich produktov a služieb**.

Viac ako štvrtina (28,4 %) respondentov reagovala na povinnosť zvyšovania príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci **neposkytovaním služieb v tieto dni**. Ďalších 22,4 % podnikateľov muselo pristúpiť k obmedzeniu výrobnnej prevádzky počas víkendov, sviatkov a v noci.

Vplyvom tohto opatrenia bol **takmer každý piaty oslovený podnikateľ (17,5 %) prinútený odložiť plánované investície** vo svojom podnikaní. Až **k prepúšťaniu zamestnancov muselo pristúpiť 8,7 % MSP** na Slovensku.

Iné negatívne dopady zvyšovania príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci deklarovalo 12,7 % respondentov.

Graf č. 22: **Oblasti s negatívnym dopadom zvýšenia príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci**



Na zvyšovanie príplatkov za prácu v cez víkendy, cez sviatky a v noci reagovali obmedzením výrobnnej prevádzky v tomto čase predovšetkým zástupcovia malých podnikov (32,8 %), firmy so sídlom v Banskobystrickom kraji (30,2 %), začínajúci podnikatelia podnikajúci do menej ako 3 roky (42,9 %) a respondenti vo veku do 29 rokov (40,0 %).

K neposkytovaniu svojich služieb počas víkendov, sviatkov a nocí pristúpili hlavne firmy podnikajúce v stavebníctve (50,0 %) a ostatných službách (40,9 %), podnikateľské subjekty z Trenčianskeho kraja (33,3 %), živnostníci (33,3 %) a podnikatelia pôsobiaci na trhu 5 až 10 rokov (35,5 %).

V reakcii na prijaté opatrenie pristúpili k prepúšťaniu zamestnancov najmä stredné podniky (15,5 %), subjekty podnikajúce v odvetviach doprava, informačné a komunikačné činnosti (18,6 %) a tiež ubytovanie a stravovanie (12,0 %), firmy zo sídlom na území Trnavského (12,9 %) a Prešovského kraja (12,0 %) a mladí podnikatelia vo veku do 29 rokov (20,0 %).

Zvyšovanie príplatkov za prácu v cez víkend, sviatky a v noci viedlo k zvyšovaniu cien produktov a služieb predovšetkým u stredných podnikov (43,7 %), podnikateľov z odvetvia ubytovanie a stravovanie (60,0 %), priemysel (41,3 %) a stavebníctvo (41,2 %), zástupcov podnikov z Bratislavského (44,1 %) a Košického kraja (42,5 %) a firiem pôsobiacich na trhu 3 až 5 rokov (41,7 %).

K odloženiu naplánovaných investícií boli vplyvom prijatého opatrenia prinútený hlavne zástupcovia malých podnikateľov (26,2 %), firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (32,0 %) a doprava a informácie (23,3 %), podnikateľské subjekty z Trenčianskeho kraja (33,3 %).

Tab. č. 21: **Oblasti s negatívnym dopadom zvýšenia príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci**

Riadkové %		Obmedzením výrobnéj prevádzky v tieto dni	Neposkytovaním služieb v tieto dni	Prepúšťaním zamestnancov
Celková vzorka	416 respondentov	22,4%	28,4%	8,7%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	15,2%	28,3%	6,3%
	10 až 49 zamestnancov	32,8%	28,7%	9,0%
	50 až 249 zamestnancov	26,8%	28,2%	15,5%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	31,6%	15,8%	0,0%
	Priemysel	27,0%	28,6%	7,9%
	Stavebníctvo	20,6%	50,0%	2,9%
	Obchod	17,6%	25,9%	11,1%
	Doprava a informácie	18,6%	32,6%	18,6%
	Ubytovanie a stravovanie	40,0%	20,0%	12,0%
	Obchodné služby	19,6%	23,5%	5,9%
	Ostatné služby	27,3%	40,9%	4,5%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	19,8%	27,9%	8,1%
	Trnavský kraj	29,0%	22,6%	12,9%
	Nitriansky kraj	15,6%	24,4%	4,4%
	Trenčiansky kraj	19,0%	33,3%	11,9%
	Banskobystrický kraj	30,2%	23,3%	11,6%
	Žilinský kraj	29,6%	29,6%	3,7%
	Prešovský kraj	20,0%	28,0%	12,0%
	Košický kraj	20,0%	37,5%	7,5%
Právna forma firmy	Živnostník	13,0%	33,3%	5,8%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	24,7%	28,0%	9,1%
	Iné	15,8%	15,8%	10,5%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	42,9%	14,3%	0,0%
	Od 3 do 5 rokov	16,7%	16,7%	8,3%
	Od 6 do 9 rokov	12,9%	35,5%	6,5%
	10 a viac rokov	23,0%	28,4%	9,0%
Pohlavie	Muž	23,4%	28,5%	9,8%
	Žena	19,0%	28,0%	5,0%
Vek	Do 29 rokov	40,0%	20,0%	20,0%
	30 až 39 rokov	23,8%	31,7%	7,9%
	40 až 49 rokov	19,4%	31,3%	8,2%
	50 až 59 rokov	24,5%	25,2%	8,6%
	60 a viac	21,3%	26,7%	9,3%

Pokračovanie tabuľky č. 21

Riadkové %		Zvýšenie cien produktov a služieb	Odklad plánovaných investícií	Iné	V žiadnej
Celková vzorka	416 respondentov	37,7%	17,5%	12,7%	10,6%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	34,1%	11,7%	15,2%	15,2%
	10 až 49 zamestnancov	41,0%	26,2%	8,2%	6,6%
	50 až 249 zamestnancov	43,7%	21,1%	12,7%	2,8%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	31,6%	15,8%	10,5%	21,1%
	Priemysel	41,3%	15,9%	9,5%	11,1%
	Stavebníctvo	41,2%	20,6%	8,8%	5,9%
	Obchod	31,5%	13,9%	15,7%	9,3%
	Doprava a informácie	34,9%	23,3%	11,6%	11,6%
	Ubytovanie a stravovanie	60,0%	32,0%	0,0%	0,0%
	Obchodné služby	38,2%	16,7%	17,6%	12,7%
	Ostatné služby	36,4%	13,6%	9,1%	13,6%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	44,1%	16,2%	12,6%	10,8%
	Trnavský kraj	35,5%	19,4%	12,9%	22,6%
	Nitriansky kraj	37,8%	17,8%	15,6%	15,6%
	Trenčiansky kraj	31,0%	33,3%	7,1%	7,1%
	Banskobystrický kraj	25,6%	11,6%	20,9%	7,0%
	Žilinský kraj	38,9%	14,8%	14,8%	9,3%
	Prešovský kraj	36,0%	16,0%	8,0%	6,0%
	Košický kraj	42,5%	15,0%	10,0%	10,0%
Právna forma firmy	Živnostník	33,3%	13,0%	11,6%	10,1%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	38,1%	18,3%	12,8%	10,7%
	Iné	47,4%	21,1%	15,8%	10,5%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	0,0%	14,3%	28,6%	14,3%
	Od 3 do 5 rokov	41,7%	8,3%	8,3%	25,0%
	Od 6 do 9 rokov	35,5%	9,7%	12,9%	12,9%
	10 a viac rokov	38,5%	18,6%	12,6%	9,8%
Pohlavie	Muž	39,2%	17,7%	11,1%	8,9%
	Žena	33,0%	17,0%	18,0%	16,0%
Vek	Do 29 rokov	40,0%	20,0%	0,0%	20,0%
	30 až 39 rokov	34,9%	12,7%	9,5%	20,6%
	40 až 49 rokov	41,8%	17,9%	13,4%	8,2%
	50 až 59 rokov	40,3%	20,1%	12,2%	7,2%
	60 a viac	28,0%	16,0%	16,0%	12,0%

Pozn.: možnosť výberu viacerých odpovedí. Odpovedali len tí respondenti, ktorí v otázke v rámci opatrenia „Zvýšenie príplatkov za prácu cez víkendy, sviatky a v noci“ uviedli odpoveď: „Výrazný negatívny dopad“ alebo „Mierne sťaženie podmienok.“

4.6 Preferované opatrenia pre uľahčenie podnikania

Na základe predchádzajúcich častí sú zrejmé značné nedostatky podnikateľského prostredia na Slovensku. Malí a strední podnikatelia preto navrhujú viacero opatrení, ktoré by prispeli k uľahčeniu podnikania v budúcnosti. **Najväčšia skupina oslovených MSP (37,8 %) preferuje zásadné zníženie odvodového zaťaženia.** Takmer každý piaty zástupca MSP (17,9 %) by si prial **zásadné zníženie daňového zaťaženia** na Slovensku.

Tretím najčastejšie preferovaným opatrením zameraným na uľahčenie podnikania je pre **12,3 % MSP zásadné zníženie administratívneho zaťaženia.** Ďalších **10,1 % oslovených podnikateľov dáva prednosť lepšej vymožitelnosti práva na Slovensku** a **9,8 % menej častým zmenám legislatívy,** ktorá súvisí s podnikaním.

Menšia skupina MSP (5,0 %) preferuje **dostupnejšiu podporu pre rozvoj podnikania.** Najmenej, len 1,6 %, oslovených podnikateľov uprednostňuje prijatie opatrenia, ktorým by sa **odpojilo zvyšovanie príplatkov naviazaných na minimálnu mzdu** na Slovensku.

Iné opatrenia pre uľahčenie malého a stredného podnikania uviedlo ďalších 5,0 % respondentov

Graf č. 23: Preferované opatrenia pre uľahčenie podnikania MSP



Zásadné zníženie daňového zaťaženia za účelom zlepšenia podmienok podnikania preferujú hlavne podnikatelia z odvetvie pôdohospodárstvo (21,6 %), zástupcovia firiem z Banskobystrického (23,7 %) a Nitrianskeho kraja (23,5 %) a začínajúci podnikatelia s dĺžkou podnikania menej ako 3 roky (34,5 %).

Zásadné zníženie odvodového zaťaženia uprednostňujú predovšetkým firmy z odvetvia ubytovanie a stravovanie (66,7 %) a doprava a informácie (41,6 %), podnikateľské subjekty z Trenčianskeho a Banskobystrického kraja (zhodne po 43,0 %), živnostníci (46,1 %), podnikatelia podnikajúci 3 až 5 rokov (41,9 %) a respondenti vo veku 30 až 39 rokov (42,7 %).

Zásadné zníženie administratívneho zaťaženia je prioritou najmä pre firmy podnikajúce v odvetviach pôdohospodárstvo (16,2 %) a obchod (15,4 %), podniky so sídlom v Žilinskom kraji (16,5 %), zástupcov iných právnych foriem (28,6 %), respondentov ženského pohlavia (16,0 %) a mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov (24,0 %).

Menej časté zmeny legislatívy preferujú podnikatelia z odvetvia pôdohospodárstvo (16,2 %) a ostatné služby (15,1 %), firmy so sídlom v Košickom kraji (12,7 %) a ženy (15,3 %).

Prijatie opatrení v oblasti zlepšenia vymožitelnosti práva podporujú predovšetkým zástupcovia stredných podnikov (17,0 %), firmy z odvetvia priemyslu (15,1 %) a doprava a informácie (13,5 %), podnikateľské subjekty zo Žilinského kraja (14,8 %) a podnikatelia vo veku 60 a viac rokov (15,0 %).

Dostupnejšiu podporu pre rozvoj podnikania uprednostňujú najmä firmy pôsobiace v pôdohospodárstve (8,1 %) a ostatných službách (11,0 %), a zástupcovia podnikov so sídlom v Košickom (9,8 %) a Trnavskom kraji (9,7 %).

Odpojenie zvyšovania príplatkov naviazaných na minimálnu mzdu predstavuje prioritu predovšetkým pre podniky podnikajúce v odvetví pôdohospodárstvo (5,4 %) a ubytovanie a stravovanie (3,0 %), zástupcov firiem z Nitrianskeho (3,5 %) a Banskobystrického kraja (3,2 %), podnikateľov podnikajúcich kratšie ako 3 roky (3,4 %) a respondentov vo vekovej kategórii do 29 rokov (4,0 %).

Tab. č. 22: Dôvody nezapájania sa do prípravy návrhov zmien právnych predpisov

Riadkové %		Zásadné zníženie daňového zaťaženia	Zásadné zníženie odvodového zaťaženia	Zásadné zníženie administratívneho zaťaženia	Menej časté zmeny legislatívy
Celková vzorka	1 000 respondentov	17,9%	37,8%	12,8%	9,8%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	18,9%	38,0%	12,7%	9,7%
	10 až 49 zamestnancov	16,9%	39,1%	14,0%	10,1%
	50 až 249 zamestnancov	13,0%	34,0%	11,0%	10,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	21,6%	27,0%	16,2%	16,2%
	Priemysel	15,1%	37,7%	14,2%	8,5%
	Stavebníctvo	15,5%	36,2%	13,8%	8,6%
	Obchod	16,9%	37,8%	15,4%	7,9%
	Doprava a informácie	19,1%	41,6%	6,7%	10,1%
	Ubytovanie a stravovanie	12,1%	66,7%	3,0%	6,1%
	Obchodné služby	20,5%	37,3%	12,7%	10,6%
	Ostatné služby	17,8%	30,1%	11,0%	15,1%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	17,8%	37,0%	13,7%	10,3%
	Trnavský kraj	18,3%	33,3%	14,0%	5,4%
	Nitriansky kraj	23,5%	33,9%	14,8%	7,8%
	Trenčiansky kraj	16,3%	43,0%	12,8%	10,5%
	Banskobystrický kraj	23,7%	43,0%	7,5%	9,7%
	Žilinský kraj	12,2%	35,7%	16,5%	10,4%
	Prešovský kraj	18,3%	42,3%	9,6%	10,6%
	Košický kraj	13,7%	37,3%	10,8%	12,7%
Právna forma firmy	Živnostník	16,7%	46,1%	9,4%	9,0%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	18,6%	35,8%	13,3%	10,2%
	Iné	10,7%	17,9%	28,6%	7,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	34,5%	20,7%	13,8%	6,9%
	Od 3 do 5 rokov	24,2%	41,9%	8,1%	4,8%
	Od 6 do 9 rokov	25,2%	32,8%	16,0%	8,4%
	10 a viac rokov	15,7%	38,9%	12,7%	10,5%
Pohlavie	Muž	18,8%	37,4%	11,7%	7,9%
	Žena	15,3%	38,9%	16,0%	15,3%
Vek	Do 29 rokov	20,0%	32,0%	24,0%	8,0%
	30 až 39 rokov	20,9%	42,7%	10,2%	6,3%
	40 až 49 rokov	20,8%	35,7%	15,6%	10,7%
	50 až 59 rokov	15,9%	38,5%	11,0%	10,3%
	60 a viac	11,9%	35,0%	12,5%	11,9%

Pokračovanie tabuľky č. 22

Riadkové %		Lepšia vymožiteľnosť práva	Dostupnejšia podpora pre rozvoj podnikania	Odpojenie zvyšovania príplatkov naviazaných na minimálnu mzdu	Iné
Celková vzorka	1 000 respondentov	10,1%	5,0%	1,6%	5,0%
Počet zamestnancov	0 až 9 zamestnancov	8,7%	5,8%	1,6%	4,8%
	10 až 49 zamestnancov	11,6%	1,9%	1,4%	4,8%
	50 až 249 zamestnancov	17,0%	6,0%	2,0%	7,0%
Odvetvie	Pôdohospodárstvo	2,7%	8,1%	5,4%	2,7%
	Priemysel	15,1%	5,7%	1,9%	1,9%
	Stavebníctvo	11,2%	6,0%	2,6%	6,0%
	Obchod	9,1%	5,5%	0,8%	6,7%
	Doprava a informácie	13,5%	3,4%	0,0%	5,6%
	Ubytovanie a stravovanie	6,1%	3,0%	3,0%	0,0%
	Obchodné služby	8,9%	2,7%	1,7%	5,5%
	Ostatné služby	11,0%	11,0%	1,4%	2,7%
Kraj sídla	Bratislavský kraj	8,2%	4,5%	1,7%	6,8%
	Trnavský kraj	10,8%	9,7%	0,0%	8,6%
	Nitriansky kraj	8,7%	3,5%	3,5%	4,3%
	Trenčiansky kraj	8,1%	2,3%	2,3%	4,7%
	Banskobystrický kraj	9,7%	1,1%	3,2%	2,2%
	Žilinský kraj	14,8%	6,1%	0,0%	4,3%
	Prešovský kraj	12,5%	3,8%	1,0%	1,9%
	Košický kraj	10,8%	9,8%	1,0%	3,9%
Právna forma firmy	Živnostník	7,3%	6,1%	2,4%	2,9%
	Spoločnosť s ručením obmedzeným	10,7%	4,7%	1,1%	5,6%
	Iné	17,9%	3,6%	7,1%	7,1%
Dĺžka podnikania	Menej ako 3 roky	6,9%	6,9%	3,4%	6,9%
	Od 3 do 5 rokov	8,1%	6,5%	0,0%	6,5%
	Od 6 do 9 rokov	8,4%	5,0%	0,0%	4,2%
	10 a viac rokov	10,6%	4,8%	1,9%	4,9%
Pohlavie	Muž	11,8%	5,7%	1,4%	5,4%
	Žena	5,3%	3,1%	2,3%	3,8%
Vek	Do 29 rokov	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
	30 až 39 rokov	8,3%	4,9%	2,4%	4,4%
	40 až 49 rokov	7,5%	4,9%	0,6%	4,2%
	50 až 59 rokov	12,0%	5,3%	1,7%	5,3%
	60 a viac	15,0%	5,0%	1,9%	6,9%

METODIKA PRIESKUMU

Zber informácií od zástupcov malých a stredných podnikov sa realizoval prostredníctvom telefonického prieskumu za použitia metódy CATI. Uvedenú metódu možno charakterizovať ako kvantitatívnu metódu zberu údajov, kedy profesionálni operátori telefonicky kontaktujú vybranú skupinu respondentov. Rozhovor sa následne riadi pripravenou štruktúrou otázok a odpovedí formou dotazníka. Prieskum sa uskutočnil v mesiacoch január a február 2020. **Respondenti hodnotili stav podnikateľského prostredia ešte pred vypuknutím pandémie Covid-19 na Slovensku.** Zber údajov zabezpečovali pracovníci prieskumnej agentúry AKO s.r.o. na základe dotazníka, ktorý spracovala Slovak Business Agency. Dotazník pozostával z 25 uzavretých otázok.

Výberová reprezentatívna vzorka o veľkosti 1000 respondentov bola vytvorená stratifikovaným náhodným výberom zo základného súboru malých a stredných podnikov, ktorí v roku 2020 vykonávali podnikateľskú činnosť na území Slovenskej republiky. Respondenti prieskumu boli predstavitelia podnikateľských subjektov s rozhodovacou právomocou, teda majitelia firiem, generálni riaditelia, výkonní riaditelia alebo kompetentní pracovníci poverení odpovedať na otázky zodpovednou osobou vo firme s rozhodovacou právomocou. Ako **stratifikačné kritériá** boli použité štyri znaky:

- Rozdelenie podnikateľských subjektov **podľa právnej formy**, pričom fyzické osoby – podnikatelia boli v početnosti reprezentované 250 respondentmi a MSP – právnické osoby (podniky) boli v prieskume zastúpené 750 respondentmi.
- Rozdelenie MSP – právnických osôb (750) **podľa počtu zamestnancov** v nasledovnej štruktúre: 450 mikropodnikov (podniky s 0 až 9 zamestnancami), 200 malých podnikov (podniky s 10 až 49 zamestnancami) a 100 stredných podnikov (podniky s 50 až 249 zamestnancami).
- Rozdelenie podnikateľských subjektov podľa ich sídla **z hľadiska regionálneho členenia na úrovni NUTS 3** na: Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Nitriansky, Žilinský, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj.
- Rozdelenie podnikateľských subjektov **podľa hlavného druhu ekonomickej činnosti zapísanej do Obchodného registra na základe klasifikácie SK NACE**, pričom kategorizácia hlavných ekonomických činností bola stanovená nasledovne: pôdohospodárstvo (sekcia A); priemysel (sekcia B, C, D, E); stavebníctvo (sekcia F); obchod (sekcia G); ubytovanie a stravovanie (sekcia I); doprava, informačné a komunikačné činnosti (sekcia H, J); obchodné služby (sekcia K, L, M, N) a ostatné služby (sekcia O, P, Q, R, S).

Za účelom spracovania a vyhodnotenia jednotlivých odpovedí malých a stredných podnikateľov bol použitý štatisticko-analytický program IBM SPSS Statistics.

ZHRNUTIE VÝSLEDKOV

- **Väčšina (62,2 %) predstaviteľov malých a stredných podnikov je nespokojná so súčasnými podmienkami pre podnikanie na Slovensku.** Spokojnosť so súčasnými podmienkami pre podnikanie prevládala v prípade 37,8 % malých a stredných podnikateľov. Index spokojnosti malých a stredných podnikateľov so súčasným stavom podnikateľského prostredia dosiahol na stupnici od 1 najvyššia spokojnosť po 6 najnižšia spokojnosť 4,1 bodu. V porovnaní s rokom 2018 sa podmienky na podnikanie nezlepšili.
- Podnikatelia vnímali **priaznivejšie podmienky na podnikanie v období na začiatku ich podnikania.** Takmer každý piaty oslovený MSP (17,6 %) hodnotil súčasné podmienky pre podnikanie pozitívnejšie ako v období kedy s podnikaním začínal. Naopak, viac ako polovica (56,9 %) podnikateľov bola spokojnejšia s podmienkami pre podnikanie v začiatkoch ich podnikania. Približne štvrtina respondentov (25,5 %) pridelila súčasným podmienkam rovnaké hodnotenie ako na začiatku svojho podnikania.
- Pre MSP je **najvýznamnejšou prekážkou pri fungovaní a ďalšom raste podnikania nestabilita a nejednoznačnosť zákonov** (93,6 %). Dynamický **narastá problém s dostupnosťou a kvalitou pracovnej sily.** Za prekážku v podnikaní ju označilo 80,6 % MSP. Medzi významnejšie bariéry v podnikaní na Slovensku respondenti uviedli tiež korupciu (77,4 %) a vymožitelnosť práva súdnou cestou (77,0 %). Okrem toho sa čoraz významnejšou prekážkou v podnikaní stáva aj kvalita a dostupnosť infraštruktúry.
- Prekážku v podnikaní predstavujú pre malých a stredných podnikateľov aj zásahy štátu. **Problémom je najmä regulácia pracovno-právnych vzťahov** (73,2 %), regulácia cien tovarov a služieb (63,2 %) a zásahy štátu v oblasti ochrany životného prostredia (60,0 %).
- Medzi inštitúcie, ktoré nútia podnikateľov alebo ich zamestnancov vyplňať **zbytočné podania** respondenti najčastejšie zaradili: **Štatistický úrad SR** (51,9 %), **inštitúcie poskytujúce dotácie, resp. rozhodujúce o eurofondoch** (48,3 %), a **Sociálnu poisťovňu** (48,3 %).
- MSP na Slovensku majú bohaté skúsenosti so situáciami, kedy si ich obchodný partner neplní zmluvné podmienky. S týmto problémom sa občas alebo veľmi často stretáva takmer polovica (46,6 %) oslovených MSP. **S neplnením si zmluvných podmienok zo strany zmluvných partnerov sa vo svojom podnikaní vôbec nestretlo 18,0 % oslovených MSP.**
- V prípade neplnenia zmluvných podmienok zo strany zmluvného partnera sa **takmer tri štvrtiny (73,0 %) zástupcov MSP rozhodne pre mimosúdne riešenie vzniknutej situácie**, ktoré je odborníkmi všeobecne považované za finančne a časovo efektívnejšie.
- MSP na Slovensku vnímajú možnosti zapájania sa do procesov verejného obstarávania prevažne negatívne, pričom **väčšina (56,3 %) hodnotila možnosti zapojenia MSP do procesu verejného obstarávania ako nedostatočné.**
- Väčšina zástupcov oslovených MSP plánuje v najbližšom období vo svojej firme realizovať určité zmeny. **MSP najčastejšie plánujú nákup nových strojov a prístrojov** (29,7 %) a **zlepšenie marketingu** (27,0 %). Expanziu na zahraničné trhy však plánuje len 9,1 % respondentov.

- V období nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily je získavanie zamestnancov dôležitým faktorom rozvoja podnikania. **Väčšina (58,7 %) MSP na Slovensku získava nových zamestnancov prostredníctvom odporúčaní od svojich zamestnancov a známych.** Najmä medzi začínajúcimi a mladými podnikateľmi sú intenzívnejšie využívané aj špecializované internetové pracovné portály a sociálne siete. Najmenej MSP, len 7,5 %, využíva služby personálnych agentúr.
- Podľa 45,0 % zástupcov MSP môžu orgány štátnej správy prispieť k zvyšovaniu kvality zamestnancov najmä **zmenou financovania stredoškolského vzdelávania, ktorý by reflektoval potreby trhu práce.** Podnikatelia by tiež uvítali **príspevky od štátu** na zvyšovanie kvalifikácie svojich zamestnancov (41,4 %) alebo zlepšenie podmienok zapájania podnikov do systému duálneho vzdelávania (36,0 %).
- Pre zabezpečenie neustáleho napredovania v podnikaní je potrebné venovať náležitú pozornosť tiež rozvoju vlastných schopností a znalostí. Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **takmer tri štvrtiny (73,6 %) opýtaných využíva určité možnosti vzdelávania** za účelom rozvoja svojho podnikania. Najviac, 50,2 % zástupcov MSP pravidelne využíva štúdium odbornej literatúry.
- **Viac ako tretina (35,8 %) podnikateľov na Slovensku nevie podnikat' bez toho, aby nikdy neporušili žiaden zákon.** S podnikaním bez porušovania zákonov majú problém najmä podnikatelia z odvetvia ubytovanie a stravovanie a najmladší a najstarší podnikatelia.
- Najčastejšími dôvodmi nedodržiavania zákonov pri podnikaní sú najmä **nedostatočná konzultácia s podnikateľmi pri príprave a prijímaní zákonov** (61,5 %), **časté zmeny zákonov**, ktoré podnikatelia nestíhajú sledovať (59,8 %) a **schvaľovanie zákonov bez posudzovania vplyvov na podnikateľské prostredie** (57,5 %).
- Väčšina oslovených MSP (60,7 %) zaznamenala **nárast výdavkov v roku 2019 najmä vplyvom zmien legislatívy v oblasti odvodového zaťaženia.** Zvyšovanie výdavkov MSP spôsobili aj zmeny v oblasti daňového zaťaženia (35,8 %) a tiež v oblasti pracovno-právnych vzťahov (29,0 %).
- V roku 2019 mali na podnikanie MSP **najväčší negatívny dopad legislatívne zmeny upravujúce zvyšovanie minimálnej mzdy.** Celkovo sa dotýkali 56,6 % oslovených MSP. Nasledovali opatrenia zvyšujúce príplatky za prácu cez víkendy, sviatky a v noci (41,6 %) a tiež zvýšenie minimálnej hodnoty gastrolístkov (31,8 %).
- Zvýšenie príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci malo **negatívne dopady na široké spektrum oblastí podnikania** MSP. V prípade 37,7 % MSP sa to prejavilo na **zvýšení cien produktov a služieb.** Takmer tretina (28,4 %) MSP preto prestala poskytovať svoje služby v tieto dni a ďalšia pätina (22,4 %) podnikateľov musela pristúpiť k prepúšťaniu zamestnancov.
- Malí a strední podnikatelia navrhujú viacero opatrení, ktoré by prispeli k uľahčeniu podnikania na Slovensku. **Najviac (37,8 %) MSP preferuje zásadné zníženie odvodového zaťaženia.** So 17,9 % nasleduje zásadné zníženie daňového zaťaženia a s 12,8 % zásadné zníženie administratívneho zaťaženia.

DOTAZNÍK

1. Vyjadrite Vašu celkovú spokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku a s tým, ako sa menia v škále od 1 (maximálna spokojnosť) po 6 (maximálna nespokojnosť).

Súčasný stav (rok 2017)	1	2	3	4	5	6
Keď ste začínali podnikat'	1	2	3	4	5	6

2. Budem vám teraz čítať rôzne faktory, ktoré môžu byť prekážkami pri podnikaní. Do akej miery predstavujú uvedené faktory prekážku pre Vaše podnikanie? Prirad'te ku každému faktoru jednu z odpovedí podľa škály:

Škála:

- a) Nie je to žiadna prekážka
- b) Je to len mierna prekážka
- c) Je to vážna prekážka
- d) Je to rozhodujúca prekážka
- e) Nevieť posúdiť

- 1. Kvalita a dostupnosť infraštruktúry
- 2. Dostupnosť a kvalita pracovnej sily
- 3. Nestabilita a nejednoznačnosť zákonov
- 4. Vymožiteľnosť práva cez súdy
- 5. Korupcia
- 6. Organizovaný zločin, vydieranie
- 7. Obmedzenie vstupu na trh a iné protikonkurenčné praktiky

3. Predstavujú alebo nepredstavujú prekážku vo Vašom podnikaní zásahy štátu v nasledovných oblastiach (v rámci vnútorného trhu), ktoré vám budem čítať po jednom? Odpovedajte podľa škály:

Škála:

- a) Nie je to žiadna prekážka
- b) Je to len mierna prekážka
- c) Je to vážna prekážka
- d) Je to rozhodujúca prekážka
- e) Nevieť posúdiť

- 1. Regulácia cien tovarov a služieb
- 2. Regulácia pracovno-právnych vzťahov
- 3. Technické požiadavky na kvalitu výrobkov
- 4. Ochrana spotrebiteľa
- 5. Ochrana životného prostredia
- 6. Ochrana hospodárskej súťaže

- 4. Budem vám čítať názvy jednotlivých inštitúcií a v pri každej z nich povedzte, či máte pocit, že nasledovné inštitúcie nútia podnikateľov, prípadne zamestnancov, vyplňať zbytočne časté, rozsiahle, či neprehľadné podania? Pri každej inštitúcii odpovedajte podľa škály:**

Odpoved':

- a) *Áno*
- b) *Nie*
- c) *Neviem*

- 1. Finančná správa
- 2. Sociálna poisťovňa
- 3. Zdravotná poisťovňa
- 4. Registrový súd
- 5. Mestský/obecný úrad
- 6. Samosprávny kraj
- 7. Okresný úrad a okresný úrad v sídle kraja
- 8. Inštitúcia poskytujúca dotácie, resp. rozhodujúca o eurofondoch
- 9. Štatistický úrad SR
- 10. Iný úrad (špecifikujte ktorý):.....

- 5. V akej miere sa pri podnikaní stretávate s neplnením zmluvných podmienok zo strany Vašich zmluvných partnerov? Prečítam vám možné varianty:**

- 1. Veľmi často
- 2. Občas
- 3. Len výnimočne /minimálne
- 4. Vôbec

- 6. Aký spôsob riešenia situácie uprednostňujete v prípade, keď si Váš zmluvný partner neplní zmluvné podmienky? Odpovedajú respondenti, ktorí v Q5 odpovedali 1, 2 alebo 3)**

- 1. Nechám to tak, neriešim to
- 2. Snažím sa o mimosúdne riešenie formou mediácie
- 3. Snažím sa o mimosúdne riešenie inou formou
- 4. Riešim vec súdnou cestou (na všeobecnom súde)
- 5. Riešim vec súdnou cestou (rozhodcovským konaním/súdom)
- 6. Uved'te iné _____

- 7. Ako hodnotíte možnosti zapájania malých a stredných podnikateľov (MSP) do procesu verejného obstarávania?**

- 1. Veľmi dobré
- 2. Dostatočné
- 3. Nedostatočné
- 4. Neviem

8. Čo plánujete zmeniť vo Vašej firme v najbližšom období? (Môžete vybrať viac možností)

1. Zväčšiť produkciu
2. Nábor nových zamestnancov
3. Rozšíriť benefity pre zamestnancov
4. Nakúpiť nové stroje/prístroje
5. Priniesť na trh nový produkt / službu
6. Marketing, reklamu tovaru/ služby
7. Expanziu na zahraničné trhy
8. Neplánujem žiadnu zmenu
9. Uveďte iné _____
10. Nevieam

9. Aké spôsoby využívate na získanie nových zamestnancov? (Môžete vybrať viac možností)

1. Odporúčenie od zamestnancov a známych
2. Špecializované internetové portály (napr. Profesia, LinkedIn...)
3. Personálne agentúry
4. Inzerciu v novinách, letáky
5. Sociálne siete
6. Spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny
7. Spoluprácu so školami (napr. ponuka stáže, zapájanie sa do duálneho vzdelávania...)
8. Uveďte iné _____

10. V poslednom období boli prijaté legislatívne zmeny za účelom zlepšenia podmienok zamestnávania osôb pochádzajúcich z 3. krajín (teda mimo EU) na území Slovenskej republiky. Ako by ste zhodnotili prijaté legislatívne zmeny?

1. Súčasnú nastavenie podmienok je dobré
2. Súčasnú nastavenie podmienok je postačujúce, no je tu priestor na zmeny
3. Súčasnú nastavenie podmienok je nevyhovujúce, je potrebné prijať zásadnejšie opatrenia
4. Nemám záujem zamestnávať pracovníkov z 3. krajín

11. Ako by orgány štátnej správy mohli prispieť k zvýšeniu kvality zamestnancov na pracovnom trhu? (Môžete vybrať viac možností)

1. Zmeniť financovanie stredoškolského vzdelávania podľa potrieb trhu práce
2. Zlepšiť možnosti využívania duálneho vzdelávania
3. Podporiť rozvoj kľúčových kompetencií a zručností ako kreativita, riešenie problémov a kritické myslenie v rámci vzdelávacieho systému
4. Zvýšiť kvalitu rekvalifikačných kurzov od ÚPSVaR
5. Poskytovať podnikom príspevky na zvyšovanie kvalifikácie svojich zamestnancov
6. Uveďte iné: _____
7. Nevieam

12. Aké možnosti vzdelávania využívate pre ďalší rozvoj Vášho podnikania? (Môžete vybrať viac možností)

1. Odborné vzdelávacie podujatia
2. Online kurzy na internete
3. Štúdium odbornej literatúry (napr. knihy, články)
4. Stretnutia s obchodnými partnermi, na ktorých sa učím od iných
5. Služby mentorov alebo konzultantov
6. Nevyužívam žiadne možnosti, spolieham sa na svoje skúsenosti
7. Uveďte iné _____

13. Dá sa podľa Vás vo Vašom odvetví podnikáť tak, aby ste nikdy neporušili žiadny zákon? Prečítam vám možnosti:

1. Určite áno
2. Skôr áno
3. Skôr nie
4. Určite nie
5. Neviem posúdiť

14. Ak sa domnievate, že na Slovensku je ťažké, či dokonca nemožné dôsledne dodržiavať zákony, čomu to pripisujete? (Môžete vybrať viac možností). Odpovedajú respondenti, ktorí v Q13 vybrali možnosť „Skôr nie“ alebo „Určite nie“.

1. Je zložitá zistiť, aké všetky zákony a predpisy sa konkrétneho podnikania dotýkajú
2. Úradníci nepomáhajú podnikateľom zorientovať sa v zákonoch pre danú oblasť
3. Časté zmeny zákonov nemožno pravidelne sledovať
4. Zákony nie sú jednoznačné
5. Zákony sú prijímané bez dostatočnej konzultácie s podnikateľmi
6. Zákony sa schvaľujú bez posudzovania ich vplyvov na podnikateľské prostredie
7. Dodržiavanie zákonov sa nevynucuje od všetkých rovnako
8. Niektoré zmeny zákonov prinášajú nerealizovateľné požiadavky
9. Uveďte iné _____
10. Neviem posúdiť

15. Uveďte, v ktorých oblastiach ste zaznamenali navýšenie Vašich výdavkov v roku 2019 ako dôsledok novoprijatej právnej úpravy? (výdavky napr. na zosúladenie pracovných predpisov, školenia zamestnancov, právneho poradenstva a pod.)

1. V oblasti pracovno – právnych zmien
2. Zmeny v oblasti ochrany životného prostredia
3. V oblasti povinnej elektronickej komunikácii so štátnymi orgánmi
4. Zmeny v oblasti daňového a odvodového zaťaženia
5. Nezaznamenali sme navýšenie výdavkov
6. Uveďte iné _____
7. Neviem uviesť

16. Do akej miery mali nasledovné novoprijaté legislatívne opatrenia negatívny dopad na Vaše podnikanie? Prečítam vám možnosti a vy pri každej odpovedajte podľa škály:

Škála:

- a) Výrazný negatívny dopad*
- b) Miere sťaženie podmienok*
- c) Nepocítujete žiaden negatívny dopad*
- d) Nevieť posúdiť*

- 1. Zvýšenie príplatkov za prácu cez víkendy, sviatky a v noci
- 2. Zavedenie rekreačných poukazov
- 3. Zvýšenie minimálnej mzdy
- 4. Zvýšenie minimálnej hodnoty gastrolístkov

17. V akej oblasti sa vo Vašom podnikaní prejavil negatívny dopad zvýšenia príplatkov za prácu cez víkend, sviatky a v noci? Odpovedajú len tí respondenti, ktorí v Q16 v rámci opatrenia č. 1 uviedli odpoveď „Výrazný negatívny dopad“ alebo „Mierne sťaženie podmienok“.

- 1. Obmedzením výrobnnej prevádzky v tieto dni
- 2. Neposkytovaním služieb v tieto dni
- 3. Prepúšťaním zamestnancov
- 4. Zvýšenie cien produktov a služieb
- 5. Odklad plánovaných investícií
- 6. Uveďte iné _____
- 7. V žiadnej oblasti

18. Aké opatrenie preferujete pre uľahčenie Vášho podnikania v budúcnosti?

- 1. Zásadné zníženie daňového zaťaženia
- 2. Zásadné zníženie odvodového zaťaženia
- 3. Zásadné zníženie administratívneho zaťaženia
- 4. Menej časté zmeny legislatívy
- 5. Lepšia vymožiteľnosť práva
- 6. Dostupnejšia podpora pre rozvoj podnikania
- 7. Odpojenie zvyšovania príplatkov naviazaných na minimálnu mzdu
- 8. Uveďte iné _____

19. Aká je právna forma vašej firmy?

- 1. Živnostník
- 2. Spoločnosť s ručením obmedzeným
- 3. Akciová spoločnosť
- 4. Zahraničná osoba
- 5. Slobodné povolanie
- 6. Samostatne hospodáriaci roľník

7. Iná forma (napr. družstvo, komanditná spoločnosť, verejno-obchodná spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie)

20. Koľko zamestnancov má Vaša firma?

1. Žiadnych
2. 1 až 3 zamestnancov
3. 4 až 5 zamestnancov
4. 6 až 9 zamestnancov
5. 10 až 19 zamestnancov
6. 20 až 49 zamestnancov
7. 50 až 249 zamestnancov

21. Uved'te prosím okres, v ktorom sídli vaša firma?

22. Ktorá z nasledovných činností je vo vašom podnikaní hlavná (podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE)?

1. poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov
2. ťažba a dobývanie
3. priemyselná výroba
4. dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu
5. dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov
6. stavebníctvo
7. veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov
8. doprava a skladovanie
9. ubytovacie a stravovacie služby
10. informácie a komunikácia
11. finančné a poisťovacie činnosti
12. činnosti v oblasti nehnuteľností
13. odborné, vedecké a technické činnosti
14. administratívne a podporné služby
15. verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie
16. vzdelávanie
17. zdravotníctvo a sociálna pomoc
18. umenie, zábava a rekreácia
19. ostatné činnosti

23. Ako dlho podnikáte?

1. menej ako 3 roky
2. od 3 do 5 rokov
3. od 5 do 10 rokov
4. 10 a viac rokov

24. Uved'te Vaše pohlavie.

1. žena
2. muž

25. Zarad'te sa prosím, do vekovej skupiny?

1. Menej ako 24 rokov
2. 25 až 29 rokov
3. 30 až 34 rokov
4. 35 až 39 rokov
5. 40 až 44 rokov
6. 45 až 49 rokov
7. 50 až 54 rokov
8. 55 až 59 rokov
9. 60 až 64 rokov
10. 65 a viac rokov